

Trygg på trening med Redd Barna

Sluttrapport fra et følgeforskningsprosjekt

HANNE SOGN, LOTTE STANG AUNE, ÅSE STRANDBU OG NINA SØLVBERG

Trygg på trening med Redd barna

Sluttrapport fra et følgeforskningsprosjekt

Rapport 2/2024

Forord

I 2021 utlyste Redd Barna et oppdrag for å få gjennomført en følgeevaluering av kurset *Trygg på trening*. Forskningssenteret for barne- og ungdomsidrett (FOBU) ved Norges idrettshøgskole (NIH) ble tildelt oppdraget og våren 2022 lanserte vi den første delrapporten fra prosjektet. Dette er den andre og siste rapporten av vårt følgeforskningsprosjekt.

Å gjøre forskning som bidrar til forbedringer i praksisfeltet er et av FOBUs formål. Det har vært spennende å være forskere i dette prosjektet, nettopp på grunn av den tette dialogen vi har hatt med oppdragsgiver. Takk til Redd Barna for at vi ble tildelt oppdraget, for konstruktivt samarbeid og for at representanter fra Redd Barna stilte seg til disposisjon for samtaler og intervjuer underveis. Vi ønsker også å takke frivillige og trenere i idretten, som har tatt kurset *Trygg på trening*. Både for at dere sa ja til å stille til intervjuer for å dele deres erfaringer med kurset, og for at vi fikk anledning til å observere kurs. Takk også til frivillige og trenere som tok kurslærerkurset/holdt kurs, for at dere delte deres erfaringer med å innta en slik rolle. I tillegg vil vi til slutt takke alle som har stilt opp som informanter fra særforbundene og fra enkelte idrettskretser. Takk også til ansatte i Norges Idrettsforbund (NIF), for innspill og bidrag, i tillegg til at også dere var villige til å dele deres erfaringer med oss. Til slutt takk til referansegruppen, bestående av Kari Fasting, Kari Stefansen, Gerd Marie Solstad, Christian Thue Bjørndal og Elin Langli, for viktige innspill og tilbakemeldinger underveis.

Oslo, september 2024

Hanne Sogn, Lotte Stang Aune, Åse Strandbu og Nina Sølvberg

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	6
1. Innledning og bakgrunn	8
1.1 Forskning om seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd i norsk idrett	8
1.2 Initiativ fra norsk idrett	10
1.3 Begreper og definisjoner	11
1.4 Hvorfor Trygg på trening?	12
1.5 Målgruppen for Trygg på trening – hvem er de?	12
1.6 Organisering av rapporten	13
2. Evalueringsmetode og teoretisk perspektiv	14
2.1 Responsiv evaluering	14
2.2 Standardbasert evaluering	14
2.3 Child Safeguarding som perspektiv	14
3. Metode og datagrunnlag	16
3.1 Observasjoner	16
3.2 Fokusgruppeintervjuer	17
3.3 Individuelle intervjuer tre til fem måneder etter kurs	17
3.4 Intervjuer med kursholdere	18
3.5 Intervjuer med ansvarlige i Redd Barna, særforbund, idrettskretser og NIF	19
3.6 Analysemetode	19
3.7 Begrensninger ved vår følgeforskning – og noen etiske betraktninger	19
4. Videreutviklingen av kurset Trygg på trening	21
4.1 Det opprinnelige kurset	21
4.2 Utviklingen av Trygg på trening – kurs i klubb	22
4.3 Kursets seks deler	23
4.4 Videreutvikling av Trygg på trening - kurslærerkurs	24
4.5 Videreutvikling av Trygg på trening - e-læringskurs	25
4.6 Oppsummering	26
5. Deltagernes utbytte av kurset Trygg på trening	27
5.1 Kursdeltagernes «inngang» til og forventninger til kurset	27
5.2 Kursdeltagernes utbytte av kursopplegget	27
5.2.1 Bevisstgjøring	27
5.2.2 Handlingskompetanse	28
5.3 Kursets innhold og struktur – styrker, svakheter og mangler	30
5.3.1 Styrker	30
5.3.2 Mangler og ønsker om mer	31
5.3.3 Utvider målgruppe og mandat	33
5.4 Tre til fem måneder etter kurset	33
5.4.1 Bevisstgjøring	34
5.4.2 Handlingskompetanse	34

5.4.3	Mangler og savn	34
5.4.4	«Å ta det videre» – klubbens eller individets ansvar?	36
5.4.5	Idrettens arbeid med temaet	37
5.5	Oppsummering	38
6.	Kursholderes opplevelse av kurset Trygg på trening	39
6.1	Opplevelser av kurslærerkurset og tanker om å holde kurs i klubb	39
6.2	Gjennomføring av kurs i klubb	39
6.3	Forberedelser før kurset	40
6.4	Opplevelser med å holde kurs i klubb	40
6.5	Kursledernes oppfatninger av hvordan kurset blir mottatt	41
6.6	Kursholderens opplevelser av hva deltagerne tar med seg	42
6.7	Oppsummering	43
7.	Samspill og forbindelseslinjer mellom de ulike aktørene involvert i implementeringen av Trygg på trening	44
7.1	Ikke selvimplementerende likevel – særforbundenes rolle	44
7.1.1	Ulike modeller og strategier for å sikre implementering	44
7.2	Idrettskretsens rolle i utrulling av Trygg på trening	46
7.2.1	Om arbeidet med Trygg på trening i tre idrettskretser	46
7.2.2	Status i idrettskretsene – overordnet	48
7.3	Aktører med ulike oppgaver, mål og tilnærminger	49
7.3.1	Implementering av Trygg på trening – fra et klubbperspektiv	49
7.3.2	Redd Barna og NIF – samspill i en presset hverdag	50
7.4	Fremtidens Trygg på trening	54
7.4.1	Veien videre – Trygg på trening fra et særforbundsperspektiv	54
7.5	Oppsummering	56
8.	Oppsummering og anbefalinger	57
8.1	Hva har vi gjort?	57
8.2	Resultater oppsummert	57
8.3	Konklusjon	60
8.4	Anbefalinger	60
8.4.1	Redd Barna	61
8.4.2	Idretten	62
8.4.2.1	NIF	62
8.4.2.2	Særforbund	62
8.4.2.3	Idrettskretser	63
8.4.2.4	Klubb	63
	Litteratur	64

Sammendrag

I overkant av 90 prosent av alle norske barn og unge er innom organisert idrett i løpet av sin oppvekst (Bakken og Strandbu, 2023). Gjennom organisert idrettsaktivitet eksponeres barn og unge for mestring, positive opplevelser og gode verdier. Samtidig er idretten en arena der barn og unge kan bli utsatt for seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd¹ av trenere, ledere og andre frivillige involvert i idrett. Idretten er også en arena der de samme tillitspersonene kan møte barn som har blitt utsatt for seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd, utenfor idretten. For å sikre barn og unge en trygg hverdag, i og utenfor idretten, har Redd Barna utviklet kurset *Trygg på trening*^{2 3}.

Kurset ble først utviklet på bakgrunn av at Redd Barna fikk henvendelse fra flere fotballklubber, som ønsket mer kunnskap om temaet. Redd Barna henvendte seg så til NIF, som anbefalte Redd Barna å ta direkte kontakt med særforbundene, og å utvikle et kurs som klubbene selv kunne holde. NIF anbefalte også Redd Barna først å ta kontakt med Norges Fotballforbund (NFF), som raskt responderte på Redd Barnas henvendelse. Sammen utviklet Redd Barna, SMISO (NOK. Bergen) og NFF det som skulle bli grunnstammen i *Trygg på trening* kurset, på

bakgrunn av ønsker NFF hadde. Siden den gang har det blitt utviklet 10 tilsvarende kurs. I dialog med det enkelte forbund har kurset blitt modifisert, gitt det enkelte særforbunds ønsker og behov. I tillegg har det blitt utviklet kurs, for andre idretter og fleridrettslag. Det er virkningen av *Trygg på trening* både for kursdeltakere og for idretten generelt, vi vurderer i denne rapporten.

Redd Barnas overordnede mål med kurset har vært å «bidra til å skape tryggere arenaer for barn og unge, gjennom at trenere og frivillige får økt kunnskap og handlingskompetanse om seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn». For å kunne svare på om *Trygg på trening* har hatt den virkningen Redd Barna opprinnelig så for seg har vi i denne sluttrapporten tatt for oss følgende problemstillinger:

1. Har implementeringen av *Trygg på trening* bidratt til at tillitspersoner i idretten har bedre kompetanse og opplever større trygghet i møte med barn som kan ha vært eller er utsatt for seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd i og utenfor idretten?

¹ Se punkt 1.3, om begreper og definisjoner.

² I enkelte av sitatene brukes TpT som forkortelse på *Trygg på trening*, fordi enkelte informanter selv brukte denne forkortelsen.

³ Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (BUFDIR) og Stiftelsen Dam finansierte utviklingen av kurset, mens Gjensidigestiftelsen finansierte kurset i den videre utviklings- og implementeringsfasen, i tillegg har Gjensidigestiftelsen finansiert dette følgeforskningsprosjektet.

2. Har implementeringen av *Trygg på trening* bidratt til at tillitspersoner i idretten varsler og med det bidrar til å avdekke seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn?

Det første spørsmålet handler om hvordan kursdeltagere har opplevd kurset, om styrker og svakheter, og om forbedringspotensialer ved selve kursopplegget. Her har vi forsøkt å identifisere hva deltakerne har tatt med seg fra kurset, men også hvorvidt kursdeltagerne har forslag til hvordan kurset eventuelt kan forbedres.

Det andre spørsmålet handler om virkninger av kurset på individ- og klubbnivå. Vi har her undersøkt om deltakerne på kurset *Trygg på trening* opplever å ha fått økt kunnskap og handlingskompetanse, men og om deltagerne har tatt med seg innsikter fra kurset tilbake til egen klubb. Basert på funn underveis i følgeforskningsprosjektet har vi også definert en tredje problemstilling.

3. Hvordan har samspill og forbindelseslinjer mellom de ulike aktørene involvert i implementeringen av *Trygg på trening* virket på implementeringsprosessen?

Denne siste problemstillingen handler om idretten som aktør, og hvordan *Trygg på trening* har blitt tatt imot. Som vi skal se av denne rapporten har det vært flere utfordringer med utrulling

av kurset, utfordringer som kan føres tilbake til idrettens organisering og styringslinjer.

For å besvare de nevnte problemstillingene har vi innhentet data på følgende måte: deltagende observasjon i forbindelse med kurs som har blitt avholdt, fokusgruppeintervjuer med deltagere rett i etterkant av at de har deltatt på kurs (på selve kursdagen), individuelle intervjuer med kursdeltagere tre til fem måneder etter at de hadde vært med på kurs, observasjoner av kursholderkurs, og individuelle intervjuer med de som har deltatt på slike kurs. I tillegg baserer rapporten seg på intervjuer med ansvarlige i Redd Barna og i NIF, og ansvarlige i særforbund og idrettskretser.

Basert på vår følgeforskning av *Trygg på trening* anbefaler vi at kurset inkluderes som et verktøy i norsk idretts videre arbeid med å sikre barn en trygg idrettshverdag. Anbefalingen er basert på tilbakemeldinger fra kursdeltagere, og behovet de uttrykker at de har, for mer kunnskap og kompetanse om temaet. Anbefalingen baserer seg også på tilbakemeldinger fra særforbundene som har vært involvert i utrulling av *Trygg på trening*. Vi peker også på forbedringer som bør gjøres, både knyttet til kursets innhold, og til den videre prosessen med utrulling av kurset. Våre videre anbefalinger omtales utfyllende i kapittel 8, der vi også konkluderer og oppsummerer resultatene fra dette følgeforskningsprosjektet.

1. Innledning og bakgrunn

«Trygg på trening - et følgeforskningsprosjekt», er et forskningsprosjekt som undersøker virkningen av Redd Barnas kurs *Trygg på trening*. Det overordnede målet med denne sluttrapporten har vært å undersøke to forhold ved kurset: Har *Trygg på trening* bidratt til at tillitspersoner i idretten har bedre kompetanse og opplever større trygghet i møte med barn som kan ha vært eller er utsatt for seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd i og utenfor idretten? Og har *Trygg på trening* bidratt til at tillitspersoner i idretten varsler og med det bidrar til å avdekke seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn? I tillegg, som et resultat av oppdagelser på veien, har vi også undersøkt hvordan samspillet og forbindelseslinjene mellom de ulike aktørene som har vært involvert i utrulling av kurset, kan ha virket på implementeringsprosessen.

I første delrapport, som kan betraktes som et innledende arbeid og en baseline studie, besvarte vi tre problemsstillinger. Først beskrev vi hva vi vet, basert på tidligere forskning om vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom i idretten og i det norske samfunnet for øvrig. Deretter beskrev vi hvilken endringsforståelse som lå til grunn for kurset, ved å undersøke hvordan prosessen med å utvikle og implementere kurset i tre særforbund, så ut. Som et siste punkt, undersøkte vi også hvilke målsettinger og problemantagelser som lå til grunn for de ulike aktørenes perspektiver. I første delrapport konkluderte vi med at implementeringsprosessen jevnt over syntes å ha bremsset opp, noe vi blant annet knyttet til kursets innretning og ambisjon om selvimplementering. utfordringer vi har sett nærmere på, i foreliggende rapport.

1.1 Forskning om seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd i norsk idrett

Siden vår første delrapport ble lansert har det blitt gjennomført en ny norsk undersøkelse av utsatthet for psykiske og fysiske krenkelser, samt seksuell trakassering i organisert idrett i Norge. Undersøkelsen ble initiert og ledet av professor emerita

Kari Fasting. Første rapport fra undersøkelsen er publisert og omhandler krenkende opplevelser blant unge voksne (18-30 år) de siste 12 måneder (Fasting et al., 2024). Et elektronisk spørreskjema ble sendt ut på e-post til et utvalg personer i Norges idrettsforbund sitt medlemsregister i alderen 18-30 år. Totalt 5381 personer samtykket til deltagelse, hvorav 1261 besvarte hele skjemaet og var innenfor inklusjonskriteriene, og dermed ble inkludert i analysene⁴. Resultatene viste at 47 prosent av de som besvarte undersøkelsen rapporterte om opplevelser av psykiske krenkelser, 25 prosent rapporterte om opplevelser av seksuell trakassering og 21 prosent rapporterte om fysiske krenkelser i idrettssammenheng i løpet av de siste 12 månedene. Det var ingen kjønnsforskjell i forekomst av psykiske og fysiske krenkelser, men en høyere andel kvinner (34 prosent) rapporterte om seksuell trakassering sammenlignet med menn (19 prosent). Mannlige utøvere og mannlige trenere/instruktører ble oftest rapportert som den utøvende part, og hendelsene skjedde oftest på trening eller i forbindelse med konkurranse (Fasting et al. 2024)⁵. En annen norsk studie har undersøkt krenkelser blant idrettsaktive ungdom (trent/konkurrert i idrettslag minst én gang per måned) på ungdomsskolen og videregående skole i Oslo siste 12 måneder (Strandbu et al., 2023). Dataene som ble benyttet i denne studien kom fra Ung i Oslo-undersøkelsen 2021 der totalt 18 752 elever besvarte et elektronisk spørreskjema i løpet av en skoletime (total svarprosent var 53). Kun de idrettsaktive ungdommene ($n = 2\,283$) fikk spørsmål om negative opplevelser i idretten, og ble inkludert i studien til Strandbu et al. (2023). Resultatene viste at totalt 11 prosent hadde opplevd seksuelle krenkelser, hvorav en høyere andel jenter (12 prosent) enn gutter (8 prosent) rapporterte om slike opplevelser. Fordelt på type krenkelse rapporterte 10 prosent om seksuelle kommentarer, 4 prosent om beføling av seksuell karakter og 3 prosent om seksuelle overgrep. Hendelsene ble hyppigst rapportert å komme fra «andre», etterfulgt av annen ungdom i idrettslaget og deretter trenere eller andre voksne i idrettslaget⁶. De to nevnte studiene er blant de få som har undersøkt insidens (nye tilfeller innenfor en spesifisert tidsperiode) av seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd i idretten, og viser sammen med studiene til Sølvberg et al. (2022) og Parent et al. (2016) en 12

⁴ Ca. 150 000 personer mottok henvendelse om å besvare undersøkelsen, man vet derimot ikke hvor mange av disse som var utenfor/innenfor inklusjonskriteriene. Av den grunn kan man ikke si noe om svarprosenten.

⁵ Rapport nummer to, basert på data fra samme undersøkelse er under arbeid. Denne studien vil være en retrospektiv rapport om krenkende opplevelser unge voksne hadde, da de var aktive i barne- og ungdomsidretten i Norge.

⁶ Noen årsaker til forskjellene i andel som rapporterte om seksuelt voldelig atferd i Fasting et al. (2024) og Strandbu et al. (2023) kan tenkes å være at et betydelig færre antall spørsmål ble stilt for å måle dette fenomenet i undersøkelsen til Strandbu et al. (2023), samt et lavt kriterium for å regnes som idrettsaktiv, noe som kan gjenspeile mindre tid brukt i idrettssammenheng. En annen grunn er at det kan tenkes at det trolig ble oppfattet som mer relevant å besvare for de som har opplevd trakassering og krenkelser og at de derfor er overrepresentert i utvalget.

måneders insidens mellom 0.4 prosent og 25 prosent. Tre av de fire insidensstudiene er gjennomført i Norge (Sølvberg et al., 2022, Strandbu et al., 2023; Fasting et al., 2024).

Ser vi til andre land finnes det studier som har undersøkt livstidsforekomst (andelen som har opplevd voldelig og/eller utnyttende atferd i løpet av livet) eller studier der voksne blir spurt om hva de opplevde i idretten da de var barn/unge. Avhengig av blant annet studienes utvalg, målemetode og operasjonalisering/definisjon av fenomenene som måles, varierer prevalensestimaterne for total forekomst av vold i idretten (fysisk, psykisk, seksuell og neglekt) mellom 44 prosent (Vertommen, 2016) og 85 prosent (Parent & Vaillancourt-Morel, 2021). I den største studien gjennomført om dette temaet til nå, med 10 302 deltagere fra seks ulike land i Europa, rapporterte 75 prosent av deltagerne at de hadde opplevd minst en hendelse av fysisk, psykisk, seksuell vold eller neglekt i idretten før de fylte 18 år (Hartill et al., 2023). Forekomsten av seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn og ungdom i idrettssammenheng varierer mellom 0.5 prosent (Parent et al., 2016) og 46 prosent (Fasting et al., 2003).

Når det gjelder varsling/rapportering av seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd, er også litteraturen vanskelig å sammenligne på grunn av forskjeller i metode, type voldelig atferd kartlagt, sammensetning av utvalg og valg av terminologi for å måle varsling/rapportering. De fleste studier inkluderer både formell varsling (eksempelvis varsling til politiet og bruk av ulike varslingssystem), samt mindre formell rapportering som å ha snakket med foreldre, trenere, venner osv. I en norsk studie av Sølvberg et al. (2023) hadde 16 prosent av breddeidrettsutøvere og 19 prosent av eliteidrettsutøvere som hadde blitt utsatt for seksuell trakassering eller overgrep snakket med noen om sine opplevelser. Blant norske unge voksne (18-30 år) rapporterte 61 prosent av de som hadde opplevd enten fysisk, psykisk, eller seksuelle krenkelser å ha snakket med noen om dette (Fasting et al., 2024). I begge studiene ble det oftest rapportert til venner/andre utøvere, foreldre/familie og trenere, noe som også fremkommer i internasjonale studier (Hartill et al., 2023).

Det finnes per i dag lite norsk forskning om hva slags tiltak som bidrar til at idrett blir en tryggere arena for barn og unge.

Noe internasjonal forskning finnes likevel (Brackenridge et al., 2005, Brackenridge et al., 2014; Donnelly mfl., 2016; Kerr mfl., 2014; Vertommen et al., 2016; Johansson, 2020). Enkelte forebyggende programmer som har blitt gjennomført viser positive effekter av å intervensere på bystander-atferd («tilskuereffekt») for både utøvere, trenere og støtteapparat (Miller et al., 2012, Schäfer-Pels et al., 2023, Verhelle et al., 2024). «Coaching Boys into Men», opprinnelig utviklet i USA, er et forebyggingsprogram ledet av trenere som har fokus på å endre unge mannlige idrettsutøveres holdninger og atferd omkring vold mot unge jenter i dating-relasjoner. Programmet har vist positiv effekt for utøvere på kort sikt (tre måneder) i form av mer positiv bystander-atferd (eksempelvis konfrontere den som har utført voldelig atferd eller fortelle til en ansvarlig voksen), forbedret evne til å kjenne igjen voldelig atferd og økt sannsynlighet for å handle hvis man oppdager voldelig atferd (Miller et al., 2012). Programmet hadde også positiv effekt i form av mindre negativ bystander-atferd (eksempelvis latter, ikke si noe, støtte voldelig atferd) og mindre utøvelse av voldelig atferd ett år etter gjennomført intervensjon (Miller et al., 2013). Et annet program ved navn «All Aboard» retter seg mot unge trenere med mål om å stimulere til positiv bystander-atferd ved å oppdage, vurdere og respondere på tegn til seksuelt voldelig atferd. Dette programmet er utviklet og testet ut i Belgia og har vist positiv påvirkning på treneratferd og treneres villighet til å handle i situasjoner med seksuelt voldelig atferd (Verhelle et al., 2024). «Module Against Sexualized Violence in Sport» er et tysk program med fokus på kunnskapsopplæring om seksuell vold, samt praktisk jobbing med forebyggingsstrategier og håndtering av saker. Programmet retter seg mot utøvere, trenere, ledere og foreldre. Programmet er testet ut i organisert idrett i Tyskland og har vist positive resultater rett etter gjennomført intervensjon og seks måneder senere, med forbedrede holdninger og kunnskap om seksuell vold, økt intensjon om å handle og positiv kulturendring i idrettslagene (Schäfer-Pels et al., 2023). Det bør imidlertid påpekes at de to sistnevnte studiene ikke inkluderte en kontrollgruppe (Verhelle et al., 2024, Schäfer-Pels et al., 2023). Tiltakene peker på at det er viktig å intervensere. Det er likevel ikke gitt at funn fra denne forskningen kan overføres til norske forhold, siden barne- og ungdomsidretten er ulikt organisert på tvers av landegrenser. Den norske idrettsmodellen har en del særtrekk som man må ta hensyn til. Norsk barneidrett er for eksempel i hovedsak drevet av frivillige og foreldre, noe som innebærer at det er stor turnover på trenersiden⁷. Det er likevel sannsynlig å anta at frivillige og treneres kunnskap og

⁷ Foreldre følger som regel sitt eget barn og slutter når barnet gir seg med idrett.

kompetanse vil kunne ha betydning for om seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd oppdages, forebygges og/eller hindres, også i en norsk kontekst. I denne rapporten trekker vi veksler på foreliggende litteratur, i den grad den berører forhold som er relevante for en norsk idrettskontekst.

1.2 Initiativ fra norsk idrett

Temaet seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd i idretten, har over tid blitt viet større oppmerksomhet. Temaet har også fra idrettens side, over tid fått økende oppmerksomhet. I tillegg til politiattestordningen har NIF utviklet en rekke andre tiltak for å forebygge seksuell trakassering og overgrep i idretten (Fasting og Sand, 2014). I 2000 vedtok daværende idrettsstyret retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep. Retningslinjene ble revidert og gjort obligatorisk å følge for alle organisasjonsledd i 2010. I 2017 ble retningslinjene supplert med en egen veileder, og i 2020 ble det laget en egen veileder for håndtering av vold og trusler i idretten. I tillegg til dette lanserte NIF, i 2022, MittVarsel, som er en portal utviklet for å motta og behandle varslingssaker. Alle organisasjonsledd i idretten oppfordres til å bruke MittVarsel, slik at kritikkverdige forhold kan meldes ifra om. I denne forbindelse har NIF også utviklet et MittVarsel-kurs, som retter seg mot idrettslag og idrettsråd. Kurset gir en introduksjon til hva MittVarsel er og bruk av portalen, hva systemet bidrar til og opplæring i rutiner og saksgang i en varslingssak. Varsling og MittVarsel har egen temaside på NIF sine nettsider med informasjon, og det finnes rådgivere tilknyttet MittVarsel i idrettskretsene, særforbund og NIF sentralt (NIF, u.å.e).

Til tross for at flere tiltak har blitt implementert erkjenner idretten selv at de fortsatt står ovenfor utfordringer, for å sikre barn en trygg idrettshverdag. Sist eksemplifisert på NIFs Ledermøte i juni 2024. På dette møtet hadde presidenten i Norges Basketballforbund (NBBF) Jan Hendrik Parmann meldt inn at han ønsket å ta opp en sak. En sak om «idrettens mørkeste sider», ifølge Parmann selv. Med stort alvor fortalte Parmann fra talerstolen at NBBF hadde hatt en sak gående over en periode på over to år, som omhandlet seksuelle overgrep mot barn i en basketballklubb. Saken hadde blitt behandlet av NIFs domsutvalg, som hadde påpekt at atferden det ble rapportert om/varslet om, både var bevisst og ikke minst kritikkverdig. Til tross for dette konkluderte domsutvalget med at vedkommende som var varslet på, ikke hadde forgrepet seg eller brutt idrettens

lover, og frikjente han. NBBF appellerte dommen og etter lang tids behandling i NIFs appellutvalg, ble vedkommende idømt en irettesettelse. I etterkant har vedkommende som var anklaget blitt varetektsfengslet, men da som en konsekvens av at saken var blitt anmeldt av personer utenfor idretten. Parmann var i sitt innlegg svært kritisk til hvordan saken hadde blitt håndtert av idretten selv, og påpekte de langsiktige konsekvensene slike overgrep har for de som blir utsatt, men også at «... idrettens struktur og lovverk ikke strekker til» (Parmann 2024)⁸. I tillegg sa han:

«Vi har preventive lover i idretten som sanksjonerer adferd og handlinger i forhold til doping. Vi har preventive lover i idretten som sanksjonerer adferd og handlinger i forhold til kampfiksing. Nå er det på høy tid at vi får preventive lover for adferd og handlinger i forhold til overgrep. Det har alle de uskyldige som risikerer å bli overgrepsofre i idretten, og som kanskje vi kan sørge for at de slipper å måtte bære på en slik byrde, livet ut, fortjent!» (Parmann, 2024).

Basert på Parmanns initiativ vedtok NIFs Ledermøte følgende resolusjon 2. juni 2024: «Idretten speiler samfunnet og vi er nødt til å erkjenne at uønskede hendelser også skjer hos oss. Vi har et stort ansvar for at medlemmene våre er trygge» (NIF, u.å.f). I samme forbindelse skrev NIF følgende på sine hjemmesider: «Idrettstinget 2023 vedtok at NIFs sanksjonsregelverk skal gjennomgås for å sikre at NIF, som en frivillig medlemsbasert organisasjon, kan reagere mot enhver form for uønsket atferd. Ledermøtet mener det er viktig at idretten reagerer tidlig mot risikoatferd, og ser at en rekke pågående arbeid vil kunne bidra til dette. Idrettslagenes mulighet til å reagere tidlig mot risikoadferd hos ledere og trenere vil styrkes i revisjonen av NIFs sanksjonsregelverk. Idrettsstyret kan vedta endringer i sanksjonsregelverket i påvente av et revidert sanksjonsregelverk dersom de mener det er nødvendig. Det er et pågående arbeid med å revidere retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep, der organisasjonsleddenes mulighet til å reagere mot risikosituasjoner vil styrkes. Det er også et kontinuerlig arbeid med å fremme kompetanse om risikoatferd» (NIF, u.å.f).

Eksempelet over viser at temaet Trygg på trening tar for seg har blitt ytterligere aktualisert i norsk idrett i tiden vi har følgeforsket Trygg på trening. Som idretten selv påpeker er det likevel mye arbeid som gjenstår. Trygg på trening er et

⁸ På forespørsel til Jan Hendrik Parmann har vi fått tilgang til talen han holdt på NIFs Ledermøte 2024.

forebyggende tiltak som har som mål å bidra til å skape en tryggere idrettshverdag for barn, ved at trenere og frivillige får økt kunnskap og handlingskompetanse om seksuell vold og/eller utnyttende atferd. Hvorvidt *Trygg på trening* er et tiltak som kan bidra til å imøtegå disse utfordringene, er det vi undersøker i denne sluttrapporten. Forut for at vi gjør nærmere rede for forskningsmetode, datainnsamling og resultater, må enkelte av begrepene og definisjonene vi tar i bruk, gjøre rede for (1.3). Dette i tillegg til at vi kort diskuterer behovet for *Trygg på trening* i norsk idrett (1.4), målgruppen for kurset (1.5) og til slutt, hvordan denne rapporten er organisert (1.6).

1.3 Begreper og definisjoner

Ifølge NIFs lov er *idrett* aktivitet som oppfyller følgende vilkår:

a) det er fysisk aktivitet av konkurranse-, trenings- og/eller mosjonskarakter, b) aktiviteten er som konkurranseaktivitet målbar etter godkjent regelverk, og c) aktiviteten tilfredsstiller de etiske normer idretten i Norge bygger sin aktivitet på (NIF, u.å.a). NIF er en fellesorganisasjon for idretten i Norge, med underliggende organisasjonsledd. Disse er særforbund, idrettskretser, særkretser/regioner, idrettsråd og idrettslag. At idretten har påtatt seg et stort ansvar ved at over 90 prosent av alle norske barn og ungdom, på en eller annen måte er involvert i idrett i løpet av sin oppvekst, har vært utgangspunktet for Redd Barnas initiativ. Det er trenere og andre frivillige som er involvert på idrettslagsnivå, som er målgruppen for *Trygg på trening*⁹.

I første delrapport gjorde vi rede for hvordan vi forsto begrepene *vold* og *seksuelle overgrep*. Vi gjør i denne rapporten ikke en tilsvarende begrepsavklaring, men viser til diskusjonen om begrepsbruk i delrapport 1 (kapittel. 4.2). Det er likevel nødvendig å gjenta at aktørene som har vært involvert i utviklingen og implementeringen av *Trygg på trening*, selv har beskrevet temaet *Trygg på trening* er ment å problematisere, noe ulikt. NIFs retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep viser av tittelen på dokumentet, at idretten omtaler temaet på en noe annen måte enn Redd Barna selv gjør. Som vi så av delrapport 1 unngår Redd Barna begrepet seksuell trakassering med den begrunnelsen at barn prinsipielt ikke ønsker seksuell oppmerksomhet. Barn, ifølge Redd Barna, opplever derfor enten å bli utsatt for seksuelle overgrep eller å bli krenket av andre (Sandvik, Aune, Strandbu og Sogn, 2022, s. 17). Idretten beskriver seksuelle overgrep i sine retningslinjer som følger: å

lure eller påtvinge et annet menneske seksualitet som ikke det ikke ønsker, eller er utviklingsmessig i stand til å gi sitt samtykke til (NIF, u.å.d). Som vi ser er definisjonen ikke alene knyttet til seksuelle overgrep eller krenkende atferd mot barn, men beskriver seksuelle overgrep i mer generelle termer.

Redd Barna, som har et spesifikt oppdrag om å kjempe for barns rettigheter, og for at alle barn skal leve et verdig liv, uansett hvem de er og hvor de bor, definerer seksuelle overgrep som følger: «*Seksuelle overgrep er å gjøre noe seksuelt med eller mot noen uten samtykke*», som spesifiseres videre i tre underpunkter: *Seksuelt krenkende atferd som gjelder ikke-fysisk kontakt, seksuell handling der fysisk kontakt er involvert, og seksuell omgang som også i tillegg til å være fysisk, omfatter å stikke noe inn i kroppens hulrom*» (Redd Barna, u.å.b). Redd Barna inkluderer også misbruk av barn på nett og overgrep mot barn med nedsatt funksjonsevne, i sin definisjon, forhold som ikke beskrives i NIFs retningslinjer. Også begrepet *vold* er inkludert som tema i *Trygg på trening*, noe NIFs retningslinjer ikke problematiserer. Det er derimot å finne informasjon om håndtering av vold i idretten i NIFs veileder for håndtering av vold og trusler i idretten. Vold ifølge Redd Barna inkluderer handlinger som fysisk vold, psykisk vold og også det å være vitne til vold. NIFs definisjon av vold følger av straffeloven §271.

Ifølge Chroni et. al. (2012) har definisjoner knyttet til seksuelle overgrep hatt en tendens til å vektlegge utøver og/eller offer. Dette er definisjoner som ifølge Chroni et. al. (2012) ignorerer de bredere sosiale faktorer som er nært knyttet til problemet og dets forebygging. Seksuelle overgrep mot barn manifesteres gjennom individuell atferd, men er også nært knyttet til kollektive verdier og etablerte sosiale maktforhold. Idretten kan, på bakgrunn av sin hierarkiske struktur og graden av personlig kontakt, være særlig sårbar for at seksuelle overgrep finner sted (Chroni et. al., 2012). Fordi vi i denne rapporten også er opptatt av hvorvidt implementeringskonteksten i seg har betydning for virkningen av *Trygg på trening*, men også for å inkludere Redd Barnas ambisjon om «kulturendring» i idretten, anvender vi i denne rapporten begrepet seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn. Et begrep som er ment å favne både relasjonelle aspekter, men også kontekstspesifikke aspekter.

⁹ Målgruppen for *Trygg på trening* beskrives nærmere under punkt 1.5. I tillegg til å bruke begrepene trenere og frivillige, bruker vi i denne rapporten også samlebegrepet tillitsvalgte.

Som vi så av delrapport 1 defineres også «barn» ulikt av NIF og Redd Barna. Mens Redd Barna utgår fra at barn er barn til de har fylt 18 år, definerer NIF og idretten for øvrig at barn er barn til og med det året barnet fyller 12 år. Fra det året barnet fyller 13 år inngår barnet ifølge NIFs terminologi, i kategorien ungdom. Dette gjenspeiles i at det finnes ulike reglementer for henholdsvis barne- og ungdomsidretten (Sandvik et. al., 2022). I denne rapporten forholder vi oss til den juridiske definisjonen av «barn», slik også Redd Barna gjør, i betydningen mindreårig, altså en person som ikke har nådd myndighetsalder.

1.4 Hvorfor Trygg på trening?

Av forskningslitteraturen ser vi at det å inneha kunnskap og kompetanse om seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn, kan ha en forebyggende effekt (Brackenridge et. al., 2005, Brackenridge et al., 2011; Miller et al., 2012, Kerr mfl., 2014; Donnelly mfl., 2016; Vertommen et al., 2016; Johansson, 2020, Schäfer-Pels et al., 2023, Verhelle et al., 2024). En norsk studie av Steine et al. (2016) viste at det i snitt tok 17,2 år etter at et overgrep hadde skjedd, før den som hadde blitt utsatt fortalte om det. Utsatte for seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd venter med andre ord lenge med å fortelle om det som har skjedd, blant annet fordi de skammer seg og/eller tar på seg skylden for det som har skjedd. Også internasjonale studier viser at ofre for seksuelle overgrep i barndommen bærer opplevelsen av overgrep med seg inn i voksen alder (Tener et. al., 2015). Verdens helseorganisasjon argumenterer (WHO) peker på at det er svært sterke belegg for at seksuell vold og/eller utnyttende atferd mot et barn kan føre til utvikling av «depresjon, angst, spiseforstyrrelser, atferdsproblemer, selvmordsforsøk, selvskading og ulovlig narkotikabruk» i voksenalder (WHO, 2014, s. 6). Tilsvarende skadevirkninger har også blitt dokumentert av norske forskere (Reneflot et al., 2019). Avvergingsplikten, som innebærer at vi alle har en plikt til å avverge blant annet seksuelle overgrep mot barn, er lite kjent blant «folk flest» (Kelly et. al., 2011). Større bevissthet og kunnskap om problemet, og hvordan det kan motvirkes og forebygges, blant trenere og frivillige, vil kunne bidra til at flere melder ifra om eller undersøker nærmere når de har bekymring for barn og unge (Tonheim et. al., 2019).

Generelt er idretten og idrettens ledere opptatt av verdier, herunder også etisk lederskap (Strittmatter, Horbel og

Strömberg, 2024), som i norsk idrett også knytter seg til «en trygg idrett», jamfør «Rapport om etisk og trygg idrett» (NIF, 2021). Gapet mellom idealiteter og realiteter kan derimot synes å være stor, når det kommer til å håndtere hendelser som berører alle involverte, utover det idrettsspesifikke. Noe som har blitt knyttet til idrettens komplekse organisering og hybride karakter¹⁰ (Sogn, 2023). Å organisere lag, treningstider og aktiviteten i seg, kan for mange være nok. Noe som kan sette idrettens verdier og «etiske levereregler» under press. Overordnet er idretten en verdibasert organisasjon, likevel er det gjerne de helt nære og praktiske oppgaver som tar over. Som vi så av rapport 1 representerer de ulike særforbundene svært ulike implementeringskontekster (Sandvik et. al., 2022). Spennet mellom å være forening og forretning (mer profesjonell), er et tema som går igjen. Forventninger til at frivillige skal tilegne seg ny kunnskap og kompetanse hever krav og forventninger til de frivillige (Solstad og Sandvik, 2024). For de frivillige på klubbnivå kan det være spesielt utfordrende å følge opp nye oppgaver, inklusive tiltak som initieres fra utsiden. Idretten blir ofte kritisert for å ta for lett på sitt sosiale og politiske ansvar (Seippel, 2024). I lys av at Trygg på trening er et nytt tiltak for idretten, er dette en beskrivelse av idretten vi har med oss, i vår evaluering av virkningen av Trygg på trening.

1.5 Målgruppen for Trygg på trening – hvem er de?

Redd Barnas målsetting med Trygg på trening har vært å bidra til å skape tryggere arenaer for barn, gjennom at trenere og frivillige får økt kunnskap og kompetanse om seksuell vold og/eller utnyttende atferd mot barn. Det er altså trenere og frivillige i idretten som er den primære målgruppen for kurset. NIF er medlem av Frivillighet Norge som er et samarbeidsforum for frivillige organisasjoner. Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 142 000 årsverk (SSB, 2020), hvor idretten står for 35 000 av disse årsverkene. Over halvparten (55 prosent) av den norske befolkningen (over 15 år) har gjort frivillig arbeid i løpet av det siste året (Frivillighetsbarometeret, 2021). Dette er en nedgang fra tidligere som blir satt i sammenheng med koronapandemien.

For de som er frivillige tillitspersoner i idretten favner ansvarsområdet bredt, samtidig er disse samme frivillige

¹⁰ Ifølge Wollebæk (2009) preges det frivillige feltet i Norge, både av økende statlig styringsvilje og av profesjonalisering, forstått som fagliggjøring og som innslag av betalt arbeid. Idrettsorganisasjonen beskrives derfor som en hybrid organisasjon (Steen-Johnsen, 2011) der idrettsorganisasjonsforskere plasserer idrettsfeltet i en figur bestående av hjørnene det offentlige, markedet og det sivile samfunn (Bergsgard, 2005; Gammelsæter, 2016).

også målgruppen for *Trygg på trening*. De frivillige i idretten omfatter foruten treneren, også andre grupper som foreldre eller andre personer som engasjerer seg på klubbnivå, regionalt nivå (inklusive idrettskretser og idrettsråd) og/eller på særforbunds nivå. De finnes i støtteapparatet, i styrer og komiteer, men er også personer som støtter laget eller utøvere på andre måter, som oppmenn/-kvinner, smørehjelpere, materialforvaltere og lagkontakter. Også de som har ansvar for vedlikehold av klubbhuset eller på andre måter bidrar til å holde klubb, trener og utøvere i gang, og som ikke får betalt for oppgavene de gjør, må betraktes som frivillige. Nevnte grupper vil alle, på en eller annen måte, kunne komme i kontakt med barn som er eller har vært utsatt for seksuelt voldelig og/ eller utnyttende atferd.

Trenere er i barne- og ungdomsidretten, i de aller fleste tilfeller, en frivillig som har ansvaret for selve idrettsaktiviteten på lagsnivå. Ifølge NIFs nettsider spiller trenerne i norsk idrett en sentral rolle med tanke på å skape positive idrettsopplevelser for deltakere på alle nivåer. I tillegg står det beskrevet at treneren i dag ikke kun skal instruere tekniske aspekter ved idretten, men også bidra til å utvikle utøverne fysisk, sosialt og kognitivt (NIF, u.å.c). Treneren skal med andre ord også bidra til å utvikle hele mennesker og utøvergrupper. Dagens trenere skal jobbe med ulike målgrupper og håndtere kravene fra utøverne, deres foreldre, klubber og andre interessenter. Trenerløypa er ifølge NIF et bidrag til å møte denne utfordringen¹¹. Ved å øke trenerkompetansen er NIFs mål å oppnå sin visjon «idrettsglede for alle». Denne kompleksiteten gjør det å være trener både mer spennende, men også mer utfordrende enn tidligere. Om en trener er suksessfull skal ifølge NIF ikke kun baseres på resultater i konkurranser, men også baseres på at de forstår konteksten de opererer i og klarer å skape gode relasjoner med utøverne og andre interessenter. Det er et mål at utøveren skal være i sentrum og at det skal være et helhetlig syn på utviklingsarbeidet, noe som selvsagt gjelder både på og rundt treninger og konkurranser. I henhold til kompetansemålene i Trenerløypa skal trenerne etterleve verdiene til norsk idrett og samtidig følge de regler og retningslinjer som er satt av NIF og særforbundene (NIF, u.å.c).

Målgruppene «trenere og andre frivillige», slik Redd Barna definerer disse, gir noe uklare signaler. Trenere blir

ansvarliggjort, samtidig, som vi ser av overnevnte beskrivelse, er det også en rekke andre grupper som kunne ha vært i målgruppen for *Trygg på trening*. Hvem er *andre frivillige*, og er det også et mål at disse skal tilegne seg kunnskapen *Trygg på trening* formidler? Hva med ledere (på alle nivåer), lagkontakter, materialforvaltere og dommere, som også må betraktes som frivillige i norsk idrett? Burde også disse vært direkte omtalt som målgrupper for *Trygg på trening*?

1.6 Organisering av rapporten

I de foregående avsnittene har vi beskrevet bakgrunnen for dette følgeforskningsprosjektet, Redd Barnas mål med *Trygg på trening* og idretten som implementeringskontekst. I de neste kapitlene beskriver vi først evalueringsmetoden vi har tatt i bruk, i tillegg til vårt teoretiske perspektiv (kapittel 2), for i kapittel 3 gjøre rede for metode og datagrunnlag (kapittel 3). I kapittel 4 ser vi tilbake på Redd Barnas motivasjon bak *Trygg på trening*, og hvordan kurset under tiden vi har følgeforsket dette, har utviklet seg. I kapittel 5 tar vi for oss kursdeltageres utbytte av kurset, for i kapittel 6 å undersøke kursholderes opplevelse av kurset, og også det å skulle holde kurs. I kapittel 7 tar vi for oss samhandlingen mellom de ulike aktørene som har vært involvert i implementeringen av *Trygg på trening*, dette forut for at vi i kapittel 8 konkluderer og gir våre videre anbefalinger.

¹¹ Hvert enkelt særforbund har autonomi til selv å beskrive hvilke primære funksjoner treneren i den aktuelle idretten har behov for. De fagansvarlige i særforbundene, NIF ved utviklingsavdelingen og Olympiatoppen, diverse utdanningsinstitusjoner og et internasjonalt nettverk med International Council for Coaching Excellence (ICCE) i spissen, har bidratt betydelig i arbeidet med Trenerløypa. Dette samarbeidet har ført til at rammeverket for Trenerløypa ble vedtatt av idrettsstyret i 2011. Samarbeidet om utviklingen av trenerne i norsk idrett har fortsatt siden, noe som har ført til at 50 av 55 særforbund har implementert det grunnleggende Trener 1 nivået (NIF, u.å.c).

2. Evalueringsmetode og teoretisk perspektiv

Malt med bred pensel er det virkningen av *Trygg på trening* vi i dette følgeforskningsprosjektet skal vurdere. Ifølge Stake (2004) er det to hovedmåter å tilnærme seg et felt eller et case som skal evalueres – en som er orientert mot å måle effekter og virkninger (standard-based evaluation), og en som er orientert mot erfaringer (responsive evaluation). Som Stake (2004) påpeker er disse to tilnærmingene nært forbundet, men likevel ikke sammenfallende. I vår evaluering av *Trygg på trening* har vi i all hovedsak tatt i bruk den sistnevnte metoden, men vi har også latt oss inspirere av den standardbaserte evalueringsmetoden. Det vil si at vi i tillegg til å være opptatt av de ulike aktørenes erfaringer, har vært opptatt av å kunne si noe om utfall og virkning, basert på målene Redd Barna satte seg, da *Trygg på trening* ble utviklet.

2.1 Responsiv evaluering

Den responsive evalueringsmetoden kan spores tilbake til et humanistisk kunnskapssyn som både tar hensyn til deltakerperspektiv og kontekst. «*Being responsive means orienting to the experience of personally being there, feeling the activity, the tension, knowing the people and their values*» (Stake, 2004, s. 86). Gjennom observasjoner og intervjuer med involverte aktører (kursdeltagere, kursholdere, særforbund, idrettskretser, NIF og Redd Barna) har vår tilnærming til evalueringen av *Trygg på trening* gitt oss anledning til å gå i dybden på de ulike aktørenes erfaringer, hvordan aktørene har opplevd satsningen og også hvordan de vurderer virkningen av kurset. Dette er innsikter som kunne ha gått tapt dersom vi kun hadde baserte vår evaluering på en kvantitativ målorientert evalueringsmetode. En annen innsikt tilnærmingen har gitt oss, er hvor sammensatt en implementeringsprosess i en idrettskontekst kan være.

Den responsive evalueringsmetoden er i tillegg til å være orientert mot erfaring, også orientert mot forbedring av tiltak og programtilpasninger (Stake, 2004). Med dette som et poeng i seg, har vi i følgeforskningsprosjektet lagt opp til dialog og tilbakemeldingspunkter for å kunne gi Redd Barna innsikt i våre observasjoner og resultater underveis. Vi har langt mindre grad vært i kontakt med NIF (utover å gjennomføre intervjuer med sentrale aktører fra NIF), tilsvarende gjelder særforbundene. I tillegg ser vi det kunne ha vært viktig å involvere idrettsaktører i en nærmere dialog. For eksempel kunne vi fra start av ha besluttet at det skulle inviteres til møter, der læringspunkter fra følgeforskningsprosjektet kunne ha blitt presentert. Dette kunne ha bidratt til enkelte forbedringer i kurstilbudet kunne ha blitt implementert, som igjen kunne ha fått konsekvenser for virkningen av kurset. En bredere involvering av aktørene som har hatt en rolle i implementeringen av *Trygg på trening* ville derimot

ha krevd at vi hadde større ressurser til rådighet. Noe som understreker hvor tidkrevende og ressursintensiv en responsiv evalueringsmetode kan være.

2.2 Standardbasert evaluering

Vi har også latt oss inspirere av en standardbasert evalueringsmetode for å undersøke virkningen av *Trygg på trening*, som innebærer å måle effekter og virkning. Hvorvidt *Trygg på trening* har hatt den virkningen Redd Barna har sett for seg er derimot vanskelig å svare ut, i og med at vi ikke har hatt et nullpunkt å ta utgangspunkt i. Vi har ikke en beskrivelse av hvor trygg idretten var, forut for at *Trygg på trening* ble implementert. Det vi derimot kan ta utgangspunkt i er at idretten selv har beskrevet at de fortsatt har en lang vei å gå, til tross for at idretten har utviklet en rekke tiltak for å sikre barn og unge en trygg idrettshverdag.

Som vi har gjort rede for i kapittel 1, har Redd Barna lagt til grunn for sin satsning at *Trygg på trening* skal bidra til å skape tryggere arenaer for barn og unge, gjennom at trenere og frivillige får økt kunnskap og handlingskompetanse om seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn. Det har også vært et mål at kurset skulle bidra til at tillitspersoner i idretten varsler og med det bidrar til å avdekke seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn. I tillegg til dette vet vi at Redd Barna har sett for seg en slags ringer i vann effekt og/eller at kurset over noe tid skulle ha en selvimplementerende effekt, ved at frivillige på idrettslagsnivå, på eget initiativ, holder kurs i klubb i dialog med sitt særforbund. Overordnet ser vi derfor for oss at virkning er oppnådd dersom 1) trenere og andre frivillige opplever å ha mer kompetanse og mer trygghet i møte med barn som en konsekvens av å ha vært med på kurset *Trygg på trening*, 2) at kurset har bidratt til at trenere og frivillige opplever å ha ervervet seg en handlingskompetanse, og 3) at en ringer i vann effekt synes å være realisert. Virkningen er også vurdert oppnådd dersom 4) implementeringskonteksten overordnet, virker å ha respondert positivt på tiltaket.

2.3 Child Safeguarding som perspektiv

I arbeidet med delrapport 1 tilnærmet vi oss problemstillingene med et endringsteoretisk perspektiv. Vi satte søkelys på aktørenes endrings- og problemforståelse og på utfordringer i utviklingsfasen og den tidlige implementeringsfasen av *Trygg på trening*. For å forstå erfaringene og virkningen som vi i denne sluttrapporten setter søkelys på, er det nyttig å anlegge et annet

perspektiv. Helt overordnet har vi i denne rapporten latt oss inspirere av såkalte safeguarding perspektiver. Tilnærmingen skal hjelpe oss til å forstå det vi har observert og det kursdeltagerne og de ulike aktørene involvert, har delt med oss. I tillegg mener vi at tilnærmingen kan bidra til å belyse hvorfor dilemmaer og utfordringer oppstår. Perspektivene representerer ikke et tradisjonelt teoretisk rammeverk, mer er det å betrakte som et ståsted, der vi med utgangspunkt i definisjoner av «trygg idrett» reflekterer omkring hvordan de ulike aktørene involvert i utrulling av Trygg på trening forstår sin rolle. Vi forholder oss altså til en bredere definisjon av «trygg idrett» for å kunne vurdere virkningen av kurset.

Child Safeguarding som perspektiv refererer til en rekke proaktive tiltak som har blitt implementert i virksomheter (særlig virksomheter som arbeider for og med barn) for å begrense direkte og indirekte risiko for skade på barn. Tiltakene er utviklet av UNICEF og bygger på FNs Barnekonvensjon. Virksomheter som har anerkjent Child Safeguarding, slik Redd Barna¹² har gjort, skal være proaktive i forhold til følgende prinsipper:

Bevisstgjøring:

Bevisstgjøring innebærer at alle våre ansatte, frivillige og partnere skal være klar over de risikoene som eksisterer i arbeidet vi gjør. Særlig må de være klar over risikoen for vold og overgrep. Ansatte, frivillige og partnere får grundig opplæring i de etiske standardene som gjelder i vårt arbeid. Dessuten skal alle barna vi jobber med og deres foresatte vite hva de kan forvente av Redd Barna og hvordan de varsler om uønskede hendelser.

Forebyggende tiltak:

Forebyggende tiltak iverksettes for å minske sannsynligheten for at noen kommer til skade i arbeidet vårt. Blant annet innhenter vi politiattester fra alle våre ansatte og frivillige. Vi har tydelige regler som sikrer at vi alltid er nok voksne til stede for å ivareta barna. Voksne i Redd Barna er aldri alene med barna vi jobber med.

Rapportering:

Rapportering innebærer at alle i Redd Barna må vite hvordan de skal melde ifra dersom noe skjer. De må også vite at det er positivt å varsle og at Redd Barna ønsker at de sier ifra. Dette gjelder selvfølgelig også barna vi jobber med, som skal ha mulighet til å varsle på en måte som er tilpasset dem.

Oppfølging:

Oppfølging innebærer at vi håndterer alle saker som vi får inn på en så god måte som mulig. Vi ivaretar de involverte, skaffer

nødvendig hjelp og sørger for en ryddig prosess for å finne ut av hva som har skjedd. I saker der vi finner ut at noen har brutt våre retningslinjer, får det konsekvenser.»

Tilsvarende prinsipper er også utviklet internasjonalt for å beskytte barn som er involvert i idrett: «International Safeguards for Children in Sport» (ISCS) kan forstås som en guide til hvordan man best kan utvikle og implementere tiltak for å sikre at idrett som arena blir en trygg arena for barn. Abuse (misbruk) i ISCS terminologi viser til «... the act of commission or omission that leads to a child experiencing harm», der harm/skade blir forklart som «... the negative impact or consequences upon the child», som følger av en slike handlinger (Rhind et. al., 2016). Child Safeguarding som perspektiv bygger på FNs Barnekonvensjon som også omtales som den mest omfattende menneskerettighetskonvensjonen FN har forhandlet frem. Barnekonvensjonen ble vedtatt av FN i 1989 og ratifisert av Norge i 1991. Barneombudet er tillagt ansvar for å passe på at norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med forpliktelsene Norge har, i denne sammenheng.

NIF baserer sin virksomhet rettet mot barn på FNs Barnekonvensjon. Idrettens barnerettigheter og Bestemmelser om barneidrett (heretter idrettens barnerettigheter – og bestemmelser), sist revidert på Idrettstinget i 2019, tydeliggjør idrettens anbefalinger om hvordan man skaper god aktivitet for det enkelte barn. Idrettens barnerettigheter og -bestemmelser gjelder for barn til og med det året de fyller 12 år. Her er det hvordan aktiviteten skal gjennomføres og organiseres som står i fokus, men også hvilke rettigheter barn i idretten har. Også andre NIF-dokumenter beskriver at det skal være trygt å drive med idrett, samtidig hviler ikke idrettens arbeid på safeguarding prinsipper i sin helhet. Tillitspersoner i idretten ansvarliggjøres, men denne ansvarliggjøringen er annerledes enn den ansvarliggjøringen tillitspersoner i Redd Barna blir avkrevd. Blant annet er det direkte påpekt at det eksisterer en risiko i det arbeidet Redd Barna gjør, og at tillitsvalgte derfor må gjennomgå en grundig opplæring i etiske standarder. Child Safeguarding er kjernevirksomheten for Redd Barna. Idrettsaktivitet er kjernevirksomhet for NIF. Verdiarbeid eller etikkarbeid – som Trygg på trening kan omtales som, kan, basert på idrettens aktivitetsfokus derfor oppfattes som en oppgave som kommer i tillegg til oppgavene tillitspersoner i idretten har. Fra NIF sin side har det de siste årene blitt påpekt at idretten har et utvidet samfunnsansvar, noe som også ifølge Næss (2024) får frivillige til å engasjere seg. Trygg på trening kan forstås i lys av det samfunnsansvaret idretten selv, påpeker at den har.

¹² Det er Redd Barnas egne prinsipper det refereres til over. [Safeguarding - Slik beskytter vi menneskene vi jobber med - Redd Barna](#).

3. Metode og datagrunnlag

I denne rapporten har vi brukt et kvalitativt forskningsdesign, der vi har kombinert observasjoner og intervjuer. I tillegg til å observere *Trygg på trening*-kurs, har vi gjennomført fokusgruppeintervjuer med kursdeltagere rett i etterkant av at kurs har blitt avholdt. Tre til fem måneder etter kurs har vi intervjuet kursdeltagere på nytt. I tillegg har vi intervjuet personer som enten har tatt kurslærerkurs og/eller selv har holdt kurs i klubb. Vi har også intervjuet representanter/ansvarlige i Redd Barna, NIF, særforbund og i idrettskretser. En oversikt over dataene vi har samlet inn er å finne i tabellen under:

I de neste avsnittene beskriver vi nærmere vår metode for innsamling av data, og utfordringer vi møtte i denne forbindelse. Analysemetode, etiske betraktninger og begrensninger ved denne undersøkelsen, blir også kort kommentert, avslutningsvis i dette kapitlet.

3.1 Observasjoner

For å få en forståelse av hva slags type kurs *Trygg på trening* er, hadde vi i vårt forskningsdesign lagt opp til å observere kurs. Totalt hadde vi som ambisjon å observere 10 – 12 kurs. Underveis i arbeidet med prosjektet ble vi informert om at det skulle avholdes kurslærerkurs i regi av Redd Barna. Vi observerte også tre slike kurs. Totalt observerte vi 15 kurs, 12 ordinære kurs for deltagere, og tre kurslærerkurs. Våre observasjoner baserte vi på en observasjonsguide, i tillegg noterte vi ned andre forhold, som kunne være av interesse for å kunne vurdere kursets virkning. Observasjonsguiden tok utgangspunkt i Redd Barnas målsetting for kurset og denne rapportens problemstillinger, og bestod av følgende punkter: hvordan kursmaterialet og kursholder virket å engasjere deltagerne, hva som ble diskutert i forbindelse

Datainnsamling	Antall kurs	Antall deltagere	Antall observatører
Observasjon ordinære kurs	12	4-20	6 kurs med 1 observatør 4 kurs med 2 observatører
Observasjon kurslærerkurs	3	5-10	3 kurs med 1 observatør

Datainnsamling	Antall intervju	Antall deltagere	Antall intervjuere
Fokusgruppeintervjuer rett i etterkant av ordinære kurs	12	2-10	7 intervjuer med 1 intervjuer 3 intervjuer med 2 intervjuere

Datainnsamling	Antall intervju	Fysiske intervju	Digitale intervju	Antall intervjuere
Individuelle intervju 3-6 måneder etter kurs	8	2	6	4 intervju med 1 intervjuer 4 intervju med 2 intervjuere
Individuelle intervju kursholder	5	0	5	2 intervju med 1 intervjuer 3 intervju med 2 intervjuere
Individuelle intervju NIF	3	1	2	1 intervju med 1 intervjuer 2 intervjuer med 2 intervjuere
Individuelle intervju særforbund	10	7	3	5 intervjuer med 1 intervjuer 5 intervjuer med 2 intervjuere
Individuelle intervju Idrettskrets	3	0	3	3 intervjuer med 2 intervjuere
Individuelle intervju Redd Barna	3	1	2	1 intervju med 1 intervjuer 2 intervjuer med 2 intervjuere

med dilemmaoppgavene, og hvordan deltagerne forholdt seg til handlingsplanarbeidet. Hva som ble diskutert og hvem som ble ansvarliggjort (treneren, klubbstyret etc.), var forhold vi så etter i denne forbindelse.

Observasjonene ble gjennomført i samråd med Redd Barna og kursdeltagere. Forut for observasjonene gikk det ut informasjon via kursansvarlig, om at vi/FOBU ønsket å være til stede på kurs. I informasjonsskrivet som deltagerne fikk tilsendt på forhånd informerte vi om formålet med vårt følgeforskningsprosjekt, i tillegg ble kursdeltagerne gjort oppmerksomme på at vi i etterkant av at kurset hadde blitt gjennomført, ønsket å rekruttere informanter til et fokusgruppeintervju. Vi informerte også om kursdeltagernes rett til anonymitet og om deres reservasjonsrett. I forbindelse med at kursene ble avholdt gjorde vi kjent for kursdeltagerne at vi var til stede. I tillegg gjentok vi vårt ønske om å rekruttere kursdeltagere til et fokusgruppeintervju, rett i etterkant av at kurset var avholdt. Vi gjentok også at kursdeltagerne hadde rett til å reservere seg fra vår tilstedeværelse. Det var ingen kursdeltagere som valgte å ta i bruk en slik reservasjonsrett.

Redd Barna har i tiden vi har følgeforsket *Trygg på trening* invitert involverte særforbund, i samarbeid med NIF, til såkalte nettverksmøter. Noen av disse har også vært deltatt på. Formålet med disse møtene har primært vært å gi særforbundene muligheten til å dele erfaringer knyttet til gjennomføring av kurs. I tillegg har Redd Barna benyttet disse møtene til å informere om videreutvikling av kurset, for å få særforbundenes tilbakemeldinger på Redd Barnas tanker om dette. I nettverksmøtene vi deltok på ba vi ikke om samtykke fra deltagerne om å få være til stede. Vi informerte derimot alle om vår tilstedeværelse og hva som var formålet med denne. I hovedtrekk handlet dette om at vi som forskergruppe ønsket å få informasjon om hvordan implementeringen av *Trygg på trening* gikk, og hva som syntes å være utfordringer for de ulike særforbundene.

3.2 Fokusgruppeintervjuer

Fordelen med fokusgruppeintervjuer er at de åpner opp for samtaler der erfaringer og tanker fra ulike deltagere fremkommer. Tilbakemeldinger og respons mellom deltagerne kan også bidra til at man får en dypere forståelse av fenomenet man undersøker (Thagaard, 2018). Det har også vært hensiktsmessig å ta i bruk fokusgruppeintervju med hensyn til ressurser og tidsperspektiv. For å rekruttere informanter til fokusgruppeintervjuene spurte vi innledningsvis,

på kursdagene, om det var deltagere som kunne tenke seg å bli igjen i etterkant av kurset. Vi gjennomførte 12 fokusgruppeintervjuer i forbindelse med kurs for ordinære deltagere, og ett fokusgruppeintervju i etterkant av et kurslærerkurs. Samtlige fokusgruppeintervjuer ble tatt opp og transkribert ordrett i etterkant. Kursdeltagerne som takket ja til å være med i et fokusgruppeintervju fikk der og da forelagt et nytt informasjonsskriv som også inkluderte et samtykkeskjema. Her ba vi også kursdeltagerne om å oppgi kontaktinformasjon, slik at vi kunne ta kontakt igjen angående individuelle intervjuer, tre til fem måneder etter at de hadde vært med på kurs. Vi fikk i denne sammenheng kontaktinformasjon til 40 personer (skrevet inn i samtykkeskjemaene), som ble lagret i en safe slik at vi ved neste steg i prosessen kunne ta kontakt.

Hovedtemaer i intervjuguiden vi brukte under fokusgruppeintervjuene var deltageres opplevelser av kurset, hva deltagerne tenkte om kursets innhold, kursets oppbygning og struktur, hvorvidt de opplevde å ha fått økt kunnskap om temaet og om de opplevde å ha et bedre utgangspunkt for å kunne handle dersom de kom i en situasjon der dette var nødvendig. I tillegg stilte vi spørsmål om kursdeltagerne opplevde å ha fått nok informasjon til også å kunne ta kunnskapen de hadde ervervet, tilbake til klubb. I denne sammenheng stilte vi også spørsmål om hvilke utfordringer kursdeltagerne så for seg med tanke på tid og ressurser, og om de så for seg at det var realistisk å få implementert en handlingsplan i sin klubb.

3.3 Individuelle intervjuer tre til fem måneder etter kurs

For blant annet å undersøke om kursdeltagere hadde tatt initiativer ovenfor klubb, rekrutterte vi informanter til individuelle intervjuer tre til fem måneder etter at kurs var blitt avholdt. Totalt sendte vi ut 40 slike forespørsler basert på kontaktinformasjon kursdeltagerne hadde gitt oss. Kursdeltagerne vi tok kontakt med ble tilsendt et informasjonsskriv med informasjon om hva som var formålet med de individuelle intervjuene. I tillegg ble de forelagt et samtykkeskjema de kunne signere dersom de ønsket å delta. Vårt mål var å gjennomføre 20 – 30 individuelle intervjuer tre til fem måneder etter at kurs var avholdt. Etter flere purringer til de nevnte 40 kursdeltagerne, var det kun åtte kursdeltagere som hadde takket ja. I de individuelle intervjuene var vi opptatt av å få svar på følgende: Kursdeltagerens opplevelse av kursets i retrospekt; hva slags kunnskap og kompetanse de opplevde å sitte igjen med, hvilke styrker og svakheter de i ettertid

hadde reflektert over at kurset hadde, og hvorvidt og hvordan kursdeltagerne hadde tatt kurset tilbake til sin klubb. De individuelle intervjuene ble i all hovedsak gjennomført digitalt. I tilfeller der vi møtte informanten fysisk fikk informanten forelagt et samtykkeskjema på nytt. I forbindelse med de digitale intervjuene hadde kursdeltagerne sendt inn sitt samtykkeskjema på forhånd.

3.4 Intervjuer med kursholdere

Vår opprinnelig plan var å gjennomføre to til tre fokusgruppeintervjuer med personer som hadde holdt kurs i sin klubb. I og med at det var få som hadde holdt kurs i egen klubb endret vi i samråd med Redd Barna forskningsdesignet. Vi observere tre kurslærerkurs (arrangert av Redd Barna, i

samarbeid med idrettskretser), for via disse observasjonene å rekruttere potensielle kursholdere til individuelle intervjuer. På vår henvendelse om intervju i etterkant av at kurslærerkurset var avholdt, responderte kun tre personer. Vi tok derfor også direkte kontakt med enkelte tillitsvalgte, basert på informasjon fra særforbund, som om mulig hadde holdt kurs. Vi tok også kontakt med særforbundet som hadde to ansatte som selv holdt kurs. Totalt rekrutterte vi fem informanter til disse intervjuene, som også i hovedsak ble gjennomført digitalt.

I intervjuene med kursholderne var vi opptatt av hvordan de opplevde opplæringen de hadde fått, og deres eventuelle erfaring med å holde kurs. Vi var også opptatt av å få svar på om kursholderkurset hadde gitt informantene en trygghet til selv å skulle holde kurs, men også hvordan kurset eventuelt hadde blitt tatt imot i klubb. Disse informantenes tanker om idrettens

Foto: Emil Sollie

videre arbeid med *Trygg på trening*, ble også et viktig tema i disse intervjuene.

3.5 Intervjuer med ansvarlige i Redd Barna, særforbund, idrettskretser og i NIF

I den første fasen av arbeidet med sluttrapporten gjennomførte vi ett gruppeintervju med representanter fra Redd Barna. I tillegg til dette har vi også gjennomført tre individuelle intervjuer med de samme representantene fra Redd Barna. I intervjuene med informantene fra Redd Barna satt vi fokus på følgende temaer: I gruppeintervjuet var vi opptatt av å få innsikt i tankene bak *Trygg på trening*, hvordan kurset ble utviklet, implementeringsprosessen, men også hvorfor og hvordan kurset har blitt tilpasset og videreutviklet. I de individuelle intervjuene var vi opptatt av å få innsikt i hvordan Redd Barna hadde opplevd samarbeidet med NIF, idrettskretser og særforbund, deres opplevelse av å skulle implementere kurset i en idrettskontekst, og hvordan de selv vurderte virkningen av sitt arbeid. Vi har også intervjuet tre representanter fra NIF. Her var vi også opptatt av deres tanker om samarbeidet med Redd Barna, og deres vurderinger av implementeringsprosessen. I tillegg til hvorvidt de opplevde satsningen som vellykket eller ikke.

Når det gjelder særforbundene valgte vi å henvende oss til samtlige forbund med forespørsel om intervju. Disse var på tidspunktet vi gjennomførte intervjuer med ansvarlige i særforbund følgende: Norges Fotballforbund, Norges Ishockeyforbund, Norges Tennisforbund, Norges Rytterforbund, Norges Basketballforbund, Norges Friidrettsforbund, Norges Håndballforbund, Norges Gym- og turnforbund, Norges Kampsportforbund og Norges Svømmeforbund. Norges Squashforbund fikk også henvendelse om intervju, men besvarte ikke vår henvendelse. Totalt svarte 10 av 11 særforbund ja, på vår forespørsel om intervju.

I og med at enkelte idrettskretser ble involvert i implementeringen av *Trygg på trening*, valgt vi også å ta kontakt med de 11 idrettskretsene. Her fikk vi svar fra tre personer som hadde ansvar for implementering av *Trygg på trening* i sin idrettskrets. At ikke flere idrettskretser responderte på vår henvendelse forstår vi som en konsekvens av at ikke alle idrettskretser, på tidspunktet vi skulle gjennomføre intervjuene, var involvert i *Trygg på trening*.

3.6 Analysemetode

Samtlige intervjuer ble transkribert ordrett basert på lydopptak. Observasjonsdataene har ikke blitt skrevet ut like detaljert. Mer har disse dataene blitt brukt som et utgangspunkt for å reflektere over, sammen og hver for oss, virkningen av kurset *Trygg på trening*. Første steg i analysen var med andre ord at vi kollektivt reflekterte over og diskuterte, observasjoner forskergruppa hadde gjort. Vi har også kollektivt reflektert over transkriberte intervjudata. Analysemetoden vi har benyttet er inspirert av det Eggebø (2020) har beskrevet som «kollektiv kvalitativ analyse» der trinnene i analysemetoden er 1) felles gjennomgang av datamaterialet, 2) temakartlegging, 3) temagrupping og 4) disposisjon og arbeidsplan. Vi gjennomførte også en tradisjonell tematisk analyse (Thagaard, 2018), der vi kartla temaer og grupperte disse. I resultatdelen har vi inkludert sitater som vi forsiktig har redigert, i tråd med vanlig praksis i kvalitativ analyse (Lareau, 2021).

3.7 Begrensninger ved vår følgeforskning – og noen etiske betraktninger

For å få tilgang kurs, for å observere disse, og for å få tilgang til informanter til fokusgruppeintervjuer, og senere individuelle intervjuer, var vi i tett dialog med Redd Barna om kurs som skulle avholdes. Vi sendte også ut flere e-poster til ansvarlige i særforbund, for å sikre oss innpass på kurs i klubb. Det var vanskelig å få informasjon fra særforbundene om hva som foregikk i deres særforbund, i tillegg hadde heller ikke Redd Barna en totaloversikt over kurs som skulle avholdes. Vi ble også tidlig oppmerksomme på, som vi også beskrev i delrapport 1, at implementeringen gikk tregere enn forventet. I tillegg viste det seg da vi henvendte oss med forespørsel om kurs som skulle holdes, at særforbundene ikke hadde rutiner for registrering av kurs som ble holdt. Det er altså sannsynlig at det har blitt arrangert kurs i klubb som vi ikke har fått informasjon om eller tilgang til.

For å sikre holdbarhet i observasjonsnotatene fra kursdagene er disse sammenstilt med kursmateriell og hvordan kurset strukturelt er bygget opp. Vi har også sikret oss holdbarhet ved å sjekke av med Redd Barna vedrørende detaljer i kursopplegget. Samtlige informanter har blitt grundig informert om intensjonen med vårt følgeforskningsprosjekt, og også gitt sitt samtykke til å delta. I denne forbindelse har vi også informert informantene om at alle data lagres i tråd med

gjeldende retningslinjer ved NIH, i tillegg har de blitt orientert om at data anonymiseres og at informantene hver for seg og når som helst, kan trekke tilbake sitt samtykke.

Mer overordnet; for å sikre dette følgeforskningsprosjektets kvalitet har vi i arbeidet med å skrive denne sluttrapporten lagt vekt på følgende forhold; 1) Oppriktighet, som for forskergruppen har handlet om å være i en dialogisk prosess med hverandre, relevant teori og annen forskningslitteratur og at de som har delt sine erfaringer og opplevelser med oss, kan kjenne seg igjen det vi beskriver i rapporten, og 2) transparens, som har handlet om å være ærlige i vår beskrivelse av gjennomføringen av forskningsprosessen og også utfordringene vi har møtt på veien (Tracy, 2010).

For at evalueringen skal være responsiv må undersøkelsen som gjøres være organisert omkring de ulike interessentens bekymringer (Stake, 2004 s. 101). Det kan være vanskelig i et prosjekt som dette å få med hvordan *Trygg på trening* har blitt forhandlet om på veien, mellom de ulike aktørene som har vært involvert. At implementeringen av *Trygg på trening* har tatt en helt annen retning enn det vi som forskergruppe i utgangspunktet hadde sett for oss, har virket inn på vårt arbeid. Blant annet har det krevd at forskergruppen jevnlig har måttet være i dialog (i perioder daglig), for å sikre at vi har hatt en omforent forståelse av prosessen vi som forskere har stått i. Både observasjoner, intervjuer og vår dialog med de ulike aktørene med ansvar for å sikre implementering av *Trygg på trening* har inspirert til refleksjon, der vi jevnlig har diskutert hverandres fortolkninger, opplevelser og erfaringer. Stake (2004) påpeker at programevalueringer er en stor jobb for et enkelt individ, men enda større for en forskergruppe, fordi syntesteringen av informasjonen man gjennom ulike metoder innhenter, krever høy grad av refleksjon og kommunikasjon (Stake, 2004). Det er derfor nødvendig at det i en forskergruppe, til tross for den kollektive innsatsen, må være én forsker som holder tak i kompleksiteten i evalueringen, utfordringene og i sluttresultatet (Stake, 2004, s. 100). Prosessen frem mot ferdigstilling av rapporten er derfor i hovedsak blitt ivaretatt av én forsker spesielt, som gjennom hele prosessen har hatt som ansvar å forsøke å ha det totale overblikket over følgeforskningsprosjektet, dets endelige mål og delmål.

Vi har følgeforsket *Trygg på trening* gjennom tre år. Dette har gitt oss en forholdsvis detaljert innsikt i det som har foregått. Vi har ikke bare gjennom intervjuer fått innsikt i de ulike deltagerne og aktørenes erfaringer, vi har også gjennom observasjon av kurs fått innsikt i praksiser

utover det deltagerne har fortalt. Det er likevel forhold vi kan ha oversatt og detaljer som ikke har blitt notert. Vår datainnsamling ble avsluttet primo 2024. Det er derfor viktig å presisere at det som eventuelt har skjedd i etterkant vedrørende implementering, ikke er inkludert i denne rapporten. I en e-post kommunikasjon med en ansvarlig i NIF tett opp til at denne sluttrapporten skrives ut, har vi blant annet blitt gjort klar over at status, sett fra idrettens side er som følger: «... alle idrettskretsene kjenner til Trygg på trening og bruker det slik de ønsker. Noen har mer kapasitet enn andre og flere ønsker å holde mer kurs. Jeg ser blant annet at flere av rådgiverne holder kurs i klubber der det har vært varslingssaker med utsatte barn, og det er veldig fint. Vi har dialog med Redd Barna om hvordan NIF fremover kan bidra til at det holdes flere kurs fordi vi ønsker å prioritere dette mer i 2025, men har ikke landet noe enda». Samspillet mellom aktørene, jamfør kapittel 7, som vi mener har hatt betydning for virkningen av Trygg på trening, kan synes å ha tatt en positiv vending. Å implementere ett helt nytt tiltak tar tid. Den nåværende kommunikasjonen mellom Redd Barna og NIF tilsier at prosessen med å implementere Trygg på trening fortsatt er i utvikling. Virkning på sikt (jamfør om noen år) vil derfor også være interessant å evaluere. Først da kan vi si noe om hvorvidt Trygg på trening har hatt den virkningen Redd Barna har satt seg som mål, som har vært å: «bidra til å skape tryggere arenaer for barn og unge, gjennom at trenere og frivillige får økt kunnskap og handlingskompetanse om vold og seksuelle overgrep mot barn».

4. Videreutviklingen av kurset

Trygg på trening

I dette kapittelet beskriver vi først det opprinnelige kurset og hvilke vurderinger som lå til grunn for utviklingen av *Trygg på trening*. I tillegg er hensikten å se nærmere på hvordan Redd Barna har håndtert implementeringsprosessen, etter at de ble bedre kjent med idrettens komplekse organisering, styrings- og ansvarslinjer. Kapittelet baserer seg på ett gruppeintervju og tre individuelle intervjuer med de fra Redd Barna som har hatt ansvar for å implementere *Trygg på trening* i norsk idrett. Temaer vi ser nærmere på er Redd Barnas motivasjon for å utvikle *Trygg på trening* (4.1) og hvordan kurs i klubb kom i stand (4.2). I tillegg beskriver vi kursets seks deler, og vurderingene som lå til grunn for kursets pedagogiske oppbygging (4.3). Fra og med punkt 4.4 ser vi nærmere på hvordan Redd Barna under utrulling av kurset gjorde ulike justeringer, for å imøtegå implementeringsutfordringene Redd Barna og særforbundene ble stilt overfor.

4.1 Det opprinnelige kurset

I korte trekk er hensikten med *Trygg på trening* å sikre barn en trygg treningshverdag, gjennom at trenere og andre frivillige i idrettslag får økt kunnskap og handlingskompetanse knyttet til seksuell vold og/eller utnyttende atferd mot barn. Den enkelte kursdeltaker skal etter fullført kurs kunne møte barn som trygge voksne, og også vite hvor og hvordan de kan søke hjelp og råd, dersom de blir stilt ovenfor konkrete hendelser. Det opprinnelige kurset som ble utviklet, det vi omtaler som kurs i klubb, skulle gjennomføres i klubb, og resultere i at «klubbkollektivet» definerte konkrete tiltak som kunne implementeres i en handlingsplan.

*Trygg på trening*¹³ med Redd Barna startet som en ide hos Redd Barna selv, som en følge av kampanjen «Jeg er her». En kampanje som henvendte seg til voksne personer om hva de kunne gjøre dersom de var bekymret for et barn. I forbindelse med kampanjen fikk Redd Barna flere henvendelser fra flere fotballklubber. Med dette som bakteppe tok Redd Barna kontakt med NIF, som selv anerkjente behovet Redd Barna beskrev. NIF anbefalte herunder Redd Barna om å utvikle et kurs som klubbene selv kunne holde. Der målgruppen skulle

være trenere i klubbene, eller lagledere. NIF anbefalte også at Redd Barna burde samarbeide med særforbundene direkte, og å starte med NFF. I et møte mellom Redd Barna og NFF ble det konkludert med at det var et behov for, og et ønske om, å fremme kunnskap og bevissthet om temaet, samt å sikre en systematisering av rutiner og retningslinjer. Senere har kurset blitt tilpasset 10 andre særforbund, i tillegg har Redd Barna i samarbeid med NIF utviklet et kurs for andre idretter og for fleridrettslag.

For å utvikle kurset hentet Redd Barna inn bistand fra konsultentselskapet Lent, som også har vært involvert i utviklingen av «ALLEMED»¹⁴. Lent hadde ansvaret for den pedagogisk tilnærming og kursets struktur, mens Redd Barna hadde ansvar for det faglige innholdet.

// «Målet var å utvikle et kurs som hvem som helst kunne holde uavhengig av faglig bakgrunn, kurset skulle dekke alt i seg selv, så de som holdt kurset bare kunne trykke på play, og that's it. Så da var det på en måte Lent som hadde ansvar for at det faktisk ble sluttresultatet».

At hvem som helst skulle kunne holde kurs, uavhengig av hva slags bakgrunn eller kunnskap og kompetanse kursholder hadde, var ifølge Redd Barna viktig fordi målet med kurset var å sikre idretten eierskap til *Trygg på trening* etter endt prosjektperiode. For å sannsynliggjøre dette ble det opprettet ressursgrupper i særforbund, som ønsket å tilpasse *Trygg på trening* til sin idrett. I tillegg ble det i Redd Barna etablert en intern prosjektgruppe, bestående av fagrådgivere og en psykiatrisk sykepleier.

Det første forbundet som utviklet kurs var som vi allerede har beskrevet, NFF. Fordi NFF var det første særforbundet Redd Barna samarbeidet med, ble NFF sentral i utviklingen av grunnstammen i kurset. Blant annet ga de tilbakemeldinger på utformingen av introduksjonsfilm, opplæringsfilm og dilemmakort¹⁵. Redd Barna vektla i gruppeintervjuet vi hadde med dem, at en slik brukermedvirkning også hadde vært viktig for å sikre og treffe målgruppen for *Trygg på trening*.

¹³ *Trygg på trening med Redd Barna* må ikke forveksles med *Trygg på trening – Vestlandsmodellen* som ble utviklet i samarbeid mellom Vestland idrettskrets og Støttesenter mot Incest og seksuelle overgrep (Smiso) – Bergen, som senere skiftet navn til Nok Bergen. Faglig sett er Redd Barnas *Trygg på trening* inspirert av dette kurset, men den metodiske tilnærmingen i *Trygg på trening med Redd Barna* skiller seg fra Vestlandsmodellen. Vi minner også om at *Trygg på trening med Redd Barna* skiller seg fra Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) sitt kurs *Trygg! Her er den metodiske tilnærmingen og tankegangen ganske lik, og Trygg på trening er delvis inspirert av Trygg!*

¹⁴ ALLEMED omtales som en nasjonal dugnad som skal bidra til at alle barn og unge kan delta i fritidsaktiviteter. Les mer om alle med her: [ALLEMED – Bli med på den nasjonale dugnaden!](#)

¹⁵ Vi kommer nærmere tilbake til de ulike delene av kurset.

Et eksempel på hvordan denne brukermedvirkningen kom til uttrykk, var ifølge Redd Barna at temaet 'hvordan prate med et barn ved mistanke om noe ulovlig', ble inkludert i kurset.

Informantene fra Redd Barna beskrev at de hadde gjort mange vurderinger knyttet til hva som skulle med i kurset, og at flere temaer som kunne ha vært viktig å ha med, ble kuttet for å sikre at kurset ikke ble for langt. Som vi beskrev i delrapport 1 observerte vi i den innledende fasen en viss spenning mellom gjennomføring og faglighet. «Der Redd Barna knytter faglighet til kurs som omfatter vold og overgrep i og utenfor idretten, erfarer informantene fra NIF at det er vanskelig å gjennomføre omfattende kurs med innhold som ikke er direkte idrettsrelevant» (Sandvik et. al., s. 36, 2022). Her samarbeidet Redd Barna med Lent og de ulike ressursgruppene for at kurset ikke skulle bli for langt, samtidig som Redd Barna var opptatt av å sikre at kursdeltagerne tilegnet seg den kunnskapen de mente var nødvendig for å kunne håndtere ulike situasjoner: «Det var en fin balanse der» (Informant A, Redd Barna). I delrapport 1 pekte vi også på at Trygg på trening i all hovedsak satte fokus på voksne tillitspersoner og trenere som mulige utøvere av seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd (Sandvik et. al., 2022). Om lag 1 av 5 jenter og 1 av 14 gutter har opplevd overgrep før fylte 18 år (Helsedirektoratet, 2021). Ifølge Mossige og Stefansen (2016) ble halvparten av slike overgrep utført av jevnaldrende, som venner, kjærester eller bekjente. «Jevnaldertematikken» var noe NIF ønsket skulle inkluderes i kurset. Redd Barna på sin side, pekte i denne sammenheng på at de ikke er opptatt av overgriper, men av barn og unge som utsettes.

«Vårt mandat og vårt ansvar i Redd Barna er å gjøre denne tematikken håndterbar for mannen og kvinnen i gata, for det er sånn vi beskytter barna (...) Vi skal ikke frem med pekefingeren, vi skal ut og bygge oppunder og styrke folk til å tro og skjønne at de kan. Da må vi gi dem verktøyene og tryggheten, og det er jo det det handler om. De skal gå ut av det kurset og kjenne på at «nå har jeg lært masse, det var tungt, men jeg er tryggere enn det jeg var tidligere. Det er jo det som er målet».

Redd Barna forteller også at de opplevde forholdsvis stor variasjon i hva de ulike særforbundene ønsket å inkludere i kurset. Forut for at vi ser nærmere på kursets ulike deler (avsnitt 4.3) tar vi for oss det som synes å være Redd Barnas tanker og motivasjon bak utviklingen av kurs i klubb kurset.

4.2 Utviklingen av Trygg på trening – kurs i klubb

Da Redd Barna utviklet Trygg på trening i samarbeid med Lent var ideen at frivillige eller ansatte i klubb selv skulle holde kurs. NIF var som vi har sett, en av pådriverne til at kurset skulle innrettes på denne måten. Samtidig ga NIF signaler om at en slik innretning på kurs også kunne være utfordrende.

«... så kom x med den at de vi når er de beste i klassen. De 90 prosentene, som aldri kommer til å ta Trygg på trening, hvordan når vi de? Hvordan kommer vi ut til de som faktisk burde hatt Trygg på trening kurset, som aldri kommer til å ta det, fordi det ikke er en prioritering».

Som vi beskrev i delrapport 1 har gjennomføringen av kurs i klubb bremsset opp. En antagelse Redd Barna hadde i denne forbindelse var at kurs i klubb møtte utfordringer på grunn av COVID-19 pandemien, som traff Norge mars 2020. Samtidig pekte Redd Barna på andre utfordringer, blant annet at kurset ikke virket å være selvimplementerende, slik opprinnelig tenkt.

«Vi skal ikke inn og erstatte idretten, kjempeviktig, og det er derfor vi er opptatt av at vi egentlig ikke skal holde kurs».

Redd Barna var opptatt av at idretten skulle ta et eierskap til Trygg på trening, men implementeringsutfordringene bidro til at Redd Barna selv sikret at kurs ble avholdt. Både kurs i klubb, men også etter hvert kursholderkurs, ble gjennomført med kursholdere fra Redd Barna.

Et fåtall av kursene vi observerte var kurs som ble ledet av noen fra egen klubb, rett og slett fordi slike kurs var vanskelig å oppdrive. Redd Barna holdt likevel fast ved at temaet Trygg på trening tar for seg, kan «... håndteres av kvinnen og mannen i gata». Noe Redd Barnas representanter beskrev som en holdning Redd Barna har.

«Vårt mandat og vårt ansvar i Redd Barna er å gjøre denne tematikken håndterbar for mannen og kvinnen i gata, for det er sånn vi beskytter barn. Som vi sier, trygge voksne, gir trygge barn, så vi mener at hvis man gjør det på riktig måte, hvis man legger det opp på riktig måte, så er dette noe vi mener er håndterbart».

Til tross for Redd Barnas holdning om at temaet for kurset burde kunne håndteres av «kvinnen eller mannen i gata» ble det tidlig i implementeringsfasen likevel besluttet at det også skulle utvikles et kurslærerkurs. Denne avgjørelsen var også basert på tilbakemeldinger fra NFF om at det syntes å virke vanskelig å gjennomføre kurset, slik det opprinnelig var tenkt. Kurslærerkurset som ble utviklet og tilpasningene Redd Barna måtte gjøre, blir nærmere beskrevet under punkt 4.4.

4.3 Kursets seks deler

Kurs i klubb besto av seks deler: introduksjonsfilm, anerkjennende oppstartssamtale, opplæringsfilm, dilemmaøvelser, arbeid med handlingsplan og avslutning. Det følger også med en kurshåndbok, som kursholder kan få tilsendt fra sitt særforbund, eller fra Redd Barna. Håndboken er bygget opp i de seks kursdelene og tar for seg: Hva er vold og seksuelle overgrep? Hva kan du gjøre for å forebygge vold og overgrep i egen klubb? Hva skal du gjøre om du er bekymret for et barn/ungdom? I tillegg forklares idrettens egne retningslinjer, inklusive retningslinjer for publisering av bilder og film og til slutt Redd Barnas anbefalinger, og dilemmaøvelser.

Å inkludere en introduksjonsfilm i kurset var ifølge Redd Barna motivert av et behov for å introdusere kursdeltagerne for temaet og å gi kursdeltagere en forståelse for hvorfor temaet er viktig å belyse. Etter at deltagerne har sett introduksjonsfilmen åpnes det for samtaler i par, for å gi deltagerne anledning til å tenke over hva de allerede gjør i klubb for å skape en trygg idrettshverdag for barn. Den såkalte *anerkjennende oppstartssamtale* var ifølge Redd Barna en ide som kom fra Lent.

«Lent var veldig opptatt av at man må få kartlagt hva man allerede gjør. Det blir ganske tydelig at det er forskjellig fra klubb til klubb, hva de har gjort allerede, og ikke minst hva styret hadde gjort, men som ikke kommer ut til trenerne».

Den anerkjennende oppstartssamtale var ifølge Redd Barna ment å skape en positiv inngang til kurset, ved at deltakerne sammen snakker om hva de allerede gjør, for å skape en trygg treningshverdag i sin klubb. Redd Barna forteller her at deres møte med idretten gjorde dem klar over hvor store forskjeller det var mellom klubbene, når det gjaldt bevissthet om temaet. Slik fungerte den anerkjennende oppstartssamtalen også som

en kartlegging og som en «bli kjent»-del i tilfeller der Redd Barna selv har holdt kurs.

Etter den anerkjennende oppstartssamtalen blir det i kurset vist en *opplæringsfilm*. Denne gir en kortfattet faglig opplæring om seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd mot barn, hvilke risikosituasjoner man kan komme til å stå ovenfor og hvordan man som tillitsperson kan gå frem dersom en er bekymret for et barn. Informantene fra Redd Barna kunne fortelle at opplæringsfilmen som tas i bruk på kurset hadde gjennomgått en revisjon, og at Lent hadde vært sentrale i utviklingen av begge utgavene av opplæringsfilmen. Lent sin kunnskap om hvordan lage en god opplæringsfilm (språk, oppbygging og struktur) synes å ha vært viktig for Redd Barna, som peker på at de selv ikke hadde slik kompetanse.

Det var først ved innspillingen av opplæringsfilm nummer to, at NIFs retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep ble inkludert. Etter hvert som flere særforbund meldte sin interesse for *Trygg på trening* så Redd Barna behov for at flere ulike tema ble inkludert.

«...vi kunne ikke bare ta hensyn til ett forbund, vi måtte også ta hensyn til de andre særforbundene. Så vi fikk en helt annen posisjon, rolle vi er i nå enn da vi startet opp».

«Den vanskelige samtalen», nevnt under punkt 4.1 er et eksempel på dette. I intervjuene med de ansvarlige i Redd Barna diskuterte informantene også seg imellom utfordringene med å inkludere komplekse temaer som krevde en nøye vurdering: «...vi skal ikke bare touche innom det og kaste det i fanget uten å gi dem (kursdeltagerne) noe».

Kunnskapen kursdeltagerne får fra opplæringsfilmen er ment som en basis for neste del i kurset, som er *dilemmaøvelser*. Ved hjelp av håndboken deltagerne får utdelt og filmen de har sett, skal deltagerne diskutere hva de tenker er riktig å gjøre i ulike situasjoner som de som trenere eller frivillige kan komme til å stå ovenfor. Etter at deltagerne i mindre grupper har blitt gitt anledning til å diskutere et utdelt sett med dilemmaoppgaver, blir gruppenes løsningsforslag diskutert i plenum. Dilemmaoppgavene kursdeltagerne skal igjennom er ifølge Redd Barna basert på det som har blitt diskutert i de ulike ressursgruppene i de ulike særidrettene. Dilemmaene som diskuteres varierer med andre ord fra idrett til idrett, samtidig beskriver Redd Barna at flere dilemmaoppgaver går igjen på tvers av de ulike idrettene, som for eksempel å være alene med

utøver og hvordan man som tillitsperson skal forholde seg til bruk av sosiale medier. Redd Barna forteller (når de selv har hold kurs) at det først er når de kommer til denne delen av kurset, at de opplever at engasjementet stiger.

«Jeg opplever, som kursholder, at det er først i denne delen de får skikkelig eierskap til dette her, og at jeg nesten blir irrelevant fordi de setter seg i grupper og prater også får de veldig eierskap til det i gruppa. (...) det er der (i dilemmaøvelsen) de faktisk skal bruke det de har lært».

Et av formålene med kurset har vært at kursdeltagerne mot slutten av kurset skal utvikle en handlingsplan for sin klubb. Derfor blir kursdeltagerne mot slutten av kurset utfordret på å bli enige om tre konkrete punkter som skal inkluderes i en slik handlingsplan, basert på hva de har lært på kurset. Disse tre punktene skal omhandle hva klubben skal gjøre for at barn i klubben skal føle seg trygge på trening. Tanken bak dette er at kursdeltagerne skal ha noe konkret å ta med tilbake til sin klubb. Eventuelt for å kunne henge opp og synliggjøre hva klubben har blitt enige om, i klubbens eventuelle klubblokaler. Det skal i denne forbindelse også besluttet hvem som skal ha et særlig ansvar for oppfølging, samt ansvar for at eventuelle tidsfrister overholdes. Redd Barna beskriver at de har måttet justere sine forventninger knyttet til utviklingen av slike handlingsplaner.

«Det som er litt utfordrende nå når jeg reiser rundt og holder vanlig kurs er at på det vanlige kurset så er det jo litt sånn sprikende, gjerne en eller to fra ulike klubber. Så kan de jo ikke sitte der og finne opp handlingsplan alene. Poenget er jo at det skal være forankret i klubben og at de må få med seg flest mulig for å være med på det».

Denne delen av kurset har altså vist seg å bli mer utfordrende en antatt, slik også representantene fra Redd Barna beskriver.

Kjøreplanen for kurset skisserer varighet for hver enkelt del, men dette er kun et estimat. Kurset varer fra halvannen- til to timer. Under koronapandemien ble flere av kursene gjennomført digitalt, med den samme kjøreplanen og innhold.

4.4 Videreutvikling av *Trygg på trening* – kurslærerkurs

For å holde kurs i klubb skulle det ikke stilles noen krav til forkunnskaper, utover at vedkommende kursholder var ansatt eller frivillig i klubb. Basert på implementeringsutfordringene utviklet Redd Barna, på initiativ fra NFF også et «train the trainee-kurs» (heretter kurslærerkurs).

«Ideen kom fra Fotballforbundet: skal vi prøve dette med utgangspunkt i at folk syns denne problematikken er vanskelig. Skal vi gjøre det enklere ved at noen fra Redd Barna holder et «Train the trainee»-kurs. Det var tilbakemeldinger fra særforbundet, at de føler det er tryggere å gå tilbake til klubben og holde det der fordi de har vært på «Train the trainee»-kurs» (Informant A, Redd Barna)

Kurslærerkurset skulle rette seg mot frivillige i klubb som selv ønsket å holde kurs i sin klubb. Slike kurslærerkurs har i tiden vi har følgeforsket *Trygg på trening*, primært blitt holdt av ansatte i Redd Barna. Ifølge Redd Barna kom man raskt i gang med å holde slike kurs, der de involverte i Redd Barna seg imellom delte på å følge opp de ulike særforbundene som var involvert. Igjen synes det som at Redd Barna ble mer involvert i utrulling av kurset, enn det som opprinnelig var tenkt.

Kurs i klubb-materiellet ble brukt som grunnlag for utviklingen av kurslærerkurset. På grunn av etterspørsel etter kurslærerkursene, har Redd Barna i senere tid også utviklet løsningsforslag til dilemmaøvelsene. Løsningsforslagene gir kursholderne oversikt over hva som blir sagt i opplæringsfilmen, NIF sine retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep, og inneholder også anbefalinger til hvordan man kan svare ut de ulike dilemmaøvelsene. Ifølge Redd Barna ble disse løsningsforslagene utviklet for å sikre at kursholdere kunne føle seg trygge under gjennomføringen av denne delen av kurset.

«Vi sier jo at du skal finne alle svar i filmen, og da måtte vi jo sørge for det. I tillegg lagde vi en kort video der jeg forteller hvordan du skal bruke materiellet, for å tette et hull der det trengs» (Informant A, Redd Barna).

Denne «tettingen av hull» er noe informantene fra Redd Barna gir uttrykk for at de har jobbet aktivt med gjennom hele implementeringsperioden. At Redd Barna har vært

Foto: Emil Sollie

fleksible synes både å ha vært nødvendig, men ikke minst har det vært en konstruktiv tilnærming, i møte med implementeringskonteksten. Samtidig viser dette at planen med å gjennomføre kurs i klubb, med en frivillig som kursholder, ikke har vært så rett frem som opprinnelig tenkt. Det er vår klare oppfatning at tilpasningene Redd Barna måtte gjøre, kom av at de etter hvert ble bedre kjent med idretten som implementeringskontekst. Dette kunne ha vært avverget dersom det mellom NIF og Redd Barna innledningsvis i prosjektet hadde vært en tydeligere dialog om hva slags kontekst Redd Barna skulle tre inn i. Rådet fra NIF om å lage et kurs som klubben selv kunne bruke, der hvem som helst skulle kunne holde kurs i sin klubb, kan synes å ha fått konsekvenser for virkningen av *Trygg på trening*. Redd Barna var opptatt av at satsningen skulle lykkes, og var derfor også villige til å gjøre tilpasninger. Helt avgjørende i denne sammenheng har vært at det var hele tre stillinger som var avsatt til å følge opp satsningen. Dette muliggjorde flere tilpasninger, som å utvikle et kurslærerkurs, men også å utvikle et e-læringskurs for trenere spesielt.

4.5 Videreutvikling av *Trygg på trening* – e-læringskurs

I tillegg til tilpasninger nevnt i de foregående punktene har en tilpasning fra Redd Barnas side vært å lage et *Trygg på trening* e-læringskurs. Et kurs rettet spesielt mot trenere. Også dette kurset er utviklet på basis av kurs i klubb, men noen justeringer har blitt gjort, også hva angår innhold.

Som beskrevet i kapittel 1 har det blitt arrangert såkalte nettverksmøter, der Redd Barna, NIF og de involverte særforbundene har møttes for å diskutere implementeringsutfordringer, «best practice» og videreutviklingen av *Trygg på trening*. Under ett av nettverksmøtene vi observerte, ble det fra Redd Barnas side informert om e-læringskurset som da var under utvikling. Det ble i denne forbindelse påpekt at det har «gått litt tregt med klubbkurset/kurs i klubb», men at dette ikke var noe nederlag. I sin presentasjon av det nye e-læringskurset understrekte

Redd Barna at e-læringskurset var et godt produkt fordi det kan tas inn i trenerutdanningene. I nettverksmøtet ble det også beskrevet hva slags muligheter e-læringskurset gir, basert på implementeringsutfordringene det enkelte særforbund sto ovenfor. Det ble også fortalt at e-læringskurset på sikt skulle kunne lastes ned via NIFs e-læringsportal. Et tredje tema det ble informert om i dette nettverksmøte, var at Redd Barna i e-læringskurset hadde lagt seg tettere på idrettens egne verktøy, blant annet ble det opplyst om at NIFs retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep var blitt gitt større plass.

Utviklingen av e-læringskurset er også et eksempel på hvordan Redd Barna, med ressursene de hadde stilt til disposisjon, har hatt anledning til å følge implementeringsprosessen og justere kurset underveis. Uten tett oppfølging fra Redd Barna selv, ville ikke kunnskapen om hvorvidt *Trygg på trening* lykkes eller ikke, kommet Redd Barna for øre. Samtidig, i e-læringskurset er det enkeltindivider som tar kurs, dette i kontrast til at *Trygg på trening* opprinnelig var ment å treffe et klubbkollektiv, for å sikre kulturendring i klubb. Slik kulturendring vil være vanskeligere å oppnå gjennom at trenere tar *Trygg på trening* kurs som ledd i sin trenerutdanning. Det opplyses i e-læringskurset om at kurs i klubb eksisterer. Det oppfordres også til at slike kurs blir arrangert. Hvorvidt dette følges opp, blir likevel opp til den enkelte trener.

Redd Barnas intensjon om kulturendring i klubb kan synes å ha blitt en salderingspost i og med utviklingen av e-læringskurset. En salderingspost som kan forstås i lys av idrettens aktivitetsfokus. En virkning av e-læringskurset kan være at kunnskap og kompetanse vil komme den enkelte til gode, men den delen av kurset som omhandler handlingsplan og ansvarliggjøring av klubb, vil ikke så enkelt kunne bli realisert. En positiv side ved e-læringskurset er at det vil kunne gi de ulike særforbundene bedre oversikt over hvem og hvor mange som har tatt *Trygg på trening* kurs.

4.6 Oppsummering

Dette kapittelet har vist hva som var den opprinnelige motivasjonen bak *Trygg på trening*, og hvordan Redd Barna har forholdt seg til idretten som kontekst, etter at de ble bedre kjent med idrettens komplekse organisering, styrings- og ansvarslinjer. Et hovedfunn er at Redd Barna har måttet gjøre en rekke tilpasninger for å sikre virkningen av *Trygg på trening*, tilpasninger som langt på vei bryter med den opprinnelige ideen bak *Trygg på trening*. Flere av tilpasningene bryter med den opprinnelige ideen om at kurset skulle være

selvimplementerende, ved at en frivillig selv, holder kurs. Flere forhold har ført til dette. Covid-19 pandemien, men også ressursituasjonen i særforbund og på klubbnivå kan synes å ha vært en årsak. Behovet for å utvikle et kurslærerkurs, kan også synes å henge sammen med at temaet i seg kan være vanskeligere å undervise i, enn opprinnelig antatt. Kursmodellen der en frivillig i klubb på eget initiativ selv skal holde kurs, kan med dette som bakteppe synes å være noe urealistisk. Utviklingen av e-læringskurset er også en tilpasning Redd Barna har måttet gjøre. Intensjonen med å sikre «klubbkollektivet» felles innsikt i temaet kan virke å ha blitt en salderingspost. Kulturendring i klubb, som også har vært målet med *Trygg på trening*, kan være vanskeligere å realisere dersom e-læringskurset tar over for kurs i klubb. Når enkeltindivider tar kurs, uten å ha en klar plan på hvordan kunnskapen og kompetansen de tilegner seg skal tas videre til klubb, kan resultatet bli at *Trygg på trening* kun får sin virkning på individnivå. I neste kapittel ser vi blant annet nærmere på hva slags utbytte kursdeltagere har hatt, av å ha tatt kurset *Trygg på trening*.

5. Deltagernes utbytte av kurset *Trygg på trening*

Dette kapittelet handler om deltakernes opplevde utbytte av kurset *Trygg på trening*. Datamaterialet vi baserer oss på for å vurdere dette, er observasjoner, fokusgruppeintervjuene gjennomført rett i etterkant av kurs og individuelle intervjuer tre til fem måneder etter at kursdeltagere hadde vært på kurs. Først tar vi opp kursdeltagernes inngang og forventninger til kurset (5.1) for deretter å se på kursdeltagernes utbytte av kursopplegget (5.2). Under punkt 5.3 ser vi nærmere på det kursdeltagerne beskriver som styrker ved kurset, mangler ved kurset og/eller hva de kunne ha ønsket seg mer kunnskap om. Under punkt 5.4 tar vi for oss kursdeltagernes vurdering av kurset, tre til fem måneder etter kursdeltagelsen.

5.1 Kursdeltagernes «inngang» til og forventninger til kurset

Vårt innledende spørsmål i fokusgruppeintervjuene var hvordan kursdeltagerne hadde blitt kjent med at kurset skulle arrangeres og hvorfor de valgte å ta kurset. I denne sammenheng fremkom det at kursdeltagerne hadde hatt ulike innganger til å skulle ta kurset. Noen hadde fått informasjon om kurset via e-post fra krets, bekjente eller særforbund, mens andre hadde fått informasjon via Spond, klubbstyre/-leder, facebook-siden til klubben, fra trenere eller barneidrettsansvarlig i sin klubb. Mange av de som deltok på kurs var trenere som hadde blitt oppfordret til å ta kurs på bakgrunn av deres rolle i klubben. I et fåtall av kursene vi observerte var styrerepresentanter til stede.

På spørsmål om hvorfor kursdeltagerne hadde meldt seg på og hvilke forventninger de hadde til kurset, var det noe ulike svar. Noen av informantene kom fra lokalmiljøer som hadde hatt tidligere saker og derfor ønsket å lære om hvordan de kunne forebygge og håndtere hendelser, mens andre snakket om å gjøre idretten til en trygg arena. Noe som gikk igjen hos flere var ønsket om mer kunnskap om temaet, men også behovet for verktøy slik at de var bedre rustet dersom en situasjon skulle oppstå.

5.2 Kursdeltagernes utbytte av kursopplegget

Hva slags utbytte har kursdeltakerne hatt av kurset *Trygg på trening*? Dette spurte vi om rett i etterkant av at informantene hadde vært med på kurs (fokusgruppeintervjuene), og da vi

gjennomførte de individuelle intervjuene tre til fem måneder etter at informantene hadde deltatt på kurs. I denne delen konsentrerer vi oss om hvordan deltakerne reflekterte over kursopplegget rett i etterkant av at de hadde tatt kurset. Hva de tenker om kursopplegget etter at det hadde gått en tid tar vi opp under punkt 5.4.

5.2.1 Bevisstgjøring

Redd Barnas mål med kurset har vært å «bidra til å skape trygge arenaer for barn og unge ved at trenere og frivillige får økt kunnskap og handlingskompetanse om seksuelle overgrep mot barn». At temaet var kjent for mange av kursdeltakerne forut for at de hadde tatt kurs, fikk vi bekreftet i fokusgruppeintervjuene. Mange av deltagerne var opptatt av at de hadde et ansvar, og pekte på at kurset hadde bidratt til å gjøre de mer bevisst på dette ansvaret og viktigheten av at temaet arbeides med i idretten.

// «Jeg er ganske sikker på at neste trening så kommer man til å tenke litt annerledes, det var i hvert fall tankevekker for meg. Når man begynner å prate om sånt, så tenker man tilbake på de ungdommene man har hatt. Har jeg noen eksempler? Burde jeg ha sagt ifra om noe? Og sånn type ting» (FO, 3).

Under observasjonene og i forbindelse med at vi gjennomførte fokusgruppeintervjuene, noterte vi oss at temaet engasjerte. Flere av kursdeltagerne var opptatt av at flere burde ta kurset. Kunnskapen de hadde fått måtte bringes videre ut i systemet.

Utover at kursdeltagerne opplevde at kurset gjorde dem mer bevisst, var det flere som påpekte at det også virket forebyggende. Deltagelse på kurs forberedte dem på situasjoner de kunne komme til å stå ovenfor.

// «Det er bedre å lage noe på forhånd, før ting skjer enn at man skal finne ut noe i etterkant. Det er jo snakk om et forebyggende arbeid. Bedre at vi er forberedt enn at vi ikke er det» (FO, 1).

Flere påpekte i denne sammenheng at temaet for kurset ikke hadde vært en prioritet i deres klubb, fordi det er det idrettsspesifikke som står i fokus. Enkelte mente derfor at kurset burde være obligatorisk for alle som jobber med barn i idretten.

«Jeg synes at det skulle vært obligatorisk for de som skal jobbe med barn. At klubben skulle pushet det mye mer fram da, annet enn å bare reklamere for det. Jeg ble litt skuffet når jeg møtte trener på treningsfeltet, og spurte om de skulle med, og ingen som skulle det. Men ja ... det tar jo tid».

Som vi har beskrevet innledningsvis er Safeguarding som perspektiv, ikke like styrende for virksomheten «norsk idrett» som det er for Redd Barna. Child Safeguarding består av politikk, prosedyrer og praksiser som skal tas i bruk i virksomheter som arbeider for og med barn, og handler om ansvarliggjøring av virksomheter og voksenpersoner som har ansvar for barn. Norsk idrett bygger sin virksomhet på verdidokumentene «Idrettens Barnerettigheter» som uttrykker verdigrunnlaget barneidretten skal bygge på og «Bestemmelser om barneidrett» som angir konkrete regler som skal følges når det kommer til organisering av barneidretten (Tollånes et. al., 2007). Idrettens barnerettigheter- og bestemmelser bygger på lik linje som «Child Safeguarding»-prinsippene, på FNs Barnekonvensjon. Samtidig kan det synes som at idretten i utformingen av idrettens barnerettigheter- og bestemmelser har vært mer opptatt av å beskrive hva slags arena idretten skal være for barn, enn at rettighetene er formulert på en måte som forplikter voksne tillitspersoner, slik Child Safeguarding-prinsippene gjør. Kursdeltagerne forteller at de har blitt noe mer bevisst på dette, på bakgrunn av deltagelse på kurset. De forteller også at de ønsker å ta det de har lært, med seg videre til sin klubb.

Flere av kursdeltagerne ga også uttrykk for at delen av kurset som omhandlet hvordan man skulle snakke med barn, var særlig nyttig. Dette var for mange en ny måte å prate med barn på, og flere mente at de ble mer bevisst på hvordan de bør ordlegge seg i ulike situasjoner. Mange innrømmet i denne sammenheng at de forut for kurset hadde formulert seg ovenfor barn, på måter de i opplæringsvideoen ble anbefalt å unngå. Noen opplevde rådene som for spesifikke, andre satte pris på bevisstgjøringen rundt hvordan en ordlegger seg. Samtidig ga flere uttrykk for at de vil være i behov av flere kurs, for med sikkerhet å vite hvordan de kan håndtere eventuelle situasjoner.

«Det tror jeg man må ha litt repetisjon på, eller i hvert fall informasjon om innimellom for å huske på. For situasjonen kommer jo, og man reagerer jo veldig intuitivt, istedenfor bare enkelt repetere det barnet sier» (FO, 10).

Håndtering av fremtidige situasjoner var et tema som gikk igjen i flere av fokusgruppeintervjuene. I tillegg opplevde kursdeltagerne å ha blitt mer klar over situasjoner de selv skal unngå å havne i, såkalte risikosituasjoner. Dette også når intensjonene deres er gode, og de bare ønsker å hjelpe.

«Det å bli oppmerksom på alle de ulike situasjonene som faktisk noen kan stille spørsmål ved da. Som man kanskje ikke tenker over selv, og det å faktisk få det eksemplet med å kjøre hjem med en unge som står igjen etter trening. Jeg kjente jo på instinktet at selvfølgelig så hadde jeg kjørt hjem det barnet liksom. Men det å ha i bakhodet, at oi – kanskje det her er noe jeg skal vurdere litt annerledes. Så det er veldig godt å få mange eksempler tror jeg. For det er mange sånne situasjoner, som man kanskje ikke tenker over» (FO, 05).

Her løfter flere også frem kjønn og alder som faktorer som kan skape risikosituasjoner: «Spesielt når det er J13 + 14+, og jeg er 45. Da er det sånn, det et vepsebol som jeg må håndtere» (FO, 04).

Samlet sett pekte kursdeltagerne på at kurset hadde førte til økt bevissthet, både om risikosituasjoner og om seksuell vold og/eller utnyttende atferd mot barn. Kursdeltagerne kunne også fortelle at de overordnet hadde blitt minnet om at overgrep og krenkelser også skjer i idretten, og at kurset hadde gitt dem verktøyene de opplevde å kunne trenge. I tillegg påpekte flere at kurset kan bidra til en mer naturlig kommunikasjon i klubb om temaet, fordi temaet i seg opplevdes å være mindre tabubelagt, etter å ha tatt kurs. I fokusgruppeintervjuene som fulgte etter kurs der klubben samlet hadde tatt kurs, var det flere som påpekte at det å være sammen om kurs, var positivt, fordi de nå visste, at også andre visste. Ser vi til Child Safeguarding-prinsippene kan det synes som den første R'en, altså det å gjenkjenne og anerkjenne at temaet er viktig, er innfridd gjennom deltagelse på kurs. I neste avsnitt ser vi nærmere på deltagerens refleksjoner om hvorvidt deltagelse på kurs har bidratt til å gi dem økt handlingskompetanse.

5.2.2 Handlingskompetanse

En viktig del av Trygg på trening er at deltagerne gjennom kurset opparbeider seg det Redd Barna har omtalt som handlingskompetanse. Vi tar som utgangspunkt at handlingskompetanse handler om de øvrige R'ene i Child Safeguarding-prinsippene, altså å ha kompetanse nok til å kunne rapportere, registrere og henvise. Handlingskompetanse

er altså noe deltagerne besitter etter endt kurs dersom de ser for seg at kurset har bidratt til at de vil «handle», dersom de blir kjent med at et barn opplever eller har opplevd seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd, i eller utenfor idretten. På vårt spørsmål om kursdeltagerne opplevde å ha tilegnet seg handlingskompetanse som en følge av å ha deltatt på kurs, var svarene på dette sprikende. Flere var ikke overbevist om dette.

// «Kurset handler vel ikke om at vi skal være ferdigutdannede terapeuter etterpå. Det handler vel mer om at vi skal være bevisst, ikke at vi skal være rigget for å løse barns problemer. Da må det komme et videre kurs på dypere nivå, over lengre tid» (FO, 04).

Andre kursdeltagere opplevde at kurset hadde gitt dem en kompetanse som kunne gjøre det mindre «farlig» å kontakte hjelpeinstanser dersom de skulle komme opp i situasjoner som tilsa at det var nødvendig å handle. At det er mindre «farlig» å kontakte hjelpeinstanser etter kurs, kan tolkes som at handlingskompetansen blant deltagerne har økt, som en følge av å ha tatt kurs. Flere kursdeltagere ga uttrykk for at de var mer avstemt på hva de skulle gjøre, dersom de kom opp i en situasjon som krevde handling.

// «Sånn som med den casen som vi har på vårt lag. Jeg har jo ligget og grublet i hele natt - hva i alle dager skal jeg gjøre? Skal jeg kontakte den, skal jeg gjøre sånn. Nå vet jeg at nå må jeg kontakte noen ikke sant. Det er ikke noe sånn, skal jeg gjøre det, eller skal jeg ikke. Jeg fikk mer sånn - ah, selvfølgelig skal jeg det» (FO, 07).

Økt handlingskompetanse var ikke noe alle kursdeltageren kjente umiddelbart på, men mange så likevel ikke bort ifra at det kunne etableres over tid. Et tydelig ja eller nei på om deltagerne opplevde å ha fått handlingskompetanse, var kanskje ikke å forvente. I og med at det først kan være i reelle situasjoner, slik kompetanse vil kunne komme til syne. Til tross for at deltagerne ikke var helt sikre, var de likevel tydelige på at de tenkte annerledes om sin rolle etter kurs.

// «Ja, altså akkurat nå, når jeg sitter her så tenker jeg jo at; okay dette her skal jo gå fint. Men når du kommer i situasjonen det er jo da det blir vanskelig. Hvordan du reagere der og da, i de få sekundene du har. Hva skal jeg si til den personen sånt. Det er jo da du egentlig må stoppe opp og tenke litt» (FO, 05).

For deltagerne kan det synes å være en forskjell på teori og praksis. Å prate om håndtering av situasjoner under kurs og faktisk håndtere situasjoner hvis de oppstår, var noe flere påpekte var en forskjell. Til tross for dette var det lite tvil om at kurset hadde inspirert deltagerne til å «gjøre noe». Blant annet snakket kursdeltagerne om «Ikke gå å tenke at du burde gjort det, men at du faktisk gjør det», både tilknyttet egen trenervirksomhet, men også klubbens arbeid. At de hadde fått innsikt i retningslinjer for bruk av sosiale medier, var eksempel på et tema som synes å trigge til handling. Tryggheten til å handle, overordnet sett, ble derimot knyttet til at de hadde lært at de ikke var alene om å håndtere en situasjon, men også at det «å blande seg», ikke trenger å bety at en stor sak utløses umiddelbart.

// «Jeg føler at jeg ikke er alene om det i hvert fall. Altså hvis det dukker opp noe, så vet man at man har noen rundt seg som, ja har vært i samme kurset. Vi har styret rundt oss, vi har også barnevernet, vi har politiet (...). Vi kan senke skuldrene og bare være observant også vite at man kan ... ikke konfrontere, men konferere med noen rundt seg» (FO, 09).

Det blir i kurset informert om Avvergingsplikten, både muntlig og i håndboken. Avvergingsplikten er beskrevet i straffelovens § 196 og utløses idet man får kjennskap til at en alvorlig straffbar handling, som for eksempel vold mot barn, eller at det er sannsynlig at handlingen vil skje. Kursdeltagerne forteller i denne sammenheng at de har blitt mer bevisst sitt ansvar og at de vil ha lavere terskel for å søke råd eller rapportere etter gjennomført kurs. Etter hva vi observerte var det få som var kjent med avvergingsplikten forut for kurs. Flere av informantene ga uttrykk for at de forstod enkeltindividets ansvar, men påpekte samtidig at klubben, med styreleder i spissen, også måtte på banen. Begrunnet med at de ikke ønsket å stå igjen alene i arbeidet med å gjøre klubben trygg(ere).

// «Det er jo helt klart at et sånt kurs som det her, er veldig viktig for et styre å ha også. Fordi er styret satt inn i det her, så vil man jo som trener føle seg mye tryggere på at ting blir håndtert hvis at man som trener kommer til styret. For sitter styret der og; «ja, men det der er bare trenerkurs, så vi kan ingenting om det, vi vet ikke hva vi skal gjøre» så har vi ikke de i ryggen. Så derfor er det superviktig» (FO, 11).

Det var stor enighet om at kurset førte til økt bevissthet om at barn utsettes for seksuell vold og/eller andre krenkelser –

også i idretten – og at kurset tydeliggjorde at en burde gjøre noe, eventuelt involvere andre dersom en blir oppmerksom på at et barn er utsatt. Kurset virker også å ha gitt deltagerne noe mer trygghet til å rapportere, men hvorvidt det ga en opplevelse av økt handlingskompetanse, var det noe mer uenighet om. Flere av informantene problematiserte også om det de lærte på kurs først og fremst knyttet seg individnivå (at individer anerkjenner og handler), og i mindre grad til «klubbkollektivets» ansvar. Som informantene beskriver er det å ha individuell handlingskompetanse i en idrettskontekst, ikke nok. For at de skal kunne handle er det for flere avgjørende at også klubben er godt kjent med temaet og hvordan eventuelle saker skal håndteres. Kommunikasjonen omkring hvem Trygg på trening henvender seg til, kan i noen grad synes å være mangelfull. Om dette knytter seg til tittelen på kurset, hvordan kurset informeres om eller kursets organisering er vanskelig å si. At enkeltindivider tar kurs som representanter for sin klubb, har uansett visse svakheter. Den kanskje største svakheten er at veien til å gjøre både klubben og idretten til en tryggere arena blir lang, fordi kurset primært ansvarliggjør enkeltindivider. Enkeltindivider uten særlig makt til å påvirke klubbens arbeid, i mange tilfeller. «Trygge trenere» er noe annet enn «trygg på trening». Det siste refererer, slik vi tolker det, til idretten som arena, mens det første refererer til at enkeltindivider (trenere særlig) har kompetanse om temaet. Dette handler ikke kun om hvem som deltar eller ikke deltar på kurs, men om innholdet i dilemmaoppgavene (som i mange tilfeller retter seg mot enkeltindividet og risikosituasjoner man bør unngå) og hvordan Trygg på trening organiseres og gjennomføres. Å kjøre kurs på tvers av klubber, der bare en eller noen få fra hver klubb deltar, har åpenbare svakheter. Risikoen er at handlingskompetansen blir værende igjen på individnivå. Det vil for eksempel være vanskelig for en trener som har valgt å delta på kurs på oppfordring fra sitt særforbund eller sin idrettskrets, å utforme en handlingsplan som skal gjelde for hele klubben. At Trygg på trening ikke blir gjennomført som opprinnelig tenkt, som kurs i klubb, synes å ha konsekvenser for kursets virkning, slik det opprinnelig var tenkt fra Redd Barnas side. Kurset treffer individet, men i mindre grad klubbkollektivet.

5.3 Kursets innhold og struktur – styrker, svakheter og mangler

Vi stilte også informantene spørsmål om hva de opplevde som styrker, svakheter eller mangler ved kurset. Vi tok her utgangspunkt i kursets innhold, oppbygging og struktur,

og våre observasjoner i forbindelse med at kurs ble holdt. Mange ble som vi har sett ytterligere bevisstgjort, samtidig, som vi skal se av dette delkapittelet, er det også en opplevelse av at noe mangler. Dette knytter seg i liten grad til innholdet og opplegget, men heller til organiseringen av kurset, hvem som er til stede og til hvordan NIFs ansvar og rolle presenteres i kurset.

5.3.1 Styrker

En styrke ved kurset er ifølge informantene, at temaet i det hele tatt blir satt på agendaen. Som flere deltagere påpeker, kan kurset bidra til å fjerne berøringsangst og tabuer temaet kan være forbundet med. Kurset bidrar ifølge informantene til at temaet blir belyst. Gjennomgående er deltagerne fornøyde med kursmaterialet og kursets deler. Kursets oppbygging og pedagogikk trekkes også frem som en styrke, hvor kursdeltagerne opplever at introduksjonsfilmen forbereder dem godt på dilemmaøvelsen og arbeidet med handlingsplan. Både språk og forklaringer som følger med treffer implementeringskonteksten godt, ifølge informantene. Den delen som får mest skryt, er seansen der kursdeltagerne blir satt ovenfor ulike dilemmaer som skal løses. Vi observerte også at det er under denne delen av kurset, at kursdeltagerne blir ytterligere engasjert.

// «Det var jo veldig bra dilemmakort. Man har sett den situasjonen, hvis en blir satt i den situasjonen etterpå så vil en jo sannsynligvis tenke, i hvert fall hvis en er litt oppegående, ville man enkelt ha ryddet opp i den situasjonen. De var veldig bra alle dilemmakortene, absolutt» (FO, 03).

For mange er det denne delen av kurset som synes å skape refleksjon. Flere av dilemmaoppgavene knytter seg til hvordan en voksenperson skal takle ulike situasjoner i møte med barn. Noen av situasjonene er typiske risikosituasjoner, mens andre situasjoner åpner for mer diskusjon. De fleste dilemmaene er hentet fra situasjoner som voksne intuitivt har noe kunnskap om. Slik vi leser det handler de fleste dilemmaøvelsene først og fremst om at «du» som voksenperson kan håndtere ulike situasjoner, og med det bidra til å skape trygge idrettsmiljøer. Hvordan et klubbkollektiv skal innrette seg blir ikke problematisert i dilemmaoppgavene. Dette er noe vi også ser i vårt datamateriale, hvor noen informanter opplever at kurset, og herunder dilemmaene retter seg mot dem som enkeltpersoner og hva de må/bør gjøre. Som vi vet er det mange kurs som ikke gjennomføres som opprinnelig tenkt, som kurs i klubb. At flere derfor blir sittende med en følelse av at de er alene om klubbens ansvar, er noe enkelte gir uttrykk for.

// «Det er vanskelig å lage en handlingsplan med fire voksne til stede når det er en klubb som har 40 voksne eller flere som er i omløp. For det må være noe som alle må gjøre sammen» (FO, 08).

Dersom arbeidet med handlingsplanen skjer på måten det opprinnelig var tenkt, der klubbkollektivet sammen setter seg ned for å diskutere seg frem til et felles forslag, vil det trolig kunne bidra til at deltagerne opplever «sitt» ansvar noe mindre. Noen informanter peker nettopp på at klubbens ansvar til en viss grad blir borte i kurset, mens andre peker på at en styrke ved kurset er at det retter seg mot klubben som sådan. At det er et kurs som ikke kun retter seg mot treneren, men også andre frivillige, pekes også på som en styrke. Dette blir spesielt trukket frem i fokusgruppeintervjuene etter kurs hvor det kun har vært en klubb eller der flere fra samme klubb har deltatt sammen.

// «Jeg synes at det er veldig fint at med alle vi 12 som har vært med her i dag har vært igjennom samme kursinformasjon. Hvis det har vært noen situasjoner som jeg oppdager, så føler jeg at da har jeg en del jeg kan gå og diskutere det videre med. Ikke nødvendigvis bare gå rett til barnevernet! Ikke sant* latter. Men at vi har en del folk rundt her, som vi vet vi kan prate med. Det gjør det trygt» (FO, 05).

Til tross for slike synspunkt var det blant informantene også de som mente det var en styrke å være på kurs med andre klubber til stede, fordi de får møtt andre, og også lært av andre. Noen pekte også på at det var en styrke at det ikke var for mange deltagere, og så for seg at kurset fint kunne gjennomføres med så få som to deltagere. I andre tilfeller ønsket kursdeltagerne at flere fra samme klubb hadde vært til stede, og bekreftet langt på vei vår problematisering av at kurset kan få en begrenset virkning, dersom kurset ikke arrangeres som opprinnelig tenkt – som kurs i klubb. Uavhengig av typen kurs informantene hadde deltatt på, påpekte flere at kursholder hadde vært avgjørende for at kurset opplevdes som et godt kurs.

// «Jeg likte at (x kursholder) stilte litt direkte spørsmål til noen for å få opp engasjementet. Og at hun hadde litt naturlig stopp innimellom, for å få litt tilbakemelding. Med engang du får disse lange avhandlingene så er det mange som detter litt av pinnen. Spesielt når vi sitter som nå, noen unger skal legges, noen holder på med noe annet.

// Da er det fint å få litt sånn – ja hva tenker du Bård? Hva tenker du David? Også får vi opp den naturlige flyten litt da» (FO, 03).

I nevnte tilfelle var det en representant fra Redd Barna, som selv holdt et kurs digitalt. At kursholder hadde en viss kompetanse, virket å være viktig for flere. Vi observerte kurs hvor både frivillige, forbundsansatte og representanter fra Redd Barna holdt kurs. Til tross for at alle kursholdere forholder seg til det samme kursmaterialet, bar kursene som ble holdt av Redd Barna preg av å holde et høyere nivå. Kursholders forkunnskaper synes og hatt noe å si for kursdeltagernes opplevelse av kurset.

5.3.2 Mangler og ønsker om mer

I tillegg til å stille spørsmål som knyttet seg til styrker og svakheter ved kurset, stilte vi også spørsmål om deltagerne hadde opplevd mangler i kurset/kursopplegget. Mange opplevde, som vi har sett, filmen som tok opp 'hvordan snakke med barn' som nyttig. Samtidig påpekte enkelte at de synes denne delen av kurset kunne ha gått noe mer i dybden.

// «Vinklinga han hadde med ikke spør hvorfor og hva, de kommunikasjonsdetaljene, det kjenner jeg at jeg gjerne skulle hatt mer av og gjerne en enkel måte å få det ut. En 4-minutters YouTube-film eller noe sånt, som er enkel å få ut til alle trenere» (FO, 04).

At flere informanter trekker frem denne delen av kurset handler trolig om at du som deltager på kurs blir minnet om situasjoner som kan oppleves som krevende for den enkelte. At kurset i noen grad oppleves noe overfladisk, må også sees i lys av Redd Barnas dilemma knyttet til å utvikle et kurs som ikke er for langt.

Som vi allerede har påpekt sitter flere av kursdeltagerne igjen med en følelse av et stort individuelt ansvar, dersom de skulle komme til å oppdage eller få informasjon om sårbare barn, eller hendelser. Dette kan også være noe av grunnen til at flere etterlyser mer kunnskap om kommunikasjon med barn og samtaleteknikk, men også mer generell kunnskap om hvordan en som voksenperson skal opptre. Det er en tendens til at kurset, som har hatt som mål å skape en kollektiv bevegelse på klubbnivå, kan knyttes til mangler ved kurset. I tilfeller der kursdeltagere påpekte at de syntes at kurset ble for konkret, handlet dette om at de opplevde kurset som en pekefinger, rettet mot frivillige i idretten.

// «Det er jo et fælt tema, og så er det berøringsangst rundt det. Hvis man sitter og får høre det i to timer, så får du litt den pekefingeren. Kanskje man skal prøve en litt mykere løsning. Altså hvordan kan du prate: du kan prate sånn, og sånn, og sånn. Ikke sant da blir ikke en sånn rettet på; sånn her må du prate».

Flere påpeker at temaet er krevende, men også at det å «bli sendt på kurs» for noen, kan oppleves som en antydning til at de potensielt kan utnytte barn, eller potensielt utsette barn for overgrep.

// «Det sto jo at 1/5 møter vold hjemme og 1/12 opplever seksuelle overgrep, så følte jeg personlig at det var veldig stort angrep på vi som er rundt lagene. For i starten så kan det jo virke veldig som at det er veldig fy, fy».

Dette at noen ble støtt, var også noe vi noterte oss i forbindelse med observasjonene. Under flere av kursene endte diskusjonene i et slags «vi» og «dem», altså om barn som vokser opp i hjem der omsorgspersonene ikke tar ansvar eller utsetter barn for ulike typer av omsorgssvikt, kontra voksne i idretten som skal trå til, og hjelpe. Ved noen anledninger noterte vi oss at idretten som en risikoarena kom i bakgrunnen for diskusjoner om voksne som svikter i hjemmet. For andre var det tydelig at idretten selv har et ansvar, men at annen tematikk også kunne ha vært relevant å ha med i kurset, som for eksempel trenerens atferd i «feltet».

// «Ja, i forhold til hvor hard man er på trening, altså hvor tøff man skal være i uttalelser med utøveren. Det kan også være relevant. At en trener kan være litt for brutal, i måten.. det trenger ikke være vold eller seksuelt innhold. Men rett og slett, rettet mot treningsmessig, det kan jo også være med å gjøre barn utrygge».

Trygg på trening er utformet som et idrettsspesifikt kurs. Mye av Child Safeguarding forskningen handler om overgrep i den forstand at barn og unge utsettes for trenere som er brutale, som har store forventinger og krav, som bidrar til at barn blir uttrygge. Avgjørende ved slike tilfeller ville vært at kursdeltagerne også får informasjon om idrettens

egne systemer, som skal fange opp den type atferd. Flere kursdeltagere påpekte at de opplevde at det var en for dårlig kobling mellom det Redd Barna var opptatt av, og det idretten selv har utviklet av tiltak. Helt konkret sa flere informanter at de kunne ha ønsket mer om idrettens eget varslingssystem MittVarsel.:

// «Hvis du setter sånne utdannete foreldre som skal melde noe for første gang, så kan det være greit å ha blitt vist den varslingssiden først; åja det er sånn den ser ut. Sånn at man vet» (FO, 09).

Som vi allerede har beskrevet er MittVarsel et system, utviklet av NIF, der frivillige og andre tilknyttet idretten kan sende inn varsler¹⁶. Informasjon om MittVarsel var ikke opprinnelig inkludert i kurset, blant annet fordi dette systemet ble utviklet etter at Redd Barna utviklet Trygg på trening. I ettertid er informasjon om MittVarsel blitt inkludert i håndboken som følger kurset. I håndboken er det også inkludert en liste over instanser man kan ta kontakt med. Når det gjelder retningslinjene mot trakassering og seksuelle overgrep og rettlederen for håndtering av saker, blir disse nevnt i Trygg på trening. Uavhengig av dette savnet likevel noen av kursdeltagerne mer konkrete svar fra kursholderne.

// «Når det kom spørsmål om hvordan man skal håndtere ting så var det litt mer sånn, de fant ikke et ordentlig svar på hvordan man skal gjøre det uten at det var sånn,» ja det er det vi skal diskutere». Så vi var tvunget til å finne ut på egenhånd på en måte, men det kan også være fint å høre kurslederne i det» (FO, 01).

Da vi gjennomførte intervjuene, var e-læringskurset under utvikling. Det å kunne ta Trygg på trening som et e-læringskurs/ digitale kurs var noe flere foreslo. Flere så e-læring som en mulighet for å nå bredere ut, til tross for at dette vil utelukke delen av kurset som omhandler utvikling av en handlingsplan for klubb.

«Det er ikke sånn at du har veldig stort utbytte av e-læring, men tross alt så er alt bedre enn ikke noe. Hvert fall så vet en hvor en finner informasjonen. Det blir jo bevisstgjøring uansett» (FO, 10).

¹⁶ I august 2022 ble MittVarsel NIF selv beskrevet som «ressurssider for varsling» lansert, tre år etter at idrettstinget i 2019 vedtok å styrke etisk og trygg idrett. «Jeg vil varsle», «Jeg skal hjelpe en som varsler», «Jeg skal håndtere et varsel» er blant informasjonspunktene i menyen under fanen «varsling» på NIFs hjemmeside.

Noen av deltagerne pekte altså på at det å nå bredt ut med kurset vil være viktigere, enn å utvikle handlingsplan i klubb. I forlengelse av dette ble mangelen på tid påpekt som et dilemma for flere. For flere var det et poeng i seg at enklere kursløsninger, som e-læringskurs eller digitale kurs kunne bidra til at flere tok kurset. En annen problemstilling som kom frem i denne sammenheng var at flere informanter opplevde at kurset først og fremst rettet seg mot større idrettslag, i tillegg ble det påpekt at den enkelte klubbs kultur vil spille en rolle for om kurs i klubb blir avholdt eller ikke.

// «Størrelse er en ting, en annen ting vil være forskjellige kulturer, avhengig av hvor du er i landet, størrelsen på plassen, størrelsen på klubben, hva slags idrett det er. Det er mye som spiller inn. Den gruppen som vi hadde kurset med nå, vi har jo lederverv, vi har jo på en måte relativt høyt refleksjonsnivå. Men jeg kan se på det som utfordrende hvis man skal gjøre det i en klubb, og gjøre det med 15-åring. Hvordan skal man klare å få dem til å skjønne det» (FO, 04).

Oppsummert er manglene kursdeltagerne påpeker ved kurset, langt på vei knyttet til det vi også tidligere har problematisert: at det har oppstått et slags misforhold mellom det som var intensjonen med kurset, og det at kursene ikke blir gjennomført som opprinnelig tenkt. Som nevnt er kursene i liten grad gjennomført som kurs i klubb, der hele klubben får diskutert problemstillinger og dilemmaer, og til slutt utformet en felles handlingsplan for klubben. Enkeltindivider kan synes å oppleve at de selv blir sittende igjen med kunnskap, som ikke kommer andre til gode. Som vi skal se er et utslag av dette at flere også er opptatt av at kurset burde ha rettet seg mot yngre trenere, fordi informantene antar at det er der mange av utfordringene med opplevde krenkelser vil kunne oppstå. Basert på forskning stemmer disse antakelsene (jamfør Strandbu, et al., 2023).

5.3.3 Utvidet målgruppe og mandat

Målgruppen for *Trygg på trening* er overordnet sett voksne i idretten. Flere problematiserte denne avgrensningen, fordi kurset også er høyst relevant for unge trenere. Også denne gruppen trenger informasjon om hvem de kan spørre, men også om risikosituasjoner, som flere av informantene peker på.

Flere trakk også frem at kunnskapen *Trygg på trening* formidler er viktig fordi det ofte er blant jevnaldrende at situasjoner kan oppstå. En deltager stilte spørsmål ved hvorfor det bare

var trenere og lagledere som skulle bevisstgjøres og ikke barn og unge selv, mens andre trakk frem studentidretten som en relevant målgruppe for kurset. Disse forslagene om å utvide målgruppen for *Trygg på trening* ble imøtegått av andre kursdeltagere, som påpekte at det i hovedsak er de voksne som har et ansvar, og at det er dette ansvaret kurset er ment å problematisere.

I tillegg til å diskutere kursets målgruppe, pekte enkelte på at kurset burde etableres som et obligatorisk kurs for trenere. I forlengelse av et slikt ønske, stilte flere spørsmål ved hvorfor *Trygg på trening* ikke har blitt implementert som en del av NIFs trenerattest og/eller trenerløype, og/eller i det enkelte særforbunds trenerkurs.

// «I NIF så har du jo trenerattesten som alle skal ta, alle trenere, Dette her mener jeg nesten er viktigere, enn mye av det som kommer i trenerattesten. Så dette burde nesten vært et obligatorisk for alle trenere» (FO, 03).

Forslagene om å gjøre kurset obligatorisk for trenere tar ikke med i betraktning at kurset *Trygg på trening* er tenkt lagt opp som et kollektivt tilbud, slik at kultur og verdier i klubb blir satt på agendaen. Det at treneren kommer i fokus og at kurset først og fremst er en «sak» for trenere, handler trolig om at mange opplever at innholdet i kurset først og fremst rettet seg mot denne rollen i idretten, spesifikt. I neste avsnitt ser vi nærmere på hvordan kursdeltagere synes å reflektere over kurset, tre til fem måneder etter at de tok kurset.

5.4 Tre til fem måneder etter kurs

Det viste seg tidlig at det ble vanskelig å rekruttere informanter til den delen av vår undersøkelse, som omhandler erfaringer med kurset, sett i retrospektiv. Vi klarte kun å rekruttere åtte informanter til denne delen av følgeforskningsprosjektet. I dette avsnittet ser vi nærmere på hva disse åtte kursdeltagerne satt igjen med tre til fem måneder etter at de tok kurset, om de hadde hatt bruk for kunnskapen de hadde ervervet seg og om de opplevde å ha tilstrekkelig kompetanse til å handle dersom de skulle komme opp i en situasjon. I tillegg var målet med disse intervjuene å få vite om kursdeltagerne i etterkant av kurset hadde tatt noe initiativ ovenfor egen klubb, hva de eventuelt hadde gjort og hvordan de hadde blitt møtt.

5.4.1 Bevisstgjøring

På vårt spørsmål om hva kursdeltagerne hadde tenkt om kurset i etterkant av å ha tatt kurset, var svarene på dette noe ulike. Noen fortalte at kurset hadde opplevdes som et godt gjennomarbeidet og lettfattelig kurs, som hadde gitt dem noe å tenke på. Andre var mer opptatt av viktigheten av at kurset burde bli ytterligere synliggjort og at terskelen for å snakke om overgrep mot barn i idretten, burde senkes. På direkte spørsmål om hva de husket spesielt godt fra kurset trakk de fleste frem dilemmaoppgavene, som noe de husket godt. Hvorvidt de hadde fått bruk for noe av det de lærte på kurs varierte, men gjennomgående ga informantene uttrykk for at de hadde blitt mer bevisste, av å ta kurset. For noen gjaldt dette hvordan de tilnærmet seg og pratet med utøvere, mens for andre var det mer knyttet til potensielle risikosituasjoner.

«Jeg har jo en spiller som jeg coacher, og hen har det ikke så fint hjemme. (...) Før jeg var på kurset, så var min første tanke at «ok, vi kan komme vekk fra hallen, så kan vi snakke privat». Men etter at jeg hadde vært på kurset var det litt mer «ok, vi gjør det et sted der det ikke bare er meg og spilleren, uten at det finnes folk omkring». Det var en av tingene jeg lærte fra kurset som jeg absolutt ikke hadde tenkt at det var så stort før» (I, 05).

Igjen ser vi at mye av det kursdeltagerne i etterkant har vært opptatt av, handler om hvordan de som enkeltindivider kan bli bedre på å håndtere spesifikke situasjoner eller risikosituasjoner. Langt på vei kan det synes som at disse en-til-en situasjonene, som trenere og frivillige kan komme opp i, er det som særlig har festet seg.

5.4.2 Handlingskompetanse

Et definert mål med kurset Trygg på trening har vært at tillitspersoner, etter å ha tatt kurset, opplever større trygghet til å handle og ha mot til å gjøre noe, dersom de skulle komme opp i situasjoner der dette er nødvendig. Hva tenkte de om dette tre til fem måneder etter at de hadde tatt kurset? Her var flere ærlige på at de nok ville ha kommet til kort hvis de ble satt i en situasjon i en tid etter kurs, men at de samtidig var tryggere på hvem og hvor de skulle henvende seg for å søke støtte.

«Jeg vet at jeg lettere nå kan søke opp informasjon og jeg vet at det er noen jeg kan snakke med om det her. Terskelen er mye lavere, fordi at jeg fått høre hvordan det funker» (I, 04).

I forlengelse av dette kan det synes som at kurset for noen ikke nødvendigvis har bidratt til økt handlingskompetanse, men en følelse av ansvar for å handle dersom en situasjon skulle oppstå. «Jeg tror jeg ville famlet like mye som før, men at jeg ville prøvd å finne ut av det» (I, 07). Andre følte stikk motsatt, at kurset hadde bidratt til at de var bedre rustet til å håndtere potensielle situasjoner.

«Absolutt. Det er litt sånn, ok, jeg vet hvordan jeg kan takle det, og på en bedre måte enn jeg gjorde før. Før kurset så følte jeg ikke at jeg var særlig redd for å havne i sånne situasjoner. Og etter kurset, når man har lært seg enda mer, så tenker jeg sånn, ok, det gjør bare min jobb enklere. Jeg tenker at havner jeg i en sånn situasjon, så er det ikke noe sånn å nei, nå klarer jeg ikke det. Det er mer sånn, ok, bare ta tak i det med en gang» (I, 05).

Flere understreker også i disse intervjuene betydningen av at også andre kan og vet det samme som de selv, og at dette i noen tilfeller nesten oppleves som en forutsetning for å kunne handle. Her påpeker flere av kursdeltagerne at det at flere fra klubben kan og vet, vil være avgjørende for at de skal kunne handle.

5.4.3 Mangler og savn

Flere av informantene forteller at de opplever at kurset har gitt dem viktig innsikt som gjør terskelen lavere for å si ifra, i tillegg til at enkelte opplever å ha ervervet seg handlingskompetanse. Samtidig er det også flere som i etterkant av kurset har reflektert rundt mangler ved kurset. Dette handlet i flere tilfeller om håndtering av situasjoner. Flere av informantene savner flere eksempler på hvordan takle situasjoner, og en mer i dybden gjennomgang av stegene som bør tas når en situasjon oppstår.

«Jeg synes at hele opplegget, at vi så på film og hadde diskusjoner og sånt, alt det der synes jeg var veldig, veldig bra. Det eneste jeg hadde villet ha mer av, det var litt dette med hjelpelinjer og håndtering. At det ikke bare blir at vi kjemper oss frem til det som er riktig. Vi kan godt være de første som kaster ut at vi hadde reagert. Men at han hadde kunnet hjelpe oss med hvor vi skal henvende oss».

Disse kursdeltagerne kommenterer på lik linje med de som deltok i fokusgruppeintervjuene etter endt kurs, at de kunne ha ønsket seg noe mer om det å håndtere, og hvem som kan hjelpe dersom de står ovenfor en sak. Ser vi til

kurshåndboken og det deltagerne fikk presentert gjennom kurset, kan dette framstå som noe overraskende, i og med at kurset nettopp tar for seg og beskriver 'hva du skal gjøre om du er bekymret for et barn'. I tillegg blir idrettens egne retningslinjer tematisert i kursopplegget. I retningslinjene handler samtlige punkter om hva man bør gjøre eller eventuelt unngå å gjøre, dersom man har en rolle i idretten. At enkelte deltagere likevel opplever at kurset hadde mangler, kan ha å gjøre med at deltagerne, som vi også tidligere har påpekt, langt på vei «har hengst seg opp» i det individuelle ansvaret de opplever å bli konfrontert med. Det kan også ha å gjøre med at kursdeltagerne ikke har satt seg inn i håndboka før eller etter kurs, eller at de ikke har mottatt denne. At kursdeltagerne til tross for dette sitter igjen med nyttig kunnskap på individnivå, er det bred enighet om blant informantene vi gjennomførte intervjuer med, tre til fem måneder etter at de hadde tatt kurset. Samtidig stiller en av informantene spørsmål ved hvor lenge kunnskapen fra et kurs som *Trygg på trening* blir varende ved.

// «Når du er med på sånne kurs der du er med en kveld ikke sant. Selv om du gjør noen oppgaver der og da, så etter tre uker så sitter det ikke igjen så kjempe mye der vettu. Du må jobbe grundigere, det er det som er utfordringen tenker jeg da. Når du studerer for eksempel så blir det bare et helt annet nivå, og du jobber grundigere med ting over tid, og repeterer det. Og da har du et helt annet utbytte».

I likhet med informantene som var med i fokusgruppeintervjuene snakker også informantene i de individuelle intervjuene tre til fem måneder etter kurs, om at de gjerne skulle sett at kurset var mer rettet mot ungdom. At bevisstgjøringen kurset gir er viktig og burde prioriteres, er noe flere kommer inn på.

«Jeg tror det er en liten jobb generelt som må gjøres for å bevisstgjøre spillerne. Hva er det greit å finne seg i, og hva er det ikke greit å finne seg i? Og litt den der, du får kjeft fordi du ikke jobbet hardt, det er en del av idretten, det må du tåle. Og trenere har jo litt forskjellige toner på ting og. Så hva er det som er greit? Og hva er det som ikke er greit?».

I ett av intervjuene kom det frem at klubben hadde tatt noen av sine ungdommer med på kurs, og at de var glade for dette fordi det hadde skapt noen aha-opplevelser rundt noe av det som skjer i hverdagen, som de tidligere ikke hadde reflektert rundt. De ble også gjort klar over hvilke risikosituasjoner de kunne havne oppi, både som utøver og trener. Ifølge informanten følte hen at det å ha tatt med ungdommene på kurset var klubbens største utbytte av kurset.

5.4.4 «Å ta det videre» – klubbens eller individets ansvar?

Tre til fem måneder etter kurs, spurte vi også om den enkelte hadde initiert noe ovenfor egen klubb, og eventuelt hvordan de hadde blitt møtt. Enkelte kunne fortelle at de hadde snakket med andre om kurset og videreført kunnskapen de selv har tilegnet seg, men de fleste hadde ikke gjort dette. Mange av informantene pekte på at det hadde vært krevende å ta det de lærte på kurs videre, tilbake til klubb. Årsaken til dette var flere. I noen tilfeller hadde de ikke mye omgang med personene som de tenkte var relevant for kunnskapen i hverdagen, mens for andre hadde praten om kurset og det de hadde lært blitt værende imellom de som hadde deltatt på kurs. Noen så det til og med som urealistisk at kunnskapen de hadde ervervet seg på kurs skulle nå videre ut i klubb. Til tross for at den enkelte kursdeltager synes å ha hatt et utbytte av kurset, virker det å være en utfordring for flere at klubben tar et overordnet ansvar.

«Jeg har tenkt at jeg synes det var et veldig bra kurs, men jeg har heller ikke, det har ikke vært så synlig for meg etter at jeg tok kurset. Jeg har ikke opplevd at klubben har tatt noe særlig tak i det, og det er på en måte ikke så mye snakk om det i min idrettsverden, som jeg kanskje tenker at det burde ha vært. Så for min del var det jo et veldig nyttig kurs, og jeg synes det var utrolig spennende og gøy å få lov å være med å diskutere oppgavene og reflektere i lag, for det er jo sånn man lærer best, men i klubb er det litt usynlig, rett og slett».

På spørsmål om deres kursdeltagelse har ført til noen nye initiativ i klubb svarte flere et tydelig nei på dette. I ett tilfelle

handlet dette om at det var lite tid til overs og vanskelig å finne en kveld hvor kurset eller temaet kunne løftes opp. Andre begrunnet det med manglende initiativ fra klubb eller at temaet i seg var vanskelig eller ubehagelig å ta videre til tross for at det er ment å være et lavterskel-tilbud. Tid som barriere, både for kursets virkning og plass i idretten, kom flere informanter inn på. Det virket på flere som at kurs som Trygg på trening til tross for sin viktighet, ikke blir prioritert, fordi tiden ikke strekker til.

«Det handler vel mer om hverdagen. Man blir spist opp. Det er utrolig mange ting, og som sagt har jeg ganske mange verv, også innenfor idretten på forskjellige plan. Så det er liksom bare enda en ting man skal huske på å gjøre noe med, og når klubben ikke selv da har tatt tak eller spurt, så har man på en måte ikke gjort noe med det».

Av de åtte informantene vi intervjuet tre til fem måneder etter kurs er det kun to informanter som forteller at hen/klubben har en konkret plan om arbeidet videre med temaet. I det første tilfelle skulle klubben selv arrangere Trygg på trening-kurs. Her forteller informanten at hen opplever terskelen for å spørre om kursmaterialet som liten, men forstår at den nok for andre kan oppleves som større. Denne informanten hadde mye erfaring fra klubbarbeid og hadde tidligere sittet i klubbens styre. Den andre informanten forteller at de ønsker å følge opp kurset og holde det selv, men som et kurs på tvers av flere klubber: «Om vi kanskje kunne få til noe på tvers av flere klubber. Sånn at vi kan spille litt mer på hverandre og gjerne være litt flere til stede når vi har sånne typer kurs». Basert på hva de andre informantene svarer angående selv å skulle holde kurs, kan det synes som at informanten som planlegger å holde kurs for egen klubb, langt på vei har rett i at terskelen for å etterspørre kursmateriale, og å holde kurs i klubb, kan oppleves som stor. Noen av informantene utelukket ikke det å skulle holde kurs selv, men beskrev at de i så fall hadde behov for mer kjennskap til kursmaterialet. Andre synes at en ekstern kursholder med mer kompetanse ville virke mer seriøst, og også gi mer trygghet. Det kan synes som at en barriere for å holde kurs, handler om at kursdeltagerne selv opplever å ha manglende troverdighet.

«Jeg vet ikke om min egen troverdighet og grunnkompetansen i tematikken. Jeg ville følt at det var noe som manglet, men jeg vil være med».

Informantene som stilte til intervju tre til fem måneder etter kurs hadde ulike roller i idretten, de fleste av dem var likevel trenere. Flere reflekterte i intervjuet over hvem de mente kurset burde ha henvendt seg til, og hvem som egentlig burde påta seg et ansvar. I mange tilfeller ønsket de mer tilstedeværelse fra styret eller klubbadministrasjon for å sikre forankring.

«Det holder ikke at det bare er trenere som skal piskes på kurs, du er helt avhengig av krets, altså at det ikke bare er grasroten som skal finne ut av dette selv. Man er avhengig av at styret og har tatt det sånn at de skjønner hva det går i».

Hvorvidt noen eller alle skulle ha kunnskap om og interesse for temaet var det varierende svar på. Det ble påpekt av flere at det er avgjørende at en klubb har noen med kunnskap og interessen. Flere var også opptatt av at en klubb trenger den rette ildsjelen for at for at tiltaket skal virke ut i klubb.

«Jeg tror vi trenger å bygge opp noen interne ressurser egentlig. At vi har en som kan nok om det. Og som kan kjøre, sette litt trøkk på det og kanskje få ordnet en enklere plakat som er synlig da, henge opp ute på veggen».

Eksempelet illustrer hvilke tanker en enkeltperson har gjort seg, i etterkant av å ha tatt kurs, for å sikre at temaet Trygg på trening problematiserer, blir tatt inn i klubbsystemet. Flere informanter ga uttrykk for det samme, og satte denne utfordringen i sammenheng med at tiden for klubbene og/eller frivillige i klubb, er knapp.

«Jeg tror nok at det dessverre fort blir litt sånn; ja, det er jo kjempeviktig, men alt det her og det her og det her må også gjøres, Vi er en veldig stor klubb som gjør veldig mye forskjellig. Bare det å holde styr på alt som skjer, ingen har egentlig de ressursene de vil ha, og det er alltid en kamp om å få gjennomført ting, så jeg tror nok at det fort kan bli en sånn; å, det her er jo kjempesmart. Men at man ikke får det engasjementet blant trenerne eller klubb».

Som vi vil komme tilbake til tyder mye på at fremdrift i klubb avhenger av hvem som har vært på kurs, og deres ressurser. Informanten som ga uttrykk for at de hadde planer om å arrangere kurs i egen klubb, virket selv å ha mye erfaring med styrearbeid, og også lang fartstid i idretten. Et poeng som

speiles i tidligere sitater om at det kun vil være de «trygge klubbene» som vil få dette til. En av informantene som hadde planlagt å avholde kurs i klubb, var tydelig på hvordan argumentasjonen for å holde kurs i klubb, skulle fremføres.

«Jeg kommer til å ta det litt sånn 'når du skal jobbe med barn og unge i vår klubb, så skal du ha politiattest, og dette kurset'. Så er det klart du får ikke med 100 prosent, men jeg tror jo at mange som meg som ser hvor lett tilgjengelig det er og at du får litt aha opplevelse og kommer til å tenke at dette var jo faktisk veldig bra».

Mye tyder altså på at tidligere nevnte informant sine refleksjoner om at enhver klubb trenger en ildsjel, langt på vei kan stemme. Klubbene kan synes å være i behov av enkeltpersoner som brenner litt ekstra for «saken» for at kurs i klubb skal bli gjennomført.

5.4.5 Idrettens arbeid med temaet

I intervjuene vi gjorde tre til fem måneder etter at kursdeltagerne hadde tatt kurs, var vi også opptatt av å undersøke hva informantene tenkte om idrettens egen rolle knyttet til temaet. Som vi tidligere har beskrevet ble prosessen med å implementere MittVarsel påstartet etter at kurset Trygg på trening var utviklet. Enkelte informanter kunne likevel fortelle at de både visste hvor og til hvem de skulle varsle, mens andre var mer usikre. Flere påpekte i denne sammenheng at Redd Barna i det videre arbeidet med Trygg på trening burde knytte seg enda tettere til idrettens egne tiltak og verktøy.

På spørsmål om hvordan kurset fremover burde organiseres og arrangeres, fikk vi ulike svar på dette. Samtidig påpekte flere at det vil være naturlig at kurset gjøres til et fast tilbud fra NIF sin side, og at idrettskretsene bør involveres i det videre arbeidet med utrulling av kurs i klubb. Enkelte pekte også på at barneidrettsansvarlig i klubb bør ha et særlig ansvar, med støtte fra klubbens styre, mens andre pekte på at Trygg på trening burde inkluderes i allerede etablerte kanaler (kurs, møteplasser og konferanser). Noe flere antok vil kunne gjøre det enklere å gjøre kurset kjent, basert på erfaringer med hvordan MittVarsel hadde blitt markedsført.

«I alle fora man er i blir man påminnet om varslingsrutiner, i en eller annen forstand. Noen av de nye systemene er på vei opp. Så jeg opplever at de (idretten) tar det seriøst. Det er veldig god veiledning hvis du ringer til de i idrettsforbundet, så får du gode svar og veldig god veiledning. Det er flere i klubben som har sagt at hvis de har saker, at de har snakket med dem og fått god støtte».

5.5 Oppsummering

I dette kapitlet har vi undersøkt kursdeltagernes utbytte av kurset, rett i etterkant av at de var med på kurs og tre til fem måneder etter at kurset ble avholdt. Samtlige informanter mener at *Trygg på trening* bidrar til en bevisstgjøring om temaet og ansvaret den enkelte har. Dette er noe informantene mener både rett i etterkant av at de har tatt kurs, og tre til fem måneder etter at kurset ble avholdt. Mange forteller at styrken ved kurset er at temaet i det hele tatt blir tatt opp. Flere påpeker også at de opplevde å ha mindre berøringsangst med temaet i etterkant av å ha tatt kurset. Det siste er viktig, og i tråd med Redd Barnas intensjon med kurset.

I samtlige fokusgruppeintervjuer fremkommer det at kursdeltageren opplever at kurset bidrar til bevisstgjøring rundt det ansvaret voksne i idretten har, for å sikre barn en trygg idrettshverdag. Tilsvarende opplever kursdeltagerne tre til fem måneder etter at de tok kurset. Dette er en viktig del av Redd Barnas intensjon med kurset. En dimensjon i det som fremkommer i våre data er likevel at denne bevisstgjøringen gjelder individnivå, jamfør deres ønsker om mer kunnskap om risikosituasjoner og kommunikasjon med barn, noe som synliggjør at bevisstgjøringen ikke har kommet hele klubben til gode. Dette henger sammen med at *Trygg på trening* i de fleste tilfeller ikke har blitt arrangert slik det opprinnelig var tenkt, som kurs i klubb.

På spørsmål om kursdeltagerne er har fått økt handlingskompetanse, er svaret på dette ikke entydig. Dette gjelder også tre til fem måneder etter at kursdeltagerne tok kurs. Noen mener at de har fått økt handlingskompetanse, mens andre sier at de er mer usikre på dette. Flere påpeker tre til fem måneder etter at handling i seg krever at flere kan og vet. Her etterlyser flere informanter at klubbens ledelse i større grad involverer seg, både når det gjelder oppfølging av den enkelte som har tatt kurs, men også når det gjelder gjennomføring av kurs i klubb.

Å utvikle en handlingsplan for klubb har vært en viktig del av *Trygg på trening* kurset. Vi har observert at kurset i liten grad ender ut i en slik plan. Dette understøttes også av det informantene sier. På et individuelt nivå rapporterer de fleste om et klart utbytte, mens det kollektive utbyttet i klubbene er mer uklart. Arbeidet med en handlingsplan nedprioriteres, enten fordi det er få fra klubben som er til stede på kurs eller fordi kurset innholdsmessig retter seg mot trenerrollen/

enkeltindivider. En årsak kan også være at det blir liten tid til denne delen av kurset, der det er mange klubber involvert.

Kurset har mange styrker, ifølge kursdeltagerne. At temaet i det hele tatt blir satt på agendaen er ett av dem. Av fokusgruppeintervjuene fremkommer det at de aller fleste er positive både til kursets oppbygning og innhold. Noen kursdeltakere ønsker seg likevel flere verktøy og mer dybdekunnskap i enkelte deler av kurset, mens noen få har opplevd at kurset rettet pekefinger, og mistenkeliggjør trenere og frivillige. Når det gjelder innhold i kurset, er flere i ettertid (tre til fem måneder etter kurs) opptatt av at Redd Barna bør knytte kurset enda tettere til idrettens egne tiltak og verktøy. Eksempelen her er MittVarsel som først ble utviklet etter at Redd Barna lanserte *Trygg på trening*. Å knytte MittVarsel-kurs til kurset *Trygg på trening* eller omvendt, kan synes å være et poeng i denne sammenheng.

Kursholders form og kompetanse blir også trukket frem som avgjørende for opplevelsen av kurset. Flere peker på at fordi temaet er tabubelagt er det viktig at kursholder er godt innsatt i temaet, og også vet hvordan hen skal gå frem for å engasjere. At kursholder har en viss pedagogisk bakgrunn, kan i denne sammenheng synes å være viktig for kursdeltagerne. Dette poenget vil vi komme tilbake til i neste kapittel der vi ser nærmere på kursholderes opplevelse av kurset *Trygg på trening*.

6. Kursholderes opplevelse av kurset *Trygg på trening*

Opprinnelig var tanken bak Trygg på trening at enhver frivillig i ethvert idrettslag skulle kunne holde kurs, uten spesielle forkunnskaper om temaet Trygg på trening aktualiserer. Etter innspill fra NFF om at noe forkunnskap var nødvendig lagde Redd Barna også et kurslærerkurs. Vi observerte tre slike kurs holdt av Redd Barna og rekrutterte tre informanter derfra. I tillegg intervjuet vi en person som hadde fått rollen som kursholder i eget særforbund, og en person som hadde holdt kurs i klubb via direkte kontakt med Redd Barna. Vi undersøker i dette kapitlet hvordan kursholdere (med og uten opplæring) opplevde å holde kurs. Dette basert på deres erfaringer med kurslærerkurset, og eventuelle erfaringer med å innta rollen som kursholder.

6.1 Opplevelser av kurslærerkurset og tanker om å holde kurs i klubb

Informantene vi intervjuet om opplevelser av kurslærerkurset og deres tanker om å skulle holde kurs, beskrev alle at de ønsket å innta en slik rolle, fordi de opplevde temaet som svært viktig. Av de fem vi intervjuet, var det fire som selv hadde holdt kurs. Kun en av disse hadde både gått kurslærerkurs og holdt kurs i egen klubb, men først ett år etter at hen hadde tatt kurslærerkurs. Likevel pekte hen på at det var kurslærerkurset som hadde motivert hen til å holde kurs i egen klubb. Informantene beskrev kurslærerkurset og tilhørende materiell som godt forklart med gode problemstillinger og at kurset opplevdes som relevante for egen idrett.

Kursholderne vi intervjuet, mente at kursmaterialet Redd Barna har utviklet gjør det relativt enkelt å holde kurs. De var samtidig klare på at det likevel kan virke skremmende for mange å skulle holde et slikt kurs.

// «Jeg tror nok kanskje en del kan være litt skremt for å kjøre det fordi de tenker det krever for mye eller at man er litt redd for tematikken fordi kanskje man ikke vet hvordan man skal svare på dilemmaene og kan kjenne på litt usikkerhet der».

For flere av informantene var det å ha tatt kurslærerkurs avgjørende for at de skulle kunne holde kurs i egen klubb.

// «Tror det var viktig for oss at vi kunne gå på kurslærerkurset først, tror ikke vi hadde kjørt det i klubben hvis ikke. Det ga jo også den kompetansen på at dette kan vi gjøre selv og troa på det».

Noe forkunnskap opplevdes altså som viktig for selv å kunne være en trygg kursholder. Enkelte pekte også på at denne forkunnskapen ikke bare var viktig for dem selv, men også for kursdeltagerne.

// «Når man stiller seg foran og sier man selv har vært på kurs for å holde kurset så er det ikke lenger bare ..., vi har forberedt oss og det tror jeg var positivt for de som var der og generelt for klubbene».

Informanten som holdt kurs på vegne av sitt særforbund, mente at det var avgjørende at det var særforbundet som gjennomførte kurs. Hen opplevde det som at det ble «noe mer» når en ekstern kom ut enn at klubben selv skal organisere det: «... det har størst effekt at vi tilbyr å komme til dem».

Det var ikke en felles enighet blant kursholderne om hvordan kurs i klubb kan/bør arrangeres/organiseres. Ulike modeller har blitt tatt i bruk, fra at forbundet selv har holdt kurs, til at Trygg på trening kurs ble inkludert i ulike klubbutviklingsprosjekter og/eller annen type sertifisering.

6.2 Gjennomføring av kurs i klubb

Fire av fem informanter hadde selv holdt kurs – i det ene tilfellet i forbindelse med at klubben arrangerte trenerforum, et forum som klubben holdt en gang i halvåret. Denne informanten mente at det var en fordel at kurset kunne innlemmes i deres allerede planlagte trenerforum, fordi dette var noe de frivillige i klubben vanligvis prioriterte. På denne måten sikret klubben et godt oppmøte på kurset. En annen fortalte at det ble lagt opp til tre kurskvelder for å sikre at så mange frivillige som mulig fant ledig tid. Dette hadde de god erfaring med, og så på mulighetene for å skape et system for kurset i klubben.

Informanten fra særidrettskrets hadde holdt ett kurs som var åpent for alle klubber. Her hadde både styremedlemmer og trenere deltatt, men oppmøtet var lavere enn forventet og ønsket. De største klubbene var representert, men de mindre klubbene og klubbene de tenkte ville ha spesielt godt utbytte av kurset var fraværende. Informanten påpekte at engasjementet hen hadde opplevd i forbindelse med at kurset ble avholdt, ikke var tilsvarende stort i etterkant av at kurset, men at særidrettskretsen arbeidet med å se på hvordan de kunne motivere klubbene til å gjennomføre kurs.

Informanten fra særforbund hadde holdt kurs både for enkeltklubber og større kurs med flere klubber til stede. Dette

som et ledd i forbundets «utrullingsstrategi». En strategi som ved første øyekast virker å ha vært vellykket. Ifølge informanten hadde en slik innretning både tiltrukket seg klubber som hadde opplevd hendelser, og andre klubber med ressurspersoner som hadde en spesiell interesse for temaet. Likevel var ikke dette forbundet fornøyd med antallet kurs de har holdt i klubb.

«... når vi står på klubbforum og sier at «dette skal prioriteres», at vi har med oss Redd Barna – det burde jo være fullbooket egentlig. Vi får mye henvendelser og åpne spørsmål, men jeg syns ikke at vi ser nok initiativ eller setter av nok tid på agendaen til å gjøre det».

Strategien til dette forbundet har sikret dem en viss utbredelse av kurset, likevel er de ikke fornøyd. Informanten påpeker at kurs for klubbledere og styreledere regionalt og i forbund, samt at Trygg på trening implementeres i alle kurs som allerede eksisterer (for trenere, dommere og ledere), vil kunne bidra til et bedre resultat. Til tross for at det enkleste for forbundet var at klubbene kunne holde kurs selv mente informanten at klubbene sjeldent følte seg kompetente eller komfortable nok til å ta på seg et slikt ansvar.

Det er en variasjon i antall kurs som er holdt og modeller brukt for å gjøre Trygg på trening kjent, ifølge de fem informantene. Særforbundet som selv har investert i å lære opp ansatte synes å ha kommet lengst. Samtidig ser vi at det heller ikke her er slik at klubbene prioriterer å ta kurs. Noen særforbund har valgt en modell der Trygg på trening implementeres i eksisterende kurs (som klubbutviklingsprosjekter/kurs).

Kursholderne som hadde lyktes med å holde kurs i klubb var svært fornøyd med gjennomføringen og så også fremover mot mulige løsninger for å sikre hele klubben kunnskap og kompetanse.

6.3 Forberedelser før kurset

De som hadde holdt kurs, uansett modell, opplevde det som enkelt å forholde seg til kursmaterialet og malen for kursholdere. Kursmaterialet ble beskrevet som lett å sette seg inn i, lite krevende og trygghetsskapende. For informantene som hadde holdt kurs i egen klubb var gjennomgang av materialet en viktig del av forberedelsene til å skulle holde kurs.

«Vi hadde bare et møte vi to fjorten dager før kurset og gikk gjennom håndboka som den heter og planla litt hvordan gjør vi det, hvem sier hva, hvordan leder vi kurset. Også fant vi ut at det var mye mindre krevende for oss enn vi kanskje hadde tenkt fordi det ligger så mye planlagt ferdig materiale der.»

Kursholderne sine erfaringer med selv å holde kurs, basert på kursmaterialet Redd Barna har utviklet, virket å være enkelt. At dette igjen la til rette for at en fra klubb selv kunne holde kurs, ble påpekt som en styrke.

«Veldig ofte får du en som kanskje er kompetent faglig som kommer inn og underviser trenerne, men det kan jo også skape en distanse. (I vår klubb) var det BU-leder og nestleder i styret som har kurset. Jeg tror det er en styrke egentlig, at du får det så nærme, at det er noe vi i klubben vil. Det er ikke bare at vi henter inn en eller annen utenfra en gang iblant fordi kretsen pålegger det eller det er lurt å gjøre.»

Våre intervjuer tyder på at Redd Barna langt på vei ha lyktes med å skape et kursmaterieell som bidrar til at kursholdere opplever trygghet knyttet til det å skulle holde kurs, uavhengig om de representerer klubb eller særforbund.

6.4 Opplevelser med å holde kurs i klubb

De som hadde holdt kurs i egen klubb kunne fortelle at det hadde vært en positiv opplevelse. Noen refererte til at de hadde erfaring med å snakke i forsamlinger og at det gjorde det lettere for dem å holde et slikt kurs:

«Nå gikk jo det veldig greit for oss og jeg har jo litt kompetanse fra jobbsammenheng her da, så det er kanskje lettere for meg. Jeg er heller ikke redd for å stå framme og prate og holde kurs. Så det kommer jo litt an på menneskene. Det er jo litt nytt at klubbene skal kjøre kurs selv, og undervise seg selv».

Flere fortalte at de hadde holdt kurset sammen med andre, og at de opplevde det som lettere å kjøre kurs i klubb, og at dette gjorde det enklere å skulle holde kurs.

«Vi var tre stykker som sa at da tar vi dette. Saken og tematikken er så viktig så jeg tenkte at det må vi gjøre. Det gikk jo veldig fint, men det var nok et samlet styre som gjorde dette. Det var ikke noe soloarbeid dette altså, så det er en god kollektiv innsats».

At flere bidro i å avholde kurs kan ha skapt en trygghet. Nevnte informant påpekte at hen herunder opplevde at rollen mer var å fasilitere for at kunnskap om seksuell vold og/eller krenkende atferd mot barn skulle komme flere til gode. Som hen sa, var det ... egentlig bare å trykke play på en video.

De to kursholderne som hadde holdt kurs i egen klubb påpekte at det hadde vært en stor fordel at hele klubben hadde vært samlet. Det ga dem muligheten til å sikre at alle som var involvert, satt med samme informasjon. I tillegg mente de at det at også styret eller styrerepresentanter var til stede, gjorde at de øvrige frivillige følte seg litt mindre «alene». Også det at en intern holdt kurset, mente de hadde hatt en positiv virkning på kursdeltagerne.

// «Så følte jeg spesielt at jeg og han som hadde kurset gjør det lettere for de som var på kurset å bruke oss hvis det oppstår ting. Og vi er også tilgjengelig hvis det oppstår ting».

Tilsvarende nevnte også en av de andre kursholderne; «de vet hvem jeg er, og nå vet de det samme som meg, så nå kan jeg snakke med dem om en situasjon». Informanten som hadde holdt kurs på vegne av sitt særforbund hadde liknende refleksjoner rundt dette spørsmålet. Hens erfaring var at det å få samlet klubben skapte grunnlag for at en kollektiv bevissthet om temaet kunne etablere seg.

Et av målene med Trygg på trening-kurset er at klubbene får laget en handlingsplan hvor de blir enige om hvordan klubben kan bidra til å forebygge hendelser i sin klubb. Denne planen skal minne klubbene om ansvaret de har påtatt seg og skal kunne henges opp i klubbens lokaler som en synlig påminner om hva klubben skal gjøre for å sikre barn en trygg treningshverdag. Denne delen av kurset har blitt noe nedprioritert ifølge de fem kursholderne vi intervjuet. Dette handlet dels om at dilemmaøvelsene tok mer tid enn kurset la opp til.

// «Det gikk mer tid enn vi trodde til dilemmaøvelsene, men det syns vi også var så nyttig at vi tenkte det var fint. Når vi kom til slutten av kurset og skulle sette opp en handlingsplan da var tiden gått fra oss litt. Så vi måtte gjøre det litt raskt. Vi skrev noen ting som var viktig også skulle x ta det videre og ta ansvar for at det blir implementert så det ikke bare stopper ved kurset, men at vi har fokus på det videre. Det er fint at det munner ut i noe konkret som gjør at vi kan løfte fokus i klubben videre og».

Etter planen skal handlingsplanen gjennom flere steg for å kunne realiseres i klubb: den skal utvikles (fortrinnsvis på kurs), forankres i hele klubbe (minimum i klubbstyret) og følges opp. Det holder altså ikke bare at de som er med på kurs lager planen, noen må ta ansvar for å følge opp i etterkant. Det skjer ikke alltid. Ut fra det kursholderne forteller kan punktet om handlingsplan i Trygg på trening være det som er vanskeligst å gjennomføre og følge opp: «...vi samlet inn alle arkene. Vi har ikke satt det sammen og systematisert det. Det har vi ikke gjort enda. Men det er tanken og meningen. Det må vi gjøre». At denne delen av kurset ikke alltid fullt ut blir realisert handler dels om tidsnød, dels om at det ikke prioriteres. Informanten som har holdt flere kurs på vegne av sitt forbund var ærlig på at arbeidet med handlingsplanen ikke hadde vært et hovedfokus, og at dette kanskje burde ha vært prioritert høyere. Utover noen problemer med å rekke over alle deler av kurset forteller de som har holdt kurs utelukkende om positive erfaringer med det.

6.5 Kursledernes oppfatninger av hvordan kurset blir mottatt

Kursholderne forteller at de har fått positive tilbakemeldinger på Trygg på trening. Kursdeltagerne hadde ifølge informantene vært engasjert, og hadde også opplevd temaet som viktig. En av informantene fortalte også om at styret i etterkant hadde arbeidet med hvordan temaet i Trygg på trening kunne tenkes som en bakgrunn for styrets arbeid. På spørsmål om de fikk spesielle tilbakemeldinger fra deltagerne ble dilemmaøvelsene og det å prate om konkrete situasjoner trukket fram. Slik kurslederne opplevde det bidro øvelsene til å bevisstgjøre deltagerne rundt forhold de skal være forsiktige med, som det å være alene med en utøver, eller å kjøre en utøver hjem etter trening, uten at andre er involvert eller informert. Tilsvarende opplevde informantene at kursdeltagerne virket å bli mer observante på forhold som ikke kun har med det idrettsfaglige å gjøre. Informantene nevnte likevel at dilemmaøvelsene skapte noe usikkerhet for noen deltagere. Noen hadde vitset med «tørr vi egentlig å være trener lenger». Dette hadde gjort kursholderne mer bevisste på formidlingsform, men også mer bevisste på hva kursdeltagerne virket å ta med seg fra kurset.

// «Det var nok det at noen har kjørt noen hjem en gang iblant eller at, det har ikke vært noen vondt vilje bak, men det er klart når folk tenkte over og fikk høre litt om hvor mye som egentlig skjer så får man jo kanskje litt annet perspektiv på det».

Informanten pekte videre på at det i forbindelse med blant annet dilemmaøvelsen var en stor fordel å kunne holde kurset fysisk, og ikke digitalt «Det var en fordel å kjøre det fysisk nettopp på grunn av de gruppesamtalene og det som skjedde i plenum. Mye av læringen ligger jo der syns jeg». Dette ble også trukket frem av andre informanter. Det å treffes, lytte og forstå var en viktig del av kurset, og at dette fort kan forsvinner, dersom kurset kjøres digitalt. «Jeg tror ikke jeg hadde følt det på samme måte dersom jeg hadde sittet alene foran PC-en min og så gjort det. Fordi det ble på en måte et ordentlig engasjement hvor nesten alle deltok». Digitale kurs ble arrangert under Covid-19 pandemien, og har i etterkant blitt en del av noen forbunds utrullingsstrategi. Ingen av kurslederne vi intervjuet hadde holdt digitale kurs, men ut fra deres erfaringer med å møtes fysisk mente de at kursdeltagerne mister noe, dersom kursene kjøres digitalt.

Enkelte kursholdere nevnte også at informasjonsvideoen virket å ha gjort inntrykk på kursdeltagerne.

«Videoene som ble vist i selve kurset gjorde sterkt inntrykk. De to som står foran kameraet, de treffer veldig, med virkeligheten, med de tallene. I klubben, x, er vi rundt 600 aktive. Det er skremmende å tenke på at det er så mange barn».

Dilemmaøvelsene ble også trukket frem som en viktig del av kurset. At de både bidro til gode diskusjoner og økt trygghet, var noe kursholderne hadde bitt seg merke i. Tiden som brukes på denne delen av kurset sees på som verdifullt, både for kursholderne og kursdeltagerne.

6.6 Kursholdernes opplevelser av hva deltagerne tar med seg

Et mål med Trygg på Trening har vært at kursdeltagerne skal få økt handlingskompetanse. Vi ønsket derfor kursholderne vurdering av hvorvidt dette ble oppnådd, og fikk ulike refleksjoner omkring det. Informanten som holdt kurs på vegne av sitt forbund mente at deltagerne handlingskompetanse hadde økt som følge av kurset. Det hen var mer tvilende til var hvorvidt den økte handlingskompetansen ble overført fra den enkelte tilbake til klubb. En annen informant mente at deltagelse på kurs som et minimum gir kursdeltagerne kunnskap om hvem de skal henvende seg til hvis noe skjer, mens en tredje informant

opplevde at bevisstgjøringen som kurset bidrar til, vil være et godt utgangspunkt for å kunne håndtere en situasjon bedre enn før, dersom den skulle oppstå. Til tross for at informantene syntes at kurset bidro til bevisstgjøring og ny kunnskap for deltagerne var det likevel noe tvil rundt hvorvidt kurset bidro til økt handlingskompetanse.

«Nja, jeg tror de har mer heller fått den følelsen av hvordan man skal forebygge for å unngå sånne situasjoner, men håndteringen ... det tror jeg ikke vi har så mye informasjon om, det er mer den forebyggingsdelen».

En av informantene svarte at hen følte seg trygg på det som var gjennomgått i kurset etter fullført kurs, men var likevel usikker rundt hvordan hen selv ville håndtert det, dersom det hadde oppstått en reell situasjon.

På spørsmål om hva kursholderne opplevde var viktig å bringe videre om de skulle holde kurs på nytt for en ny gruppe mennesker, svarte samtlige at det at temaet i det hele tatt blir satt på agendaen var viktig. Enkelte var likevel noe tvilende til om kunnskapen kursdeltagerne får, er kunnskap som tas med videre og spres i klubben.

«Så er det jo et spørsmål hvor lenge de kommer til å ha fokus på det før de faller tilbake i den gamle tralten. Det har vi ikke noe forskning på akkurat her, men jeg tenker at bevisstgjøringen er viktig».

Mange av de som har vært involvert i utrulling av Trygg på Trening har tenkt på kurset som et kurs for treneren. I Redd Barnas målbeskrivelse er «trenere» oppført som en spesifikk målgruppe, men det er ikke kun treneren som er ment å ansvarliggjøres. Kursopplegget er, slik vi forstår det, like mye rettet mot hele klubben og mot en kulturendring i klubb. Flere av kursholderne vi intervjuet peker på at kurset er noe alle bør ta, inklusive styreledere, styret og/eller andre med tillitsverv i idretten. Til tross for at informantene tenker at kurset har alle i klubb som sin målgruppe, kom det samtidig frem i flere av intervjuene at det var trenere som i all hovedsak var i fokus i kurset. Også dilemmaøvelsene peker i retning av trenere som hovedmålgruppen for kurset. Våre observasjoner tilsier det samme, hvor mange av diskusjonene under kurs handlet om hva som kan være rett og galt å gjøre for trenere, i spesifikke situasjoner. Også kursholderne, kan synes å ha blitt noe «opphengt» i detaljer i dilemmaoppgavene. En fare ved dette,

som noen informanter også påpekte, er at kursdeltagerne blir usikre, fremfor trygge. Enkelte kursholdere var derimot mer opptatt av det mer overordnede budskapet i kurset: «Jeg tenker at selve opplysningsarbeidet er viktig, at trenere og andre faktisk blir bevisste. At en ser litt mer rundt seg». For denne informanten handler det altså mer om å formidle til kursdeltagerne om ansvaret de påtar seg når de velger en rolle som frivillig i idretten.

6.7 Oppsummering

Kursholdere og/eller potensielle kursholdere vi intervjuet hadde ulike innganger til det å skulle holde kurs. Noen kom fra klubb, andre fra krets eller fra forbund. Noen hadde tatt kurslærerkurs, andre hadde lest seg opp på kursmaterialet på egenhånd, og en hadde fått opplæring av Redd Barna. Felles for informantene var ønsket om å bidra til bevisstgjøring på klubbnivå, fordi de opplevde temaet som viktig. Kurslærerkurset og annen opplæring i forkant beskrives av informantene som godt egnet, og de fleste opplevde kurset som enkelt å holde gitt av den opplæringen de hadde fått. Våre intervjuer tyder altså på at Redd Barna langt på vei har lyktes med å skape et kurskonsept som kan tas i bruk, både i klubb, i idrettskrets og på særforbunds nivå.

Tilbakemeldingene fra kursdeltagere, var ifølge kursholderne, nesten utelukkende positive. Dilemmaøvelsen blir spesielt trukket frem som nyttige og verdifulle. Å bli bevisstgjort, og lytte til andre frivillige i klubb, virket å bidra til at kursdeltagerne ble tryggere i egen rolle. At kurset ble holdt fysisk var viktig for flere. For kursholderne var erfaringen med å holde kurs også utelukkende positivt, til tross for at enkelte temaer i kurset måtte prioriteres ned. For å sikre implementering av *Trygg på trening* ser kursholderne det som avgjørende at kurset forankres på ledernivå, enten i klubb, idrettskrets eller særforbund. Til tross for at tiden og ressursene er knappe, mente informantene at *Trygg på trening* bør være et prioritert tiltak i idretten. At det tas eierskap til temaet fra øverste hold synes derimot å være viktig. Noe som også fremkommer av neste kapittel.

7. Samspill og forbindelseslinjer mellom de ulike aktørene involvert i implementeringen av *Trygg på trening*

Underveis i arbeidet med dette følgeforskningsprosjektet ble vi opptatt av hvordan samspillet og forbindelseslinjene mellom de ulike aktørene involvert i utrulling av *Trygg på trening*, kan ha virket på implementeringsprosessen. I dette kapittelet tar vi for oss dette samspillet og betydningen det kan ha hatt for virkningen av *Trygg på trening*. Først, under punkt 7.1 ser vi nærmere på hvordan det enkelte særforbund har valgt å innrette seg, for å sikre utrulling av kurset. Under punkt 7.2 tar vi for oss hvordan tre idrettskretser har forholdt seg til *Trygg på trening*. Under punkt 7.3 ser vi først på opplevelser av samarbeid mellom de ulike aktørene sett fra et klubbståsted, for deretter å se på det samme temaet sett fra Redd Barna, NIF og særforbundene ståsted. Til slutt, under punkt 7.4 tar vi for oss særforbundenes tanker om fremtidens *Trygg på trening*.

7.1 Ikke selvimplementerende likevel – særforbundenes rolle

Redd Barna har utformet *Trygg på trening* slik at kurset over tid skulle bli selvimplementerende. Kunnskapen og handlingskompetansen deltagerne får, skal inspirere til at nye kurs holdes og at deltagere bringer med seg det de har lært, tilbake til klubb. At «hvem som helst» skal kunne holde kurs, har også vært en intensjon. Dette har ikke gått etter planen. Flere tilpasninger har blitt gjort, der *Trygg på trening* i sin opprinnelige form har måttet vike for nye mer fleksible løsninger som for eksempel e-læringskurs rettet mot trenere. I tillegg har de ulike særforbundene gjort tilpasninger for å sikre implementering av *Trygg på trening* i sin særidrett. I dette avsnittet ser vi nærmere på hvordan de ulike særforbundene har innrettet seg for å spre kurset i sin særidrett.

7.1.1 Ulike modeller og strategier for å sikre implementering

Særforbund har valgt ulike modeller for å sikre implementering av kurset. Et særforbund har selv valgt å arrangere kurs, som klubbene kan melde seg på.

«Jeg har nå sendt ut invitasjoner til klubber i region øst om at vi planlegger «kurs-uke» i uke 12. Da er tanken at vi kjører kurset to ganger per dag og klubbene kan booke hvilken tid de ønsker å komme på kurs. Øktene kjøres 17:30 og 19:30 mandag 20. mars til torsdag 23. mars på Idrettens hus, Ullevål stadion» (E-post kommunikasjon xxx SF).

Til tross for valg av modell, påpekte nevnte informant tidlig i intervjuet at hen ikke var fornøyd med det særforbundet hadde oppnådd.

«Vi skulle jo hatt alle med, eller 80 prosent, men ja, jeg syns vi burde nå ut til flere, men jeg vet at mange av klubbene jeg har vært i kontakt med så er det planlegging, de vil gjerne ha det, men det er det å få det til. Det handler om klubbkultur, hvordan deres vaner er, de pleier ikke å klubbkvelder eller sånn (...) så er det nok noen som ikke har oppdaget en verdi i det og da, verdien i vår klubb, hvem er vi til for» (SF, 02).

Noen av særforbundene har valgt en modell der de hadde implementert *Trygg på trening* i sitt klubb utviklingsprogram.

«Vi vil jo at alle skal ha det, alle klubber, uavhengig om du er stor, liten, faste ansatte, alle skal ha det. Men vi erfarer jo som alle andre at det er vanskelig å få folk til å gjøre det. Vi kan jo ikke tvinge dem, stort sett er det jo frivillige som setter av tid så vi prøver å opplyse dem om at dette er et utrolig viktig tema og gi dem litt smakebit på hva det er og sier at alle skal gjennom, men som vi så fra forrige runde er det dessverre for få som gjør det» (SF, 04).

Eksempelene over illustrerer utfordringer de ulike særforbundene har møtt, og at «modellene» særforbundene har valgt er ulike. Begrunnelsen til sistnevnte særforbund handlet ifølge informanten om at de ikke helt hadde troen på kurs i klubb slik det opprinnelig var tenkt, der kursholder skulle være en frivillig fra klubb. Dette fremkom også i intervjuer med ansvarlige i andre særforbund.

«Vi satte fokus på kvalitets-klubbene, implementere hos de som allerede er med der. De kan velge å jobbe med det, det året. Så er det noe alt for få har valgt å jobbe med, nettopp fordi det er ikke noe kult å snakke om, det er ikke alle som er komfortable med det og da er det mye lettere å kjøre antidoping-kurs eller retningslinjer på alkohol eller trygg trafikk ikke sant. Mye mindre kall det interessant, men også mye mindre kontroversielt» (SF, 01).

I dette særforbundet kan klubbene velge om de ønsker å implementere *Trygg på trening* i sitt kvalitetsklubbprogram.

Informanten er optimistisk på vårt spørsmål om hva hen tenker om denne modellen, med tanke på at det er mange klubber som skal nås, svarer hen i at det i et femårsperspektiv er mulig å se for seg at alle klubbene i særforbundet «har vært innom temaet».

Ett særforbund hadde valgt å stoppe implementeringsprosessen helt, fordi de hadde blitt skeptiske til hvordan kurset ble tatt imot på idrettslagsnivå.

«Jeg satt på bremsen etter å ha observert gjennomføringen av et kurs Redd Barna holdt, fordi jeg så noen hull i opplegget som gjorde at mange varsellamper blinket hos meg. Etter kurset var noe av responsen fra deltakere 'ja får vi diplom, får vi kursbevis', og jeg fikk en følelse med at de var fornøyde med å ta kurset og fremme det i klubblokalet sitt at joda her er det trygt. Jeg fikk følelsen at folk tenkte at nå har vi tatt kurset, så da er vi «good to go», og jeg fikk ikke det helt til å rime da. Poenget med kurset i mitt hode er å bevisstgjøre folk, gi verktøy til å håndtere situasjoner som foregår eller kan oppstå, forebygging først og fremst. Så jeg var veldig på å få frem at det handler om å forebygge, belyse, avdekke, finne utfordringer og løsninger, hvilken informasjon trenger vi, hvilken kompetanse og verktøy trenger vi, jeg følte det var en litt sånn hodeløs prosess» (SF, 06).

I forbindelse med at vi tok kontakt med de ulike særforbundene med forespørsel om intervju fortalte en påtroppende generalsekretær, som selv hadde sjekket ut status i sitt særforbund på vår oppfordring, at implementeringen av kurs i klubb hadde stoppet opp, noe som var dette særforbundets begrunnelse for ikke å møte oss for et intervju.

«Jeg spurte han i går - fikk svar om at vi egentlig ikke kom i gang godt nok til at det er noe spesielt å dele. Snakket også med x tidligere i januar, som er kontaktpersonen vår for Trygg på Trening i Redd Barna, og fikk inntrykk av at lite er gjort i vårt forbund frem til nå. Det er utarbeidet et e-kurs, som er tilnærmet ferdig og kan bli tilgjengelig for medlemmene i nær tid. Jeg satser på at vi er greit i gang med dette ila vinteren» (E-post kommunikasjon xx SF).

Basert på våre observasjoner i forbindelse med nettverksmøtene Redd Barna avhold, så vi at de fleste særforbund sto ovenfor relativt store utfordringer i implementeringsprosessen. Da vi

gjennomførte intervjuene med de ansvarlige i særforbund noe seinere, virket det for noen særforbund likevel å ha løstnet.

«Redd Barna har nok trodd at vi skulle komme i gang forttere, også opplever de nok nå i februar 2024, når midler er borte og folk er på vei ut, 'nå er vi klare'. Nå har jeg 60 stykker påmeldt til kurs i mars og april, og nå kunne jeg fått 50 til på hvert kurs fremover uten problem. Nå er vi gang da, nå har jeg virkelig troa. Jeg er ansvarlig for klubbutvikling, som er det delt inn i nivå og vi har obligatorisk krav hos oss på nivå 2, da må gjennom TpT og etablere system i egen klubb. Det tar litt tid å nå ut i frivilligheten, nå sitter utdanningsteamet vårt og vurderer hvor vi kan ta inn e-læringen fordi det er vedtatt å gjøre den obligatorisk på trener 1» (SF, 03).

Særforbundene har både ulike erfaringer med implementeringsprosessen, og også ulike erfaringer med hvordan kurset har blitt tatt imot på idrettslagsnivå. Til tross for dette er det for oss tydelig at de ansvarlige i særforbundene anser Trygg på trening mer overordnet, som et svært viktig tiltak.

«Jeg tenker det har vært et prosjekt vi har ønsket å få ut til klubbene våre som handler om et veldig viktig tema og jeg har selv tatt det første kurset og erfarte jo da at dette er ikke noe man kan overse. Det er veldig mange ting idretten får lagt på seg, noen ting er viktigere enn andre, noe er mer samfunnsansvar enn andre, men når man setter seg inn i denne materien at dette er veldig viktig å få kunnskap om og jobbe med i både klubb og forbund» (SF, 04).

Flere av de som har hatt ansvar på særforbunds nivå for å sikre implementering påpeker selv at de har relativt mye å gå på når det kommer til hvordan de registrerer/ikke registrerer kurs som avholdes og/eller ønsker om kurs i klubb. Noe som vil være avgjørende å få utviklet, dersom målet er å sikre at alle klubbene tar kurs. De fleste særforbundene ser for seg at det er på klubb- og/eller trenernivå videre implementering må skje. Andre igjen har falt ned på kun å kjøre e-læringskurs for trenere. Basert på våre observasjoner og intervjuer ser denne typen valg ut til å henge sammen med det flere av særforbundene oppfatter som sitt «oppdrag», som i hovedsak er å skape aktivitet.

// «Til syvende og sist handler det om aktiviteten, det er mye administrative oppgaver, dette blir enda et tema, nesten å ta hele samfunnsansvaret inn i en idrettsklubb, som kan bidra til at det blir for mye arbeid for de som bare skal ha det gøy et par timer i uka» (SF, 07).

Samtidig påpeker nevnte informant at det langt på vei handler om hvordan idretten forstår «seg selv».

// «... for når du har aktivitet så skal du være trygg og velkommen og om noe urett skjer så skal noen ta tak i det og det er et helt naturlig ansvar. Ikke noe nytt, det er en naturlig del av ansvaret knyttet til barn og unge, og voksne og. Noen kan oppleve at det er enda en ting, det er kurs og attester, og så dette, men når man snakker om disse tingene da er alle helt enige om at dette er fornuftig og helt naturlig. Kanskje man skulle ha fokus på det oftere i idrettslag, om hvordan vi ivaretar barn og ungdom? Om det er trygghet, seksuell trakassering og vold eller utenforskap, at alle skal få drive idretten fra sitt nivå og ambisjoner, tror bare det er lurt, en menneskelig side ved det hele» (SF, 07).

Enkelte av de ansvarlige i særforbund påpeker også behovet for å forankre Trygg på trening på ledernivå i sin særidrett, fordi det er der, som enkelte påpeker der «... forankringen må starte» (SF, 01). Andre særforbund er helt åpne om at Trygg på trening har blitt nedprioritert, blant annet på grunn av økonomiske utfordringer. Her beskrives det også at ansvaret for det enkelte særforbund kan oppleves stort.

// «Det er en svær pot med mye greier som det er vanskelig å få tid til. Og hva som faller inn under hva, for alt hører sammen på en måte. Så den store oppsiden er jo at hvis man retter mer fokus på det og jobber mer mot det, at det øker sannsynligheten for at idrettsarenaen blir akkurat det vi ønsker. Også er det jo, ikke en negativ side for det er det på ingen måte, men alt man gjør skaper jo mer ressursbruk, eller arbeid» (SF, 05).

Særforbundene vi har snakket med er overordnet svært positive til Trygg på trening, selv om de fleste innrømmer at de ikke har kommet så langt som de har ønsket. De ulike utfordringene det enkelte særforbund står ovenfor, handler både om kapasitet og ressurser, at enkelte til en viss grad ikke helt tror på kurs i klubb modellen, men også at det på flere

måter er vanskelig å gripe inn på klubbnivå. Flere av de som har ansvar på særforbunds nivå peker i denne sammenheng på at klubbene i utgangspunktet er positive, men at de likevel kan være vanskelig å få med, når særforbundene henvender seg. For særforbundene som har implementert Trygg på trening i sine allerede etablerte kurstilbud, virker det å være optimisme, samtidig som disse særforbundene selv påpeker at det vil ta tid, før alle klubber og/eller trenere har vært igjennom kurset. Forut for at vi under punkt 7.3 ser på samspillet mellom de ulike aktørene sett fra de ulike aktørenes ståsteder, tar vi i neste avsnitt for oss et utvalg idrettskretsers tanker om og arbeid med implementeringen av Trygg på trening.

7.2 Idrettskretsenes rolle i utrulling av Trygg på trening

Parallelt med at det ble utviklet kurs i samarbeid med elleve særforbund, ble det også utviklet ett Trygg på trening kurs som retter seg mot andre særidretter, og ett for fleridrettslag. Dette avsnittet baserer seg på intervjuer med ansvarlige i tre idrettskretser, som har arrangert kurs i klubb i sin krets. Under punkt 7.2.1 ser vi på tre idrettskretsers opplevelse av å bli inkludert i utrulling av kurs, og også på deres erfaringer knyttet til implementeringen av Trygg på trening. Avslutningsvis i dette avsnittet, under punkt 7.2.2, ser vi på hvorvidt også andre idrettskretser virker og ha kommet i gang med implementeringen, basert på en gjennomgang av de elleve idrettskretsenes nettsider.

7.2.1 Om arbeidet med Trygg på trening i tre idrettskretser

I NIFs lov står følgende om idrettskretsens ansvar: «Idrettskretsen er et felles organ for idretten innen sitt geografiske område. Det står også at idrettskretsens rolle er å «arbeide med service- og støtteoppgaver overfor idrettsråd, særkretser/regioner og idrettslag for å styrke aktivitets-, kompetanse- og anleggsutviklingen» (NIF, u.å.g.). I utgangspunktet var det ikke tenkt at Trygg på trening skulle implementeres i idrettskretsene, men at implementering i klubb skulle sikres gjennom samarbeid mellom Redd Barna og særforbund. Mens vi har følgeforskert Trygg på trening har det likevel blitt tatt initiativ ovenfor idrettskretsene, både fra NIF sin side, og fra Redd Barna sin side. På vårt spørsmål til en av representantene i Redd Barna, om hvordan dette kom i stand, svarte hen at de i dialog med NIF fant ut at de ville kunne nå flere idretter og fleridrettslag gjennom kretsene.

Redd Barna beskriver at de fikk hjelp av NIF til å koble seg på idrettskretsene, og at de selv valgte å konsentrere seg om de største byene. Fire idrettskretser takket ja til et slikt tilbud. Av disse fikk vi kontakt med tre ansvarlige i idrettskrets, på vår forespørsel om intervju. På vårt spørsmål om hvordan disse tre idrettskretsene hadde innrettet seg, for å sikre implementering, svarte en av informantene som følger:

// «... vi har to kursledere som kan gå ut å holde det også har jeg nå spurt ei til som tok kurslærerkurs og da tenkte jeg at her trenger jeg faktisk litt flere rundt om i x krets. Jeg spurte henne om hun kunne ta noen oppdrag for oss om det var behov, også tar jeg det selv om ingen andre av de kan» (IK, 01).

Den samme informanten forklarer kretsens motivasjon for å igangsette kurs, som følger:

// «Den økende problematikken med barn, om det er mobbing eller vold eller overgrep, det blir det jo ikke mindre av. Så det er en fin og litt lett måte for idrettslagene å samle foreldre og voksne rundt barna. Det er overkommelig med to timer, også er det litt konkret, dilemmakortene er veldig fine. Noen ganger, om det er en spesiell problematikk kan det være jeg tar inn noen caser i tillegg» (IK, 01).

De tre kretsenes motivasjon for å engasjere seg i utrulling av kurs synes å være at de opplever at temaet er svært viktig, men også som en av disse informantene sa «... at det også dessverre vil være det videre». På vårt spørsmål til de tre kretsene om de hadde arrangert flere kurs, fikk vi blant annet følgende til svar.

// «Vi har ikke kjørt mange kurs, tror det har vært to kurs. Det kan være at særforbund har kjørt egne, det har jeg ikke oversikt over. Idrettskretsen har bistått to kurs totalt kanskje 70 deltakere, ett med veldig mange og ett med færre. Det kommer i bølger, man har kampanjer eller lanseringer som pushes ut i idrettslagene. Vi opplever jo at idrettslagene har nok, de har mye de skal følges opp av kjerneoppgave. Dette er veldig viktig og relevant, men det er ikke her den daglig driften i et idrettslag jobber mest. Og det kan man jo si er dumt, men det er jo aktiviteten de er der for, det er det de prioriterer» (IK, 02).

Kurset i kretsene hadde kommet i gang, etter henvendelse fra NIF.

// «Vi fikk henvendelse fra NIF sentralt at dette var et tilbud til alle, som skulle holdes av Redd Barna.. Vi vet jo at dette er viktig tema, og der er nok masse mørketall og gråsoner, så vi ønsker å ta det alle sammen som har ansvar ut mot klubb. Jeg har møter med idrettsledere og dette presenterer vi for dem» (IK, 02).

Informanten peker på at det var via informasjon fra NIF som ble sendt til samtlige idrettskretser at de ble oppmerksomme på kursets eksistens. Også idrettskretsene forteller om utfordringer med å få gjennomført kurs i klubb slik det opprinnelig var tenkt, med en frivillig som kursholder.

// «... det var vanskelig å få noen til å holde det i klubb, og å få folk til å forstå at siden det skal utarbeides en handlingsplan, at det er en fordel at dere er der, mange fra samme klubb. Det og har vært litt utfordrende å formidle, men jeg selger inn mange kurs og det er vanskelig generelt å få frivillige til å gi av tid. Vi har vi hatt litt å gå på for å få enda flere til å ta det og få det mer forankret i klubb. Men vi hadde god deltagelse og fin interesse» (IK, 03).

Også de andre idrettskretsrepresentantene ga uttrykk for det samme, men påpekte også at det hadde vært til stor hjelp at Redd Barna selv ivret for implementeringen.

I kapittel 4 så vi at Redd Barna hadde blitt forberedt på å møte «de flinkeste» klubbene. Langt på vei kan dette også synes å gjelde idrettskretsene. To av idrettskretsrepresentantene kan fortelle at temaet for kurset er noe de tar på høyeste alvorlig i sin krets.

// «Det var en tematikk senest for en måneds tid siden. En far som hadde en dom på seg for overgrep, men han har ikke noe rolle i klubben, så han må jo få lov til å være der for å følge barna sine. Men så ble det mye fuzz i klubben og da foreslo jeg å ha Trygg på trening, så vi kan ta det opp med de som vil og er interessert i tryggheten rundt trening i klubben, da får de en arena hvor de kan spørre om ting» (IK, 01).

Informanten peker også på hvor dagsaktuelt temaet er, og at de (administrasjonen) den siste tiden har dyttet på sitt kretsstyre, fordi de hadde «... fått inn såpass mange varslinger» (IK, 01). Nevnte informant kan også fortelle at hen opplever Trygg på trening som et effektiv kurs, og at det at kurset er utviklet gir kretsen noe konkret å stille opp med. På spørsmål om kretsene har en plan for å arrangere flere kurs, svarer representantene fra idrettskretsene at det langt på vei er opp til klubbene selv, å ta kontakt.

// «... vi har ikke markedsført det på noe som helst vis. Vi har kun tatt det når det har vært henvendelser eller noe vi hører om eller sånn, kanskje markedsført det på samlinger for daglige ledere, da kan jeg ha nevnt, at det er et verktøy, men utover det har jeg ikke markedsført det noe» (IK, 01).

Den ene av de tre er herunder svært tydelig på at Trygg på trening fort kan «drukne» i mange andre tiltak og kurs som skal igangsettes i idretten.

// «Vi har et månedlig nyhetsbrev hvor vi selger inn aktuelle kurs, men det blir så mange så vi får ikke plass til alt på hvert nyhetsbrev, har ikke pushet dette noe nevneverdig siden tidlig 2023, hvor vi nevnte det i en setting. Idrettslagene får nok, det opplever vi og, det er mye som lanseres, og veldig mye bra men nesten så mye at en drukner. Det er vanskelig for oss å kunne prioritere, det kommer noe nytt hele tiden» (IK, 02).

På vårt spørsmål til idrettskretsrepresentantene om de etter henvendelse fra NIF hadde hatt kontakt med NIF vedrørende kurset, svarer alle nei på dette.

// «Nei kun med Redd Barna, det kan jo godt være fordi jeg allerede hadde hatt kontakt med x, men når det gjelder TpT har jeg egentlig aldri hatt, jeg har bare gått rett til Redd Barna» (IK, 01).

På spørsmål om hva de tenker om kurset videre, har idrettskretsrepresentantene noe ulike tanker om det.

// «... jeg tror x idrettskrets er av de som har hatt størst fokus og ressurser på varsling og håndtert saker, vi var på det ganske tidlig. Det er jo veldig varierende hvor stor ressurs og kapasitet den enkelte krets har. Jeg har hatt 20 prosent på Trygg på trening siden april, og til tider er det for lite, for noen ganger bare koker det. MittVarsel jobber vi og med hos oss. Så skulle jeg jo ønske at klubbene ble mer bevisst og ansvarliggjort på hvor viktig det er å ha et verdigrunnlag for å sikre en trygg idrett også når det gjelder barneidrettsbestemmelsene- og rettighetene. Vi drukner jo i så mye at det blir nedprioritert helt til det brenner» (IK, 01).

Også for idrettskretsene er det et kapasitetsspørsmål å sikre implementering av Trygg på trening. En idrettskretsrepresentant peker i denne sammenheng på at Redd Barnas engasjement er helt avgjørende for at temaet skal bli holdt liv i, i idretten.

// «De (Redd Barna) setter hardt mot hardt og tvinger idretten til å tenke litt større. De er veldig sånn 'nei, dette er ikke godt nok' og det er veldig fint. Jeg vil jo gjerne ha dem mer inn og ha en trøkk på det» (IK, 01).

Ser vi til Redd Barnas mål om «å trekke seg ut», og at idretten selv tar ansvar for den videre implementeringen, står nevnte sitat i et motsetningsforhold til dette. At idretten til en viss grad har gjort seg avhengig av Redd Barna, ble også eksemplifisert i et svar fra NIF per e-post, på vårt spørsmål knyttet til implementering av Trygg på trening i idrettskretsene. Det er mye av det du spør om som Redd Barna har ansvar for og som ikke vi har tall på. Vår rolle har vært å legge til rette for møter, sette idrettskretsene i kontakt med Redd Barna og fremsnakke/svare ut spørsmål om Trygg på trening. Vi hadde med x fra Redd Barna på møte med organisasjonssjefene (øverste administrativ leder i idrettskretsene), i tillegg hadde x to møter med representanter fra alle idrettskretsene om å holde kurs og hvordan Trygg på trening kunne bli brukt hos dem. Deretter har idrettskretsene selv tatt kontakt med NIF eller Redd Barna for mer informasjon, kurs eller annet» (E-post kommunikasjon med NIF, 9. august 2024). Hva slags videre planer NIF har for «satsningen» skal vi se nærmere på under punkt 7.4. Her kommer vi også inn på det som nå er NIFs plan med det videre arbeidet, basert på den informasjonen vi har fått tilgang til. Under neste punkt presenterer vi kort det som synes å være status, når det kommer til idrettskretsenes arbeid med implementering av Trygg på trening.

7.2.2 Status i idrettskretsene – overordnet

I slutfasen av dette følgeforskningsprosjektet undersøkte vi hvordan idrettskretsene mer overordnet arbeider med temaet som står sentralt i Trygg på trening, ved å gjennomgå de 11 idrettskretsenes nettsider. Det vi fant kan synes å være en svak forankring av Trygg på trening i idrettskretsene, per tid. Når det kommer til Trygg på trening, og «markedsføring» av kurset, har bare et fåtall idrettskretser vært involvert, noe som også kan være en årsak til at det finnes lite informasjon om kurset på kretsenes nettsider. Da vi henvendte oss til samtlige idrettskretser, i forbindelse med at vi ønsket å observere kurs, fikk vi følgende informasjon per e-post: «Til info så er det ikke sikkert vi får kjennskap til kurs. Vi har heller ikke fått midler til

å administrere arbeidet og klubbene rapporterer ikke noe sted om gjennomføring. Jeg tror implementeringen i NIF og dermed også IK [idrettskrets] kunne vært langt bedre, men det er kanskje utenfor forskningen dere gjør? Lykke til med forskning, håper dere får besøkt klubber i vår krets» (mailutveksling med idrettskretsansatt, 8. november 2023).

Kun et fåtall idrettskretser har lagt ut informasjon om *Trygg på trening*, på sine hjemmesider, og denne informasjonen er også noe utilgjengelig. Vår opplevelse er at «vi må lete» for å finne informasjon om *Trygg på trening*-kurs. På enkelt nettsider finnes informasjon om *Trygg på trening* på ulike undersider som omhandler kurs og klubb utvikling, andre idrettskretser informerer ikke om kurset overhode, heller ikke i oversikter over kurs. Der vi ikke finner informasjon om *Trygg på trening* finner vi på noen nettsider tilgjengelig informasjon om det som omtales som «Trygghet i idrettslaget» som viser videre til idrettens barnerettigheter- og bestemmelser og til avvergingsplikten, samt temasider om vold og trusler, seksuell trakassering og overgrep, i tillegg til informasjon om politiattestordningen. En av kretsene som har informasjon om *Trygg på trening* på sine kurssider, har også lagt ut videoer der enkeltpersoner beskriver sin erfaring med kurset. Denne kretsen har også en temaside som heter *idrett og samfunn*, her finner vi informasjon om *Trygg på trening* og annen informasjon om temaet. Det er altså svært ulikt om og hvorvidt klubbene finner informasjon om *Trygg på trening* på de ulike idrettskretsenes hjemmesider.

Da vi undersøkte idrettskretsenes hjemmesider la vi merke til at flere heller ikke hadde informasjon om NIFs eget tiltak MittVarsel, eller at informasjonen om MittVarsel ikke var lett tilgjengelig. Enkelte nettsider er oppdaterte, der MittVarsel er tydelig tilgjengelig, med informasjon om at klubbene kan melde seg på kurs i MittVarsel. Her ligger det også datoer og direkte påmeldingslenker til introduksjonsmøte og kurs. Vår gjennomgang viser at dette ikke er gjennomgående. Også når det gjelder MittVarsel finnes informasjon under temasider som «Lover og bestemmelser». Her kan man også søke seg videre til informasjon om idrettens barnerettigheter- og bestemmelser, seksuell trakassering og overgrep, og vold og trusler. Disse lenkene er koblet til NIF sine temasider, hvor man også kan finne «skal du håndtere?». Flere idrettskretser omtaler «varsling» på sine hovedsider, men ikke MittVarsel direkte.

Oversikten over idrettskretsenes arbeid med temaet *Trygg på trening* tar for seg, viser per tid lite engasjement for *Trygg på trening*, i tillegg ser vi at det også er manglende informasjon om NIFs egne tiltak som for eksempel MittVarsel. Det har ikke

vært vårt mandat å undersøke hvorvidt idrettskretsene har eller ikke har informasjon om *Trygg på trening* tilgjengelig på sine nettsider. Vi betrakter likevel vår gjennomgang som en type data som er interessant for å vurdere virkningen av *Trygg på trening*. Vår gjennomgang illustrerer hvor ulikt ulike organisasjonsledd i idretten innretter seg etter anbefalinger fra NIF. Samtlige organisasjonsledd under NIF paraplyen er selvstendige juridiske enheter, det er derfor også vanskelig for NIF å pålegge underordnede ledd å jobbe med et gitt tema. Noe som igjen kan bidra til å synliggjøre hvorfor det kan ha vært utfordringer også med å implementere *Trygg på trening*. I det neste avsnittet ser vi nærmere på implementeringsutfordringer mer overordnet, slik det ser ut fra et klubbståsted, men også sett fra Redd Barna, særforbundene og idrettskretsenes ståsted.

7.3 Aktører med ulike oppgaver, mål og tilnærminger

Status i særforbund og idrettskretser, viser at det er ulikt hvor langt i implementeringsprosessen de ulike aktørene involvert i utrulling av kurs, har kommet. Hovedansvaret for implementering har ligget på særforbundene som selv har påpekt visse utfordringer med å få kurset implementert i sine klubber. I dette avsnittet undersøker vi først hvordan det å skulle implementere et nytt tiltak i idretten ser ut fra et klubbperspektiv (punkt 7.3.1), basert på intervjuene med de som på klubbnivå har vært involvert i å skulle holde kurs. Under punkt 7.3.2 ser vi på implementeringsutfordringer, sett fra Redd Barna, NIF, særforbundene og idrettskretsene ståsted. Under avsnitt 7.4 sammenfaller vi de ulike aktørenes tanker om *Trygg på trening* sin fremtid.

7.3.1 Implementering av *Trygg på trening* – fra et klubbperspektiv

Informantene som har holdt kurs i klubb forteller at det har vært lite oppmerksomhet om temaet i klubbene forut for at de selv ble introdusert for *Trygg på trening*. At klubbene ikke hadde hatt noen spesifikke hendelser, nevnes som en av årsakene til dette.

«Min oppfatning er at det er mange som ikke har det helt fremme i pannen når de ikke får det servert, men når de får tematikken servert får de det lengre frem i panna og er mer proaktive for å få ting på plass og overgrep skjer jo over alt. En tror kanskje ikke det kan skje i egen klubb, men det kan det faktisk så det er nok mange som får en aha opplevelse».

At temaet ikke har fått oppmerksomhet og derfor trenger å løftes, understrekes også av de andre informantene. På spørsmål om det kan ligge noe «berøringsangst» bak, svarer flere bekreftende på dette. I tillegg påpeker flere at idrettens hovedfokus er aktivitet, og hvordan en best kan tilrettelegge for dette. Berøringsangsten knytter seg altså til mer enn at temaet i seg kan være vanskelig, den knytter seg også til at tiden er knapp, fordi tilrettelegging for aktivitet, må prioriteres.

Fra NIF sin side var det en klar anbefaling til Redd Barna at kurset måtte uformes som et kurs som kunne tas i bruk i klubb. Dette til tross for at NIF er kjent med, utfordringene mange klubber står ovenfor.

// «Når du sitter som leder i klubb får du enormt mye informasjon, du får det fra forbund, krets, NIF. Å klare å skille og holde tunga rett i munn det kan være utfordringene for klubbledere som har mye å holde oversikt over».

At det nå også kjøres egne kurs knyttet til MittVarsel, kan gjøre kurstilbudet i idretten overveldende for flere. Spørsmålet vi stilte angående implementeringsutfordringer i klubb, satte i gang flere refleksjoner blant de som var involvert i klubb. Blant annet reflekterte flere over det at kurset nettopp skal implementeres i en kontekst av frivillighet, krever oppfølging på grunn av stor gjennomstrømning av tillitspersoner.

// «Hver gang vi får nye trenere inn i klubben vår, så bør dette være en del av informasjonen som man bør få. Det husker jeg selv når jeg ble trener».

I intervjuene med kursholderne påpekes det at alder på styremedlemmene kan være en mulig barriere for å få til kurs i klubb. I klubber med eldre styrerepresentanter kan en ifølge informantene møte på argumenter som «sånn har vi alltid gjort det her». Disse styremedlemmene har ikke nødvendigvis noe med barna i klubben å gjøre, men har likevel makt til å foreslå tiltak som Trygg på trening – eller la det være. Det kan altså være avgjørende for implementeringen av Trygg på trening, at lederskap i klubb settes på agendaen. Viktigheten av å gå varsomt frem er også noe enkelte av informantene har reflektert over, særlig når temaet kan være litt vanskelig.

// «Det handler også om frykten for noe som er nytt, det er jo veldig vanlig at «sånn har jeg gjort i alle år og sånn fungerer

det». Også tenker jeg det er viktig at man er ikke ute etter å ta noen, man vil jo informere og tilrettelegge for et godt miljø for utøvere og trenere. Jeg litt redd for at de kan føle litt at nå skal vi komme her og komme her. Handler nok litt om hvordan man promoterer det og tenker jeg».

En av informantene har lang arbeidserfaring fra i idretten, og peker på flere forhold som gjør det viktig for idretten å ta grep. Samtidig peker hen på at verken tid eller ressurser bør være en barriere. Personlig engasjement og forankring på toppnivå (særforbundsstyrer eller lignende) er noe informantene som har tatt kurslærerkurs og/eller holdt kurs, er opptatt av. Flere av informantene mener at dette er avgjørende for at Trygg på trening skal få den virkningen det var ment at det skulle få, til tross for knapphet på tid og ressurser.

7.3.2 Redd Barna og NIF – samspill i en presset hverdag

I intervjuene med Redd Barna og NIF som ble gjennomført våren 2024, var vi opptatt av hvordan NIF og Redd Barnas noe ulike problemforståelse og ressurssituasjon, kan ha virket på implementeringen av kurset. I tillegg var vi opptatt av hvorfor implementeringen av Trygg på trening, syntes å ha bremsset opp. Vi stilte spørsmål om de to aktørenes opplevelse av hverandres involvering i Trygg på trening fra start, og mer overordnet hvordan de opplevde inngangen til etableringen av kurset. I denne sammenheng kom det frem at Redd Barna i utgangspunktet ikke hadde hatt så høye tanker om det som foregikk i NIF knyttet til temaet.

// «Nei, når vi kom inn gjennom denne kampanjen og fikk litt innblikk i idrettens arbeid mot vold og overgrep så så vi at det jo på det tidspunktet var ingenting, det var noen retningslinjer, det var x som jobba med det i NIF» (RB, 02).

På spørsmål om Redd Barna var kjent med NIFs politiattestordning, som innebærer at alle med et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming må fremvise det som av NIF omtales som en barneidrettsattest, svarte informanten bekreftende, men la til at «... det blir jo ikke gjennomført i praksis», men også at hen opplevde at «... NIF også var veldig klar over det». Informantene fra Redd Barna ga uttrykk for at de opplevde at NIF ikke har tatt temaet nok alvorlig, noe som også var Redd Barnas motivasjon for å utvide tiltaket til ikke kun å gjelde Norges Fotballforbund, men hele idretten som sådan. Informantene fra Redd Barna påpekte at det var flere forhold i NIF som burde ha vært tatt tak i, noe også ansatte i NIF var enige i.

// «Min opplevelse av arbeidet med seksuell trakassering og overgrep før Redd Barna kom inn var preget av gode intensjoner, men knappe ressurser. Jeg måtte i stor grad fokusere på enkeltsakene som kom inn, for det er så store mangler på kunnskap og det er såpass alvorlig tematikk at hvis ikke NIF kan gi råd i sakene så har man veldig få andre, men det er tidkrevende» (NIF, 01).

Som vi tidligere har beskrevet var det tre ansatte (etter hvert) i Redd Barna som var involvert i utviklingen og implementeringen av Trygg på trening. I NIFs administrasjon har det i tiden vi har følgeforskert kurset utviklet seg et større team som arbeider med temaet. Men da Redd Barna henvendte seg var det primært en person i en 20 prosent stilling som jobbet for å sikre en trygg idrettsarena for barn. At temaet har vært lavt prioritert var noe Redd Barna hadde merket seg. En av informantene fra NIF beskrev sin arbeidssituasjon som følger:

// «Mye av tiden som omhandlet seksuell trakassering og overgrep gikk til enkeltsaker, oppfølging av retningslinjer og til å holde seg oppdatert på området. Ganske lite gikk til forebygging utover det å holde foredrag. Det er klart en ressursmangel der, og vi satt jo ikke på en hel haug av foredragsholdere som kunne reise rundt. Det var jo også veldig markant da Redd Barna begynte med TpT at de hadde flere ansatte som skulle jobbe med tematikken seksuell trakassering og overgrep i idretten enn det idretten egentlig har selv. Så det sier jo mye om situasjonene. Selv om vi hadde retningslinjer som har vært ganske tydelig lenge, og enkeltpersoner som har jobbet veldig hardt for at dette skal løftes og nå ut til alle klubbene med riktig informasjon» (NIF, 01).

Med det bakteppe at Redd Barna har som sitt oppdrag å kjempe for barns rettigheter, mens NIFs formål er «... å arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov, uten å bli utsatt for usaklig og uforholdsmessig forskjellsbehandling» (NIF, u.å.a), er det i et samarbeid mellom så ulike aktører, ikke unaturlig at det åpenbarer seg en viss spenning. Noe også NIF ansatte beskrev.

// «I begynnelsen følte jeg litt steile fronter på hva som er viktig og hvem som vet best, men jeg føler virkelig det endret seg etter hvert» (NIF, 02).

Da samarbeidet endelig var definert forteller aktørene om en mer gjensidig forståelse av hverandres rolle.

// «Jeg kom inn i slutten av 2019 hvor vi hadde fått midlene fra Gjensidige. Det var et samarbeid med fotballforbundet allerede. Den første versjonen av kurset var utviklet. Ved hjelp av NIF ble så alle særforbund invitert til et informasjonsmøte på Ullevål Stadion, hvor også svømmeforbundet signerte avtale som særforbund nummer to. Det var godt besøkt. Og da var det første mann til mølla prinsippet for å utvikle kurs til flere særforbund» (RB, 03).

Samarbeidet med Redd Barna sett fra NIF sin side synes tydelig å lande noe bedre over tid. En av de ansatte i NIF var også tydelig på at det hadde vært et ønske om, å få til «forebyggende tiltak på idrettens vegne», men at dette hadde tatt tid. Allerede i 2014 hadde en representant fra Redd Barna samarbeidet med Norway Cup om et kurstilbud, kunne denne informanten fortelle. Det kommer også frem i intervjuet med en av informantene fra NIF at temaet i en periode fikk noe lavere prioritet, fordi andre oppgaver hadde tatt over. Noe også Redd Barna hadde bitt seg merke i. Som en av representantene fra Redd Barna beskrev var hen sjokkert over hvordan NIF hadde jobbet med tematikken forut for at Redd Barna tok kontakt med NIF angående Trygg på trening.

// «Alt ble basert på en person i NIF. Hvis ikke du hadde hatt en som x i NIF så hadde jeg aldri fått den kunnskapen jeg fikk, jeg hadde aldri blitt fulgt opp på den måten som jeg har blitt. Det vi er opptatt av nå, er at all den kunnskapen skal bli organisasjonens kunnskap. Så vi blir like gode på idretten som vi er på skole» (RB, 02).

Da dialogen først kom i gang igjen, var det som Redd Barna også har beskrevet, en tydelig oppfordring fra NIF om å gå via særforbundene. Redd Barna arbeider med barns rettigheter, da vil det også være et naturlig mål å virke inn i en organisasjon som idretten, som engasjerer over 90 prosent av alle barn og unge i Norge (Bakken, 2019), for å spre kunnskap om seksuell vold og/eller utnyttende atferd mot barn. Noe som også tydelig blir beskrevet av Redd Barna selv.

// «... det er lett å peke fingeren mot de (idretten), for det er tross alt de det handler om. Men Redd Barna er også en aktør som har et ansvar faktisk, og som påberoper seg det ansvaret i alle sammenhenger for barns trygghet» (RB, 03)..

Som NIFs informant ovenfor påpeker kan møtet med idretten/idrettslag ha i seg latente utfordringer, det har vært en tydelig iver, fra Redd Barnas side, å tilpasse kurset slik at det skulle virke ut i idrettslagene, for å kunne treffe på så mange tillitspersoner som mulig. Jamfør at Redd Barna selv har holdt kurs, både i klubb, for særforbund og i idrettskretser, i tillegg til å tilpasse det opprinnelige kurset, til implementeringskontekstens, eksemplifisert gjennom utviklingen av kurslærerkurs og etter hvert e-læringskurset som retter seg mot trenere spesielt.

// *Vi har gjort dette, som er superfint, men NIF må eie det i mye større grad. Og ikke bare eie det, men følge opp med strukturene og forpliktelsene. Nå får x jobbe videre med det, fordi vi har klart å få inn penger fra næringslivet. Uten det så ville de ikke vurdert at de skulle gjøre det i det hele tatt? Og det er en veldig rar prioritering.» (RB, 03).*

Redd Barnas oppfatning er at idretten ikke har prioritert eller klart å sikre at barn møtes av et system, som tar barns trygghet på alvor. Idretten var tidlig ute med å implementere idrettens barnerettigheter- og bestemmelser, men et mer overordnet Child Safeguarding perspektiv kan synes ikke å ha nådd helt frem, til tross for at NIF har vært involvert i et slikt arbeid på flere ulike nivåer, også internasjonalt. Som vi vil komme tilbake til er det for særforbundene også noe uklart, hva «alle» skal forholde seg til, til tross for at Retningslinjene mot seksuell trakassering og overgrep er tydelig formulert. Redd Barna uttrykker også at de opplever noe uklarhet rundt NIFs helhetlige engasjement for Child Safeguarding.

// *«Det er jo litt om sårbarheten av at det er vi (Redd Barna) som har den rollen som vaktbikkje. Eller at vi er de som passer på Child Safeguarding i det norske samfunnet. Og at de (NIF/idretten) kan velge selv hva de prioriterer. Hvis det hadde vært organisert mer statlig da, så hadde det vært lettere å kritisere det. Hvorfor ikke idretten på en måte?» (RB, 03).*

Tilsvarende følger også en av de andre informantene fra Redd Barna opp med noen kritiske refleksjoner om idrettens helhetlige arbeid for å beskytte barn.

// *«For det vi ønsker å gjøre, er jo å utfordre også politisk. Hvem er det som har det overordnede ansvaret for at barn er trygge på trening? Det er der vi må begynne.*

// *Det vi gjør nå er at vi prøver fra klubbnivå, NIF nivå, særforbund nivå. Vi prøver alle vinkler inn og så skylder folk bare på hverandre og kaster ballen over den som har ansvaret for det. Så det er ingen som egentlig vet hvem som har ansvaret for hva og overordnet ansvar her. Når det kommer til Child Safeguarding, barns beskyttelse, så er ikke det greit» (RB, 02).*

Det kan synes som at utfordringene med å sikre virkningen av Trygg på trening til en viss grad er knyttet til at NIF, som det øverste organ i Norges største folkebevegelse (NIF, u.å.h), ikke har hatt et større eierskap til problematikken, forut for at Redd Barna tok kontakt angående Trygg på trening. Det kan handle om utydelig kommunikasjon fra NIF sin side, men også om at det mangler en helhetlig tilnærming til problematikken. Det som er interessant i denne sammenheng er at det opprinnelige ønsket om mer kunnskap og kompetanse kom fra idrettslagsnivå, som henvendte seg direkte til Redd Barna for å sikre seg mer kunnskap og kompetanse. Dette peker i retning av at arbeidet med Child Safeguarding, som har blitt gjort sentralt, av NIF, ikke har nådd helt ut til idrettslagsnivå.

At Trygg på trening har vært et unikt tilskudd, er noe informantene fra NIF påpeker, noe de knytter til en knapp ressursituasjon internt i NIF. På spørsmål om hva som eventuelt vil skje dersom Redd Barna på sikt ikke får ressurser til å drive Trygg på trening, får vi følgende svar fra en av informantene som arbeider med temaet i NIF.

// *«Det er en situasjon jeg håper vi slipper å komme i. Da må vi tilbake på tegnebordet og se på vår egen strategi, og hva vi skal gjøre for å nå de målene vi har satt. Hvordan dette vil passe inn og hva det vil kreve av oss å fortsette arbeidet. For det er umulig å bare si at vi ville fortsatt når det sitter en person som jobber med det. De (Redd Barna) har vært tre, det er en kjempestor jobb de gjør. Det er ikke sånn at veldig mange andre barneorganisasjoner banker på døra, så de har vært veldig velkomne. Og jeg opplever at de har et godt forhold til særforbundene, og det er jo nettopp fordi de møter idretten der idretten er. Så selv om Redd Barna utfordrer oss masse, så gjør de det på en måte som er veldig verdifull» (NIF, 01).*

At det likevel er en stor oppgave Redd Barna har påtatt seg, er også en erkjennelse som fremkommer av samtalene med informantene fra NIF.

// «En som jobber på innsiden av idretten med denne tematikken ser hvor lang tid endring kan ta, for eksempel det at vi nå har lansert digital varslingskanal, hvor stor jobb det er, å få ting forankret på en god måte. Det er en stor jobb for vi er en stor organisasjon. Jeg er på mange måter ikke overrasket over den oppoverbakken det har vært for Redd Barna, for de kom som ekstern aktør med en leveranse man mener at idretten trenger, det er jo en kjempeutfordring» (NIF, 01).

Under tiden vi har følgeforskert Trygg på trening ble vi informert om at NIF hadde lansert en trenerattest, som er et verktøy for alle som har treneransvar i barne- og ungdomsidretten i Norge. Vi stilte ikke NIF direkte spørsmål om trenerattestens innhold, men ble gjort oppmerksomme på at trenerattesten var gjennomgått av Redd Barna. Her kom det frem at Trygg på trening ikke var nevnt.

// «I løpet av den perioden hvor vi har samarbeidet ganske tett med NIF og utviklet Trygg på trening sammen med dem, fikk de jo komme med innspill hele veien. Så utviklet jo de også trenerattesten, hvor ikke vi ble rådført i det hele tatt og egentlig ikke informert om det heller. Som ikke tar opp den tematikken i det hele tatt» (RB, 03).

Som vi kan se av sitatet har Redd Barna reagert sterkt på at de ikke ble involvert i utarbeidelsen av NIFs trenerattest. Redd Barna ser dette som tegn på at det å gjøre idretten trygg for barn ikke tas på alvor.

// «Det er en sånn uvilje til å ta det ansvaret. Hvor er den tematikken i trenerattesten, hvorfor er ikke Trygg på trening i trenerattesten? Det er ti år siden styrevedtaket på at dette skal inn i trenerattesten. Så lager de trenerattesten også har de ingenting om det. Hva er det som skjer, hvem er det som følger opp, hva slags profesjonelt system er det vi har her da?» (RB, 02).

Trenerløypa er et rammeverk utviklet av NIF, som det er opp til hvert enkelt særforbund å fylle med innhold. Dette inkluderer modulutforming, fagutforming, trenerutviklere, autorisering og utstedelse av kursbevis. Ansvaret for kursmaterieell ligger altså hos særforbundene, og det er også opp til det enkelte særforbund å vurdere hvem og hvor mange som skal kunne delta på kursene. Idrettstinget har vedtatt at trenerattesten skal være obligatorisk for alle som skal være trenere i norsk barne- og ungdomsidrett. Innholdet er utviklet av NIF og tar, som det står på NIF sine hjemmesider, treneren «... gjennom de viktigste

oppgavene og forventningene til deg som trener» (NIF, u.å.c). Det kan synes som at det har vært manglende kommunikasjon i det administrative leddet i NIF, mellom de som har jobbet med å utvikle Trenerattesten, og de som har jobbet med Trygg på trening. Dette stiller Redd Barna seg uforstående til.

// «Det sier jo kanskje noe om prioritering i NIF også da. Hvorfor Trygg på trening ikke ble en del av trenerattesten må noen svare på. Men for meg er det rart. Det er sikkert grunner til det, men de vet ikke jeg hva det er. Det hadde vært en gyllen mulighet» (RB, 03).

Som vi allerede har sett har det blitt gjort flere tilpasninger av kurset, som konsekvens av «oppoverbakken» Redd Barna har møtt på i forbindelse med utrulling av kurs. Redd Barna har også sett det som nødvendig selv å holde kurs, både ordinære kurs i klubb og kurslærerkurs. Dette er en tilpasning fordi det «gikk noe treigt med implementeringen» (jmfør observasjonsnotater). Fra forskergruppens ståsted er det tydelig at Redd Barna kunne hatt behov for noe mer støtte på veien, fra NIF, basert på den kunnskapen NIF selv har om implementering av nye tiltak i idretten. Om NIF ved å ta et større eierskap fra start kunne ha bidratt til en ytterligere virkning av Trygg på trening, er vanskelig å si med sikkerhet. Redd Barna etterspør derimot selv, et større eierskap til temaet, fra idrettens side.

// «Det må eies av toppen, og det må ikke bare eies, men det må synliggjøres at det eies, for da forplikter det i mye større grad. Det er nødvendig med gallionsfigurene, eller gimmicken, eller hva som helst, så det synes at man jobber med det. Bare det at man synlig tar et bevisst valg om at dette er noe vi jobber med, enten om man har det på nettsiden sin, altså alle mulige sånne ting. Det mener jeg at man burde ha fokusert mer på, enn at man tenker at det skal gå av seg selv, for det gjør det ikke. Og det gjelder jo alt verdiparbeid i idretten, mener jeg» (RB, 03).

Som vi så av delrapport 1 er både Redd Barna og NIF oppmerksomme på at implementering i en idrettskontekst, kan medføre utfordringer. Som vi også så av delrapport 1 ble det påpekt av alle aktører at for at implementeringen skulle lykkes, og for at kurset skulle få den virkning som var ønsket, måtte Redd Barna jobbe via det enkelte særforbund (Sandvik et al., 2022). Slik ble kursets innhold tilpasset, ikke til en generell idrettskontekst, men til særidrettslige behov og en særidrettslig kontekst. Eksempler på dette ser vi av dilemmaoppgavene,

der ulike risikosituasjoner- og relasjoner blir presentert. Det har med andre ord ligget en rekke antagelser bak vurderingene og beslutningene som har vært tatt, knyttet til implementeringen av kurset. Kort sagt, «implementeringen vil ha best mulig vilkår dersom særforbundene fikk et eierskap til kurset» (Sandvik et al., 2022). Med tydeligere etablerte Child Safeguarding-prinsipper i NIF, kommunisert til alle ledd i den organiserte idretten over tid, er det vår vurdering at Redd Barnas Trygg på trening kunne fått en større virkning. Det ville vært gunstig med en tidlig forankring i NIF, der definerte mål med implementeringen kunne vært diskutert med Redd Barna. At det ikke ble slik har etter vår vurdering både med ressursituasjonen i NIF å gjøre, men handler også om uklare styringslinjer internt i idretten.

7.4 Fremtidens Trygg på trening

Tross en rekke utfordringer synes Redd Barnas rolle i idretten å ha blitt vesentlig i tiden vi har følgeforskert Trygg på trening. Jamfør også idrettskretsers nevnte ønske om Redd Barnas tilstedeværelse. Om ikke kurset har virket selvimplementerende, er vår observasjon at Redd Barna har klart å skape oppmerksomhet om temaet i idrettsorganisasjonen. Et eksempel er en sak beskrevet på Norges Svømmeforbunds nettsider der det refereres til en juniorlandslagssamling der «samarbeid med Redd Barna om opplæringsprogrammet Trygg på trening sto på dagsorden. På sosiale medier-kanalen til Norges Svømmeforbund ble Trygg på trening beskrevet som et tilskudd i utdanningen av svømmeforbundets trenere og tillitsvalgte. I saken ble det referert til at det hadde kommet mange gode innspill i forbindelse med samlingen. I denne siste delen av kapittel 7 tar vi for oss intervjuene med ti særforbundsrepresentanter og deres tanker om veien videre for Trygg på trening.

7.4.1 Veien videre – Trygg på trening fra et særforbundsperspektiv

I intervjuene med de ti særforbundene vi fikk kontakt med, var vi opptatt av hvordan de så på veien videre for Trygg på trening. Til tross for at flere av særforbundene peker på at kurs i klubb har vært utfordrende å implementere, mener de fleste at dette likevel er noe de tror at de skal få til, på den ene eller andre måten.

// «Vi har nærmest en læresetning i vår organisasjon at så lenge vi bare står bak en ting og lar det jobbe, jobbe, jobbe, så blir det en etablert sannhet. Men det tar tid og du kan ikke bare komme med noe nytt og tro at alle hopper av glede rett på, de må kanskje ha hørt om det i 4-5 år før det blir en naturlig greie at de skal bli med på det» (SF, 03).

Samme positive innstilling til utrulling ser vi igjen i flere særforbund.

// «Jeg syns det er kjempefint at det har kommet en e-læringsmodul som vi har i trener 1 som modul, som man tar før samling. Vi har også testet å gjøre TpT med klubb sammen med frivillige. Vi har prøvd på noen klubber, men nå med e-læringen er det et ønske fra vår side å gjøre det obligatorisk med trenerattest, om du skal ha ansvar for barn og unge. Vi ønsker at så mange som mulig skal ta e-læringsmodulen, om du er lengre i trenerløypa, frivillig i klubben eller ja. Vi kommer til å pushe det ut i ulike fora. Det er passe langt, man får med seg de viktigste tingene, det har vært et godt steg videre, vi går ikke bort i fra å snakke om det. Det å ha det som del av trenerutdanningen, det kommer vi neppe til å gå bort fra, det er en del av trenerrollen og verdiarbeidet» (SF, 07).

Også når vi spør om fremtiden til Trygg på trening, responderer de fleste særforbund positivt på dette.

// «Hvis vi klarer å få masse trenere gjennom TpT-kurset, og om politiattesten endres som planlagt med å bli digitalt, har vi tatt et ti miles steg bare på 5 år. Da kan vi begynne å snakke om en trygg idrett på ekte, i praksis, og da vil barna være trygge, foreldrene vil være trygge på klubben, man har systemer som vil fange opp ting som skjer. Også vil det alltid skje ting, for vi har aldri garanti for at det ikke vil forekomme seksuelle overgrep, men vi skal hvert fall gjøre vår jobb med å forhindre det» (SF, 01).

At det i idretten har vært behov for nye verktøy, har også fremkommet av ulike undersøkelser, blant annet i forbindelse med at NRK undersøkte hvordan NIFs (tidligere) varslingskanal fungerte. Med utgangspunkt i 82 fotballklubber fra Oslo og Viken dokumenterte NRK at kun to av ti idrettslag hadde varslingsinformasjon lett tilgjengelig på sine nettsider (Tønset, Fehn og Bøe, 2022). Bare tre av ti idrettsklubbene hadde informasjon om muligheten for å varsle, i det hele tatt. Dette

innebærer at syv av ti fotballklubber i Oslo og Viken ikke følger opp NIFs oppfordring. Som nevnte informant påpeker er det nå etablert et nytt digitalt system for politiattestordningen. Hvordan denne har fungert, har også blitt undersøkt av NRK. I 2022 undersøkte NRK om norske fotballklubber faktisk gjør det de skal for å forebygge gjennom innhenting av politiattest. Perioden 2021 til og med mars 2022 hadde Oslos 50 fotballklubber totalt rekruttert 600 nye trenere, hjelpetrener og lagledere. Kun 260 av disse hadde ifølge NRK levert inn politiattest (Tønset, Fehn og Bøe, 2022).

Flere av særforbundsrepresentantene føler på ansvaret som følger av at idretten rekrutterer barn i alle aldre. På vårt spørsmål om deres bevissthet om temaet har blitt større, som en konsekvens av Redd Barnas initiativ, svarer flere positivt på dette.

«Det viktigste er, syns jeg, engasjementer de har vist. For da viser de at dette er et veldig viktig tema. Når de som organisasjon legger så mye vekt på det, og bruker så mye tid på det, så får man jo øynene opp selv, og får et større ønske selv om at dette skal klubbene gjennomføre. Tyngden de har som organisasjon, de er jo noen de fleste kjenner til, og engasjementet deres vil jeg si har vært de to viktigste tingene. Også har de jo bidratt hvis vi har hatt behov for det, har vi jo også hatt en god dialog» (SF, 04).

Særforbundene står svært ulik i prosessen med å få implementert Trygg på trening i sin idrett. Flere peker på e-læringskurset som en mulig fremtidig løsning.

«Jeg tror absolutt dette blir med oss videre og om det ikke allerede er det så blir det en del av trenerløypa og på et vis tatt med fra e-kurs til klubb om man ikke har hatt kurset i klubb, dette temaet tror jeg ikke forsvinner» (SF, 02).

Et positivt resultat av samarbeid mellom Redd Barna og idretten finner vi også igjen i vår siste forespørsel til en ansatt i NIF per e-post, tett opptil at denne rapporten blir sluttført.

«Status nå er at alle idrettskretsene kjenner til Trygg på trening og bruker det slik de ønsker. Noen har mer kapasitet enn andre og flere ønsker å holde mer kurs. Jeg ser blant annet at flere av rådgiverne holder kurs i klubber der det har vært varslingssaker med utsatte barn, og det er veldig fint. Vi har dialog med Redd Barna om hvordan

«NIF fremover kan bidra til at det holdes flere kurs fordi vi ønsker å prioritere dette mer i 2025, men har ikke landet noe enda» (E-post kommunikasjon, 9. august 2024).

På spørsmål til særforbundene vedrørende NIFs rolle i implementeringsprosessen, svarer flere at de har stor respekt for det enkeltpersoner i NIF har bidratt med, samtidig påpekes det at ressursituasjonen virker å være krevende.

«Inntrykket mitt er at det de gjør på fagfeltet er veldig omfattende, men det er klart det handler om ressurser. Kunne man dyttet inn ti personer til hadde de sikkert klart å fylle de stillingene og» (SF, 04).

Vi har påpekt, til tross for at NIF tidlig har tatt grep knyttet til Child Safeguarding, at dette for mange i de underliggende organisasjonsleddene, ikke har vært like åpenbart. Child Safeguarding-prinsippene er å finne igjen i idrettens barnerettigheter- og bestemmelser, i initiativet til politiattestordningen, og nå i MittVarsel. I tillegg har NIF ønsket Redd Barnas initiativ velkommen. Basert på våre observasjoner og intervjuer, kan det likevel synes som at det mangler en slags rød tråd i NIFs arbeid. Den røde tråden er der i form av at det over tid har blitt jobbet med å implementere ulike tiltak, som fra NIF sin side kan virke å ha en sammenheng. Våre observasjoner og intervjuer tyder derimot på at denne sammenhengen, sett fra de underliggende organisasjonsleddenes sitt ståsted, ikke er like åpenbar. Om Trygg på trening har bidratt til at flere av særforbundene problematiserer NIFs rolle, er vanskelig å si.

«Hvor mye har de vært på egentlig? (henviser til NIF). Vi har vært skuffet over at dette ikke har vært en del av arbeidet med trenerattesten, det har kommet et e-læringskurs, men hvorfor det ikke en del av trenerattesten? Den skal jo bidra til at du vet litt om verdier og normer og litt om pedagogiske prinsipper, så hvorfor er ikke Safeguarding en del av det? Dette er en plattform du kan bruke til å si at sånn skal vi ha det i norsk idrett, så vi sitter jo med det inntrykket av at NIF er fryktelig opptatt av varslingsrutiner også stopper det der. Kort og enkelt så er det særforbundene selv som driver Trygg på trening» (SF, 10).

Samme informant legger til at det også knytter seg en viss frustrasjon til organiseringen av arbeidet med etisk og trygg idrett mer overordnet.

// «... det som går på seksuell trakassering og varslingsrutiner har ligget på de (NIF) som har med verdiarbeid å gjøre, mens trenerattesten ligger på barn, organisasjon og utvikling, og de tror jeg ikke nødvendigvis snakker så godt sammen. Særforbundene er jo så små så vi er jo de samme personene på verdiarbeid og trenersaker, så vi ser jo linken og vi har jo tatt det opp, men det blir ikke noe av, Redd Barna har også snakket med NIF, men får skuldertrekk, så nei, jeg er ikke imponert» (SF, 10).

Vi ble tidlig i dette følgeforskningsprosjektet oppmerksom på at samspillet og forbindelseslinjene mellom aktørene, var noe vi måtte forholde oss til. Av dataene som er samlet inn, kan det synes å handle om at det i noen grad mangler en overordnet vilje og/eller et system som «snakker sammen», slik at et mer omfattende og sammenhengende Child Safeguarding- «arbeid» kan virke ut i idretten. Vilje finnes blant NIF ansatte, blant ansatte i særforbund og i idrettskretser, og blant kursholdere. Ikke minst finnes det ønske og vilje blant de som Trygg på trening har som målgruppe, trenere og frivillige. Samtidig har implementeringen av Trygg på trening synliggjort at det i idretten, til en viss grad, er tilfældigheter knyttet til om Child Safeguarding gjøres til et tema eller ikke. I kapittel 8 peker vi derfor ut noen anbefalinger knyttet til hvordan arbeidet med Trygg på trening kan tas videre. Vi peker også på hvordan et mer helhetlig og sammenhengende Child Safeguarding-arbeid i idretten kan sikres.

7.5 Oppsummering

Et hovedfunn i dette kapittelet er at en tydeligere dialog mellom NIF og Redd Barna fra start, kunne styrket virkningen av Trygg på trening. Både klubbrepresentanter, representanter fra særforbund og fra idrettskretser påpeker at de opplever at viljen til å sikre virkning av Trygg på trening er der, samtidig peker flere på at flere ressurser i NIF ville ha styrket implementeringsprosessen. Vår vurdering er også at virkningen av Trygg på trening, kunne vært mer betydelig dersom eierskapet i NIF ikke var så avhengig av enkeltpersoners engasjement. Som flere av særforbundene påpeker, har det ikke for dem handlet om ansatte i NIF, men om et «system» som ikke fullt ut har tatt temaet på alvor. Samtidig, til tross for flere motbakker, synes det likevel som at Trygg på trening, har fått et slags feste i idretten. Særlig gjelder dette i særforbundene, der flere understreker at dette er et arbeid de ønsker å prioritere. Målet med Trygg på trening fra Redd

Barnas side har vært å bidra til «... å skape tryggere arenaer for barn og unge, gjennom at trenere og frivillige får økt kunnskap og handlingskompetanse om vold og seksuelle overgrep mot barn». Det ser ut til at kurset ikke har nådd helt frem til klubbnivå, men at særforbundene som har vært involvert både har sikret seg mer kunnskap, og handlingskompetanse – kompetanse som på sikt, uavhengig av valg av modell for videre implementering, vil kunne ha betydning for idrettens videre arbeid med temaet. Etter en siste kommunikasjon på e-post med en NIF ansatt, synes det også som at Trygg på trening også har festet seg i idrettens øverste organ. Blant annet blir vi informert om at en person i NIF selv har holdt kurs, mest for å bli kjent med kursinnholdet, men også for å kunne veilede særforbundene. Våre intervjuer med representanter fra særforbund og idrettskretser tilsier at et tydeligere og mer tilstedeværende NIF fra start, ville ha vært gunstig for virkningen av Trygg på trening.

8. Oppsummering og anbefalinger

I denne rapporten har vi undersøkt hvordan kurset *Trygg på trening* arter seg i praksis, hvordan kurset har blitt opplevd av kursdeltakerne og hvordan kurset eventuelt har fått følger for klubbenes videre arbeid med å sikre barn en trygg idrettshverdag. Vi har også tatt for oss samspillet og forbindelseslinjene mellom de ulike aktørene, klubbnivå, særforbund, idrettskretser, NIF og Redd Barna, for å vurdere hvorvidt dette, på den ene eller andre måten, har hatt betydning for virkningen av *Trygg på trening*.

Overordnet har vi tatt utgangspunkt i at en virkning av kurset er oppnådd dersom vi kan si at kurset har bidratt til at oppmerksomheten om temaet *Trygg på trening* tar opp har økt i idretten, og at voksne i idretten har fått økt handlingskompetanse slik at seksuell vold og/eller utnyttende atferd mot barn blir håndtert.

8.1 Hva har vi gjort?

Proessen med å implementere *Trygg på trening* ble annerledes enn det som opprinnelig var tenkt, både fordi det viste seg at kurs i klubb, av ulike grunner var vanskeligere å gjennomføre enn først antatt, men også fordi samspillet mellom aktørene har hatt visse svakheter. Dette har også gjort at vi har måttet gjøre endringer i vårt opprinnelige forskningsdesign. Et fåtall av kursene vi har observert har vært det vi har omtalt som kurs i klubb. Vi har observert 10-12 kurs, arrangert og organisert på noe ulikt vis, med etterfølgende fokusgruppeintervjuer. Tre av disse var ledet av noen i klubb – altså slik kurset opprinnelig var tenkt. Vi har altså i hovedsak data fra kurs hvor Redd Barna eller særforbund har vært kursholdere for enkeltklubber eller flere klubber samtidig, med idrettskrets eller særforbund som arrangør. Vår opprinnelige plan var å intervju 20 – 30 kursdeltagere, tre til fem måneder etter at kursene de hadde vært med på var avholdt. Vi fikk kun tilgang til åtte slike informanter. Vår opprinnelige plan var også å gjøre to til tre fokusgruppeintervjuer med kursholdere, herunder fikk vi kun kontakt med fem kursholdere/potensielle kursholdere. På grunn av dette valgte vi å kontakte samtlige særforbund som har tilpasset kurs til sin særidrett. Her fikk vi kontakt med 10 av 11 særforbund. Dette gjorde vi for å få et bilde av endringene som ble gjort i kursopplegget, modellene for utrulling det enkelte særforbund har valgt, og for å få innsikt i særforbundenes samarbeid med Redd Barna, og deres opplevelser av NIF sitt engasjement i temaet. Fordi også idrettskretsene ble en del av utrullingsstrategien til Redd Barna og NIF ble ansvarlige i idrettskretsene for *Trygg på trening*, også intervjuet. Gjennom

hele prosjektperioden har vi deltatt på nettverkssamlinger som omhandler temaet med særforbund, NIF og Redd Barna. Dette er vårt datagrunnlag for å uttale oss om virkningen av *Trygg på trening*.

Vi vil minne om at de vi har intervjuet er tillitspersonene som har valgt å følge oppfordringen om å delta på kurs, og som tok seg tid til å bli igjen etter kurs for å delta i fokusgruppeintervjuer eller snakke med oss noen måneder senere. Vi har altså snakket med de «flinke», slik vi også har omtalt i kapittel 7.

8.2 Resultater oppsummert

Et stort flertall av de som har deltatt på kurs (primært trenere og andre frivillige tilknyttet ulike klubber) har gitt uttrykk for at de har fått kunnskap og økt bevissthet rundt en tematikk de tidligere ikke har vært like bevisst om. De aller fleste mener at det er en selvfølge at klubbene bør jobbe med temaet og at alle voksne som har ansvar for barn i idretten bør vite noe om hva de må gjøre for å sikre at seksuell vold og/eller utnyttende atferd ikke skjer i deres klubb, eller for å fange opp barn som kan være sårbare, også utenfor idretten. Målsettingene om at kursene skal bidra til at trenere og andre frivillige har bedre kompetanse og er mer bevisst om at barn de møter kan ha vært eller er utsatt for seksuelt voldelig og/eller utnyttende atferd i og utenfor idretten synes dermed å være oppnådd. Når det gjelder hvorvidt de tillitsvalgte opplever større trygghet i møte med barn og/eller om de har opparbeidet seg en handlingskompetanse, mener flere at kurset ikke ga en slik direkte trygghet. Mer har kursdeltakerne fått kunnskap om hvor en kan henvende seg, og at de er avkrevd et ansvar.

At deltakerne mener at kurset ikke har gitt en handlingskompetanse som gjør dem helt trygge på at de vil håndtere en situasjon der de oppdager at et barn er utsatt for overgrep eller andre krenkelser, handler trolig om at slike situasjoner er vanskelige. De fleste sier at de har fått økt handlingskompetanse, men at det først er når eventuelle situasjoner oppstår, at de med sikkerhet kan vite at de er beredt til å handle. Vår vurdering er likevel, at sjansen for at de vil ønske å avdekke og ta tak i situasjoner som vil kunne oppstå, er styrket etter gjennomført kurs. Kurset bidrar slik til endring blant enkeltindivider som deltar.

Redd Barna har med *Trygg på trening* også hatt som mål om å bidra til endringer i klubbens rutiner og/eller «kulturendring»

i klubb. På dette punktet er våre resultater ikke like entydig positive. Det varierer hvorvidt kursdeltagerne, særforbundene og idrettskretsene anser det som realistisk at kurset vil kunne gjennomføres som kurs i klubb; noen har planene klare, mens andre anser veien til kurs i klubb som for krevende å skulle gjennomføre. Dette begrunnes med mangel på tid, og at det er for mange er andre mer presserende oppgaver som må prioriteres. Enkelte peker også på at temaet i seg kan være for tøft for frivillige å skulle undervise i. Fordi idretten baserer seg på frivillighet kan verken NIF, særforbundene, idrettskretsene eller klubbene tvinge tillitspersoner til å ta kurs. I takt med økt ansvar for det vi kan omtale som mer sosialpolitiske temaer (Skaset, 2021), må alle organisasjonsledd i idretten prioritere hardt. Idrettsaktiviteten i seg beskrives av alle ledd, som idrettens hovedansvar. Kursdeltagerne trekker også inn at terskelen for å dra i gang kurs i egen klubb kan handle om en viss usikkerhet i hvorvidt de har tilstrekkelig kompetanse for å ta tak i et så alvorlig tema.

Resultatene i foregående og foreliggende rapport tyder på at selvimplementeringen som originalt var tenkt, ikke synes å være realisert. Selv om kurset skulle være for hele klubben, kan det virke som at ledelsen er fornøyd når noen i klubben, spesielt trenere, har vært på kurs. Oppfølgingen av kursdeltager og kursets tematikk i klubb er i etterkant varierende, og for det meste i liten grad til stede. Kursdeltakerne rapporterer også om at de opplever det som vanskelig å videreformidle kunnskapen de har tilegnet seg, da de opplever manglende forståelse for, og forankring av *Trygg på trening* i klubbledelsen. Klubbene hvor lederne har engasjert seg, gir inntrykk av å være godt informert og engasjert fra før, om barn og unges trygghet mer generelt. De aller fleste andre typer kurs som gjennomføres i idretten, blir ledet av personer med en viss grunnkompetanse om temaene det skal undervises i. Hverken klubbttviklingskurs eller trenerkurs blir overlatt til «tilfeldige» frivillige. Det stilles krav til kursholdere, som selv enten har erfaring og kompetanse på feltet de skal undervise om, og/eller som selv er ansatte eller har en rolle i idrettskrets eller i særforbund. Det kan synes her som at Redd Barna til en viss grad har blitt overlatt til seg selv, uten særlig støtte fra NIF. Herunder skal det påpekes at NIF selv kun hadde en person i en 20 prosent stilling til å bistå i satsningen i startfasen. Fra idrettens side kan det derfor synes som at det mer var et håp at *Trygg på trening* skulle lykkes, enn at det har vært en strategisk og villet satsning.

Å «overlate» til «hvem som helst» kan altså synes å være noe man bør vurdere, eventuelt bør det vurderes hvordan dette

kan administreres av særforbundene og idrettskretsene selv. Norges Basketballforbunds er en mulig løsning flere kan se til, men da at man sikrer at kursholdere har en viss pedagogisk kompetanse. Tilsvarende er det også en mulighet, slik Norges Håndballforbund har gjort, å implementere *Trygg på trening* i særforbundenes eventuelle «klubbttviklingsprogram». På samme tid må det etter en slik modell, der flere klubber inviteres til kurs samtidig, tas hensyn til at målet med å sikre klubbene i få nedskrevet en handlingsplan bli vanskeligere å få realisert. Herunder bør det vurderes om en slik handlingsplan i seg bør være et mål med kurset, jamfør at det allerede finnes klare retningslinjer på hvordan klubbene skal forholde seg, dersom de kommer i situasjoner der det må «handles». Viktige vil det kanskje være å vektlegge hvilke type tiltak idretten som sådan har implementert. At enkeltindivider tar ansvar, vil ta ansvar og ser det som viktig å få mer kunnskap og kompetanse er et godt utgangspunkt, men her kan også ansvaret oppleves som stort, ifølge enkelte. Hvordan kurset skal arrangeres er derfor noe det enkelte særforbund bør se nærmere på. Et spørsmål særforbundene kan stille seg er om det viktigste er å nå frem med kurset til så mange enkeltindivider som mulig, eller om det heller skal være et mål at klubben sikres en viss grunnkompetanse om temaet.

Fordi implementeringen av kurset bremset opp (se også delrapport 1), har de involverte aktørene søkt etter alternative løsninger for å sikre virkning. Det er gjort tilpasninger i hvordan kurset holdes (kurslærerkurs, e-læringskurs, særforbund som holder kurs for flere klubber samtidig og/eller i forbindelse med konferanser, samlinger eller møter). Det er også gjort tilpasninger knyttet til hvem som holder kurs. Redd Barna har selv «reist på turne», holdt kurslærerkurs og kurs i klubb for å sikre virkning. Eierskapet til *Trygg på trening* synes sånn sett fortsatt å være forholdsvis svak, sett idretten under ett. Redd Barna har tilpasset seg situasjonen og har hele tiden vært i nær dialog med særforbundene, fordi implementeringen av kurset har vært utfordrende. Dialogen med særforbundene har ikke bare vært viktig innledningsvis da kurset ble utviklet, men også underveis. Dialogen synes å ha en positiv innvirkning på de ansvarlige i særforbundene, som virker å være opptatt av å lykkes tross utfordringer. Videre kan det synes som at Redd Barnas arbeid med de ulike særforbundene også har satt i gang prosesser internt i NIF. Sånn sett synes Redd Barna å ha klart å etablere seg som en viktig aktør som bidrar til at temaet løftes og jobbes med i norsk idrett. Likevel, basert på våre diskusjoner i kapittel 7, men også kapittel 4, stiller vi spørsmål ved om idretten «har vært

klar». NIF åpnet dørene for Redd Barna til særforbundene, indirekte til klubbene og etter hvert også til idrettskretsene. I den organiserte idrettens øverste myndighet sporer vi likevel en viss tilbakeholdenhet, jamfør ressursene som har vært avsatt til å sikre implementeringen av *Trygg på trening*. Enkeltindivider/ansatte i NIF er synlig engasjert, samtidig kan det synes som at ressurser avsatt, til å sikre en virkning av *Trygg på trening*, har hatt manglende forankring i NIFs toppledelse. Dette til tross for at NIF historisk sett har vært banebrytende internasjonalt, ved tidlig å ha implementert idrettens barnerettigheter- og bestemmelser, i tillegg til politiattestordning og retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep. Om dette handler om berøringsangst ovenfor temaet i *Trygg på trening*, seksuell vold og/eller utnyttende atferd mot barn i idretten eller om nedprioritering og manglende ressurser (økonomisk og menneskelig) er vanskelig å vurdere. Redd Barnas tilstedeværelse med *Trygg på trening* synes uansett å ha bidratt til et tydeligere fokus på disse temaene i særforbundene, og til dels i idrettskretsene.

8.3 Konklusjon

Overordnet vil vi anbefale at kurset fortsetter sin utrulling i idretten. Det er et ferdigutviklet kurs og verktøy som idretten etter fire år nå begynner å kjenne til og til dels bruker aktivt. Det er samtidig viktig å påpeke at det kun er 11 særforbund som har implementert kurset, i tillegg synes det å være et svakt engasjement i de 11 idrettskretsene. Kurset mottar jevnt over gode tilbakemeldinger både fra kursdeltagere, kursholdere, særforbund og krets, til tross for at det etterspørres noen justeringer. Fra NIF sin side bør det i denne sammenheng tenkes på hvordan man kan få etablert en mer helhetlig satsning, der de ulike tiltakene samlet sett ikke virker å være «mer av det samme». Eksempelen her er MittVarsel, som i seg er et viktig supplement til hvordan idretten skal håndtere saker, samtidig kan det synes som at det å etablere et kurs i tillegg til *Trygg på trening*, kan være kontraproduktivt. Jamfør den manglende tiden frivillige har til å avsette til å ta slike kurs.

Det er for oss tydelig at Redd Barna har hatt, og fortsatt har en viktig rolle i å «dytte» idretten i retning av å ta et ansvar for barns trygghet i idretten. Denne rollen har de dels fått og dels tatt, ved at de har blitt sluppet til i idretten og tilpasset seg dens særegenheter, samtidig som de har vært tydelige i sitt mandat og sine forventninger. Redd Barna har sammen med idretten funnet alternative løsninger (kurslærerkurs

og e-læringskurs) for å sikre at flest mulig får kunnskap og kompetanse om temaet. Redd Barna er selv tydelig på at ideen om kurs i klubb ikke bør forkastes, det er fortsatt et ønske å utfordre «klubbkollektivet» på å ta et større ansvar. Tidligere forskning om forebyggende tiltak, jamfør kapittel 1, viser at tiltak som *Trygg på trening* på sikt kan bidra til overgrep mot barn oppdages og forhindrer faktiske hendelser. At arbeidet med implementeringen av *Trygg på trening* fortsetter og også utvides til flere særforbund og idrettskretser, er særlig viktig i lys av resultatene i kapittel 7, hvor intervjupersonene trekker frem at det tar tid før nye praksiser, tenke- og væremåter etablerer seg i idrettsorganisasjoner.

8.4 Anbefalinger

Først noen overordnede betraktninger om NIFs rolle i prosjektet: det er tydelig at NIF, til tross for noe tvil i starten, har hatt gode intensjoner og har ønsket å bistå Redd Barna i arbeidet med å få implementert *Trygg på trening* i idretten, både gjennom råd og sparring. Samtidig har både kursdeltagere, kretsansatte og særforbund savnet NIF sin tilstedeværelse og prioritering av kurset og temaet. Ett av NIF sine argumenter har vært at de ikke ønsker å pålegge særforbundene, idrettskretsene og klubbene for mange oppgaver.

Ved planleggingen av *Trygg på trening* var det satt av begrensede ressurser sentralt i NIF. Det var opprinnelig kun én ansatt som hadde ansvar for oppfølging av retningslinjene mot seksuelle trakassering og overgrep, som også var satt til å håndtere enkeltsaker, samtidig som hen hadde en rekke andre arbeidsoppgaver i NIF. Dette sto innledningsvis i stor kontrast til Redd Barna som hadde tre stillinger knyttet til å utvikle kurset. Ved prosjektets slutt er situasjonen en annen. NIF har utvidet personalet som arbeider med *Trygg* og etisk idrett til tre stillinger. For å sikre det videre arbeidet med Child Safeguarding mer overordnet, anser vi det som avgjørende at slike stillinger opprettholdes, i tillegg til at det tilføres mer midler til arbeidet, i NIF sentralt. Per tid er stillingene knyttet til avdelingen HR og kultur i NIF, noe som synes problematisk, sett i lys av at *Trygg på trening* i all hovedsak handler om kunnskap og kompetanse som er ment å tilføres tillitspersoner i norsk idrett. En koordinering med de som jobber med barneidrett, trenerutvikling og klubbutvikling i NIF, må skje dersom *Trygg på trening* skal få et fotfeste i norsk idrett.

Redd Barna sin inngang preges tross NIF sin rådgivning av at de burde hatt mer og bedre kunnskap om idrettens kompleksitet, spesielt frivillighetens utfordringer. En tettere kobling til NIFs og særforbundenes samfunnsansvar i etableringen av prosjektet kunne trolig skapt en utrulling der *Trygg på trening*, kunne vært bedre tilpasset idretten.

Før vi går til våre videre anbefalinger vil vi minne om at vi som følgeforskere har bidratt med innspill underveis til Redd Barna. Vi har i hovedsak observert endringene og justeringene i kursoppleggene, men vi har også gjennom våre spørsmål og påpekninger, både i den første delrapporten og gjennom våre møter, bidratt til å problematisere utrullingene underveis, overfor Redd Barna. I ettertid ser vi at følgeforskningen også kunne ha involvert de øvrige aktørene, herunder at vi også informerte NIF, særforbund og etter hvert også idrettskretser om våre funn underveis. Dette kunne ha bidratt til at flere ble klar over hvilke utfordringer vi så. Avslutningsvis vil vi med bakgrunn i følgeforskningen vi har gjort komme med noen anbefalinger til Redd Barna og til ulike organisasjonsledd i idretten.

8.4.1 Redd Barna

Redd Barna har, gjennom *Trygg på trening*, etablert seg som en viktig og ønsket aktør i idretten, til tross for noe tvil og opplevde barrierer til tider. Flere av intervjuene med særforbundene viser at samarbeidet med Redd Barna har funnet en form, og at *Trygg på trening* har etablert seg som et egnet kurstilbud.

Vår vurdering er at idretten vil nyte godt av Redd Barna sin fortsatte tilstedeværelse for kursets videre implementering og utvikling. Det er derfor viktig at Redd Barna krever fortsatt tilstedeværelse i idretten. I tillegg vil vi påpeke at siden den organiserte idretten favner om svært mange barn er det å følge opp denne samfunnsarenaen klart innenfor Redd Barnas mandat. Som barnerettighetsorganisasjon bør idretten fremdeles være en viktig arena for Redd Barna.

Ved etableringen av kurset var et dilemma for Redd Barna at kurset ikke måtte være for langt, samtidig som de var opptatt av at fagligheten måtte ivaretas. Det skulle være tilgjengelig og mulig å gjennomføre for frivillige som allerede hadde et tett program. Samtidig var det et mål at kurset skulle føre til bevisstgjøring, ansvarsfølelse og handlingskompetanse. Sistnevnte punkt handlet om at en ambisjon med kurset var at flere fra samme klubb skulle ta kurset og med det også få opp

samtaler og bevissthet om emnet i klubb. Fordi utrullingene av kurset ikke har skjedd som opprinnelig tenkt, har Redd Barna og særforbundene funnet andre mulige løsninger for å sikre *Trygg på trening* en virkning, blant annet har ideen om å samle folk fra samme klubb blitt erstattet med kurs som samler deltakere fra flere klubber. Selv om dette har bidratt til å få temaet ut i klubbene bør det arbeides videre for å sikre flere kurs i klubb etter opprinnelig plan, men også vurdere mulighetene for at kursene ikke holdes av frivillige i klubben. Dette vil kreve et tettere samarbeid mellom NIF, særforbundene og idrettskretsene, og en enighet om organisering og hvor ansvaret for implementering skal ligge. Et forslag fra forskergruppen vil her være å se på muligheten etableringen av barneidrettsansvarlig i klubb kan utgjøre, og at særforbundene eller idrettskretsene er ansvarlige for å sikre at disse frivillige helt spesifikt tar kurs, forut for at de selv tar initiativ til kurs i klubb.

Siden utrullingene av kurset har blitt annerledes enn det som opprinnelig var tenkt, kan det synes å ha dannet seg to mulige veier for *Trygg på trening*: gjennom utdanningen og klubbutviklingsprosjekter. Vi får inntrykk av at disse veiene begynner å etablere seg, gjennom at nesten alle særforbundene som har vært involvert i *Trygg på trening* har tatt inn e-læringskurset i sin trenerløype, samtidig som de fortsatt ønsker å sikre utrulling av kurs i klubb. Vi ser det som hensiktsmessig at kurset videreutvikles langs disse to sporene. Klubbkurset vil ha langt bedre muligheter for å endre kulturer og strukturer på klubbnivå, altså bidra til kulturendring. Dette vil særlig være mulig om også styreledere- og/eller styremedlemmer tar kurset. Sammensatte kurs, e-læringskurs vil ha dårligere odds til å få til større endringer i klubb, men vil virke bevisstgjørende for enkeltpersoner.

Dersom NIF og Redd Barna enes om disse to retningene for *Trygg på trening* kan temaet bli bedre kjent, for flere. Planer for videre utrulling bør tilpasses og kursmaterialet oppdateres. Et funn fra vår evaluering er at flere påpeker at det kan virke skremmende å lede et kurs om en så alvorlig tematikk, dette til tross for at kursopplegget er tydelig og gjennomarbeidet. En utvidet bruk av noen kursholdere fra særforbund eller kretser vil trolig bidra til en bedre utrulling. Et eksempel på justering av kursmateriellet kan være å endre noen av dilemmaøvelsene til å omhandle klubbkollektivet, og ikke treneren som individ, slik at gruppene og klubben kan diskutere dilemmaene på flere nivåer og sammen få en felles enighet rundt hva de ønsker i sin klubb. Kursdeltagernes

ønsker om mer informasjon om hjelpeinstanser og hvor de skal henvende seg, samt idrettens egne verktøy og avvergeplikt bør tas til følge.

8.4.2 Idretten

Ringvirkning av *Trygg på trening* skal skje i en kompleks idrettsorganisasjonsstruktur. Flere spørsmål melder seg i utrulling av *Trygg på trening*-kurs? Hvem er ansvarlig for hva? Hva kan NIF pålegge underliggende organisasjonsledd? Hvor og hos hvem skal ansvaret for *Trygg på trening* i klubb ligge? Hvordan overkomme frivilliges tidsklemme? Her sammenfatter vi våre anbefalinger til ulike organisasjonsledd i NIF.

8.4.2.1 NIF

Samarbeidet med NIF sentralt og en tydelig forankring i NIFs arbeid (også i toppledelsen) er viktig for å få spredt informasjon og gjennomført flere kurs. At kurstilbudet er synlig på NIFs nettsider om *Trygg idrett* er en selvfølge. Det vil også være en fordel om NIF sikrer at *Trygg på trening* tar utgangspunkt i idrettens egne dokumenter og verktøy og inkluderer disse tydelig i kurset.

Som øverste ledd i idretten kan NIF ansvarliggjøre og ha forventninger til de ulike nivåene i idretten (særforbund, idrettskrets og klubb). NIF har derfor også en sentral rolle når *Trygg på trening* skal finne sin plass i idretten. Vi er innforstått med at NIF er varsomme med å legge for mange krav til forbund og klubber, som kan virke og føre til at direkte pålegg fra NIF ut i organisasjonen, er begrenset. Vi ser noen muligheter i eksisterende strukturer. Barneidrettsansvarlig er et relativt nytt tiltak i NIF. Alle idrettslag skal ha en barneidrettsansvarlig som blant annet skal ha ansvar for at idrettens barnerettigheter- og bestemmelser er kjent i klubben og at klubbens arbeid med barn er i tråd med disse. Vi ser det som naturlig å legge et ansvar for *Trygg på trening* til denne rollen. Et minstemål bør være at den barneidrettsansvarlige selv har tatt kurset. Et annet ansvar kan være at den barneidrettsansvarlige sørger for at det blir gjennomført kurs i egen klubb.

Vi ser også trenerattesten som en mulighet (se kapittel 7), jamfør tidligere diskusjoner om denne. Her vil det derimot kreves en viss koordinering mellom de som har ansvaret for Etisk og trygg idrett, og de i NIF som jobber direkte med

trenerutvikling/trenerattest. Vi ser det som et minstekrav at trenerattesten inkluderer *Trygg på trening* tematikk. NIF bistår særforbund med utvikling av den såkalte trenerløypa. NIF bør sørge for at *Trygg på trening* og Child Safeguarding overordnet, tas opp en eller flere ganger, og med det sikre at temaet inngår som en del av opplæringen av barne- og ungdomstrenere i Norge.

Avslutningsvis vil det for NIF kunne være nyttig å gjennomføre en omfangsundersøkelse rettet mot tillitspersoner i idretten (styrer, trenere og andre frivillige) med spørsmål om hva NIF kan bidra med for å sikre at arbeidet med temaet faktisk treffer, basert på behov i klubbene. *Trygg på trening* er et kurs som ble til fordi enkelt klubber tok kontakt med Redd Barna, med et ønske om mer kunnskap og kompetanse for å skape en trygg idrettsarena for barn. Ved å få en forståelse for klubbens kjennskap til temaet, hvordan de per tid jobber med det og organisering av ulike roller, som for eksempel barneidrettsansvarlig, vil NIF være bedre rustet til å følge opp klubb og med tiden sikre at idretten er en trygg arena for barn.

8.4.2.2 Særforbund

De særforbundene som har inngått samarbeid med Redd Barna og tatt *Trygg på trening* inn i sitt forbund har vært, og er fortsatt viktige i det videre arbeidet for å sikre videre implementering av *Trygg på trening*. I samarbeid med NIF og Redd Barna bør særforbundene se nærmere på hvordan barneidrettsansvarlige kan kurses og gjøres ansvarlig for implementeringen av *Trygg på trening*-kurs i klubb. Videre bør de sammen med NIF og idrettens systemer for kursregistrering sørge for at *Trygg på trening* også registreres på klubb og den enkelte deltager, slik at det holdes en oversikt over hvem som har gjennomført kurset. Det kan synes som at flere av forbundene ikke har en plan for hvordan de ønsker å rulle ut kurset, men heller har det som et tilbud for de som spør. En form for systematisering av og plan for det enkeltes forbund, eventuelt også i samarbeid med idrettskretsene, vil gjøre at oppfølging av og utrulling i klubb mer oversiktlig kan gjennomføres. I og med at særforbundene har et selvstendig ansvar for å sikre kunnskap og kompetanse blant sine trenere om temaet, bør også særforbundene se nærmere på hvordan de kan ta i bruk sin trenerløype for å sikre at kunnskapen kommer ut. *Trygg på trening* e-læringskurs er ferdig utviklet, og kan enkelt tas inn som en modul i det enkelte særforbundets trenerløype.

8.4.2.3 Idrettskretser

Idrettskretsene ble en del av *Trygg på trening* da den opprinnelige tenkte utrulling stoppet opp. Deres rolle har variert fra å ha en stor rolle i arbeidet med *Trygg på trening*, til å ikke være involvert. Det er et behov for en ansvarlig- og tydeliggjøring av kretsenes rolle i arbeidet med *Trygg på trening*. Idrettskretsene er det nivået i idretten som i mange tilfeller er tette på klubbene, kretsene har derfor et stort potensiale i å bistå med å spre informasjon om kurset både på egne nettsider, gjennom klubbmøter og i forbindelse med ledermøter regionalt, for både administrasjon og for styrer. Videre, kan kretsene bli en viktig samarbeidspartner for de barneidrettsansvarlige i klubb, i forbindelse med kursing. Overordnet er det altså et behov for at NIF tydeliggjør hva kretsenes rolle skal være i forbindelse med *Trygg på trening*.

8.4.2.4 Klubb

På klubbnivå vil en ansvarliggjøring av klubbens ledelse være viktig for å få kurset ut i klubb. At en eller fire trenere fra en klubb gjennomfører *Trygg på trening* kurs er ikke det samme som at klubben har kjennskap til kurset. Ledelsens ansvar for å gjøre temaet kjent i klubb gjennom lagleder-møter, trenermøter og lignende vil være viktig. Igjen foreslår vi at barneidrettsansvarlige i klubb pålegges et ansvar for å ta kurset og ta initiativ til at slike kurs holdes i klubb. Klubbleders oppfølging av barneidrettsansvarlig vil også være viktig for å kunne gjennomføre kurs (hjelp med organisering, invitasjoner m.m.), og for å sørge for at barneidrettsansvarlig får den støtten hen trenger i sitt arbeid.

Litteratur

- Bakken, A. (2019). Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten? NOVA-rapport 2/19. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA/OsloMet – storbyuniversitetet
- Bakken, A., og Strandbu, Åse. (2023). Idrettsdeltakelse blant ungdom – før, under og etter koronapandemien. In NOVA Rapport. NOVA/OsloMet. <https://hdl.handle.net/11250/3063817>
- Bergsgard, N. A. (2005). Idrettspolitikkens maktspill. Endring og stabilitet i den idrettspolitiske styringsmodellen. Institutt for sosiologi- og samfunnsgeografi. Universitetet i Oslo.
- Brackenridge, C., & Fasting, K. (2005). The Grooming Process in Sport: Narratives of Sexual Harassment and Abuse. *Auto/biography: Bulletin of the British Sociological Association Study Group on Auto/Biography*, 13(1), 33–33.
- Brackenridge, C., & Rhind, D. (2014). Child Protection in Sport: Reflections on Thirty Years of Science and Activism. *Social Sciences*, 3(3), 326-340. doi:326-340 DOI 10.3390/socsci3030326
- David, P. (2005): Human rights in youth sport. A critical review of children's rights in competitive sports. Routledge. London and New York.
- Donnelly, P., Kerr, G., Heron, A. & DiCarlo, D. (2016). Protecting youth in sport: an examination of harassment policies. *International Journal of Sport Policy and Politics* Volume 8, 2016 - Issue 1: Youth Sport Policy.
- Eggebo, H. (2020). Kollektiv kvalitativ analyse. *Norsk sosiologisk tidsskrift* 4(2), 106-122. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2020-02-03>
- Fasting, K., Brackenridge, C. & Sundgot-Borgen, J. (2003). Experiences of Sexual Harassment and Abuse among Norwegian Elite Female Athletes and Nonathletes. *Research Quarterly for Exercise and Sport*; 74:84-97. DOI: 10.1080/02701367.2003.10609067.
- Fasting, K., Chroni, S., & Knorre, N. (2014). The experiences of sexual harassment in sport and education among European female sports science students. *Sport, education and society*, 19(2), 1-16. <https://doi.org/10.1080/13573322.2012.660477>
- Fasting, K., og Sand, T.S. (2014). Forebygging av seksuell trakassering og overgrep i norsk idrett. I Lippe, Gerd von der & Hognestad, Hans K (Red.). *Kjønnsnærmakt i idrett og friluftsliv*. Novus Forlag. ISSN 978-82-7099-793-0. s. 253–269.
- Fasting, K., Sølvberg, N., & Gjesdal, S. (2024). Krenkende opplevelser i idretten. Unge voksnes erfaringer med psykiske krenkelser, fysiske krenkelser og seksuell trakassering. *Akilles*. https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/6abfc0c014b54d46956b58967d2f8513/22_24_nif_krenkende-opplevelser-i-idretten_rapport.pdf
- Frivillighet Norge (2021, 4.oktober). Frivillighetsbarometeret 2021. Frivillighetsbarometeret 2021 | Frivillighet Norge
- FN (2003). FNs konvensjon om barnets rettigheter. Hentet: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Hartill, M., Rulofs, B., Allroggen, M., Demarbaix, S., Diketmüller, R., Lang, M., Martin, M., Nanu, I., Sage, D., Stativa, E., Kampen, J., & Vertommen, T. (2023). Prevalence of interpersonal violence against children in sport in six European countries. *Child abuse & neglect*, 146, 106513. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106513>
- Helsedirektoratet (2021) Sektorrapport om folkehelse.
- Johansson, S. (2020). Från policy til praktik - mot sexuella övergrepp inom idrotten. Riksidrottsförbundet.
- Kelly, L., Hagemann-White, C., Meysen, T., & Römkens, R. (2011). Realising rights: Case studies on state re-sponses to violence against women and children in Europe. London: London Metropolitan University.
- Kerr, G. and Stirling, A., 2014. Applying Ecological Systems Theory to the issue of athlete abuse in sport. In: R. Schinke and K. MacGannon, eds. *The psychology of sub-culture in sport and physical activity: a critical approach*. New York: Routledge Press, 17–30.
- Lareau, A. (2021). *Listening to People - A Practical Guide to Interviewing, Participant Observation, Data Analysis, and Writing It All Up*. University of Chicago Press.
- Miller, E., Tancredi, D. J., McCauley, H. L., Decker, M. R., Virata, M. C., Anderson, H. A., Stetkevich, N., Brown, E. W., Moideen, F., & Silverman, J. G. (2012). "Coaching boys into men": a cluster-randomized controlled trial of a dating violence prevention program. *The Journal of adolescent health: official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 51(5), 431–438. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.01.018>

- Miller, E., Tancredi, D. J., McCauley, H. L., Decker, M. R., Virata, M. C. D., Anderson, H. A., O'Connor, B., & Silverman, J. G. (2013). One-year follow-up of a coach-delivered dating violence prevention program: a cluster randomized controlled trial. *American journal of preventive medicine*, 45(1), 108–112. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2013.03.007>
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2016). Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007–2015. NOVA Rapport 5/16. NOVA/OsloMet. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5104>
- NIF. (2021). Etisk og trygg idrett. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. rapport_nif_etisk-og-trygg-idrett_2021.pdf (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.a). NIFs Lov. Kapittel 1: Innledende bestemmelser. Hentet 10.august. 2024 fra Kapittel 1: Innledende bestemmelser (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.b). Om Trenerattesten. Hentet 4. august 2024 fra Om Trenerattesten (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.c). Om trenerløypa. Hentet 24. oktober 2023 fra Om Trenerløypa (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.d). Retningslinjer mot seksuell trakassering og overgrep i idretten. Hentet 9. mai 2024 fra Retningslinjer (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.e). Varsling. Hentet 28. august 2024 fra Varsling (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.f). Idretten skal reagere på risikoatferd. Hentet juli 2024 fra Idretten skal reagere på risikoatferd (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.g). NIFs Lov. Kapittel 5: Idrettskretser. Hentet august 2024 fra Kapittel 5: Idrettskretser (idrettsforbundet.no)
- NIF. (u.å.h). Om NIF. Hentet august 2024 fra Om Idrettsforbundet
- Næss, H.E.N (Red.) (2024). Idrettesledelse i praksis. Cappelen Damm Akademisk.
- Parent, S., Lavoie, F., Thibodeau, M.-È., Hébert, M. & Blais, M. (2016). Sexual violence experienced in the sport context by a representative sample of Quebec adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(16), 2666–2686. <https://doi.org/10.1177/0886260515580366>
- Parent, S., & Vaillancourt-Morel, M.-P. (2021). Magnitude and risk factors for interpersonal violence experienced by Canadian teenagers in the sport context. *Journal of Sport & Social Issues*, 45(6), 528–544. <https://doi.org/10.1177/0193723520973571>
- Parmann, J.H. (2024). Privat notat: Innlegg om overgrep. Presentert på NIFs Ledermøte 2. juni 2024.
- Redd Barna (u.å.a). Trygg på trening med Redd Barna. Hentet 12. juni 2024 fra <https://www.reddbarna.no/historier/trygg-pa-trening-med-redd-barna/#article>
- Redd Barna (u.å.b). Seksuelle overgrep mot barn. Hentet juni 2024 fra Seksuelle overgrep mot barn - Redd Barna.
- Reneflot, A., Stene-Larsen, K., og Myklestad, I. (2020). Vold og seksuelle overgrep. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/nettpub/hin/skader/vold/#utvikling-over-tid-barn-og-unge>.
- Rhind, D., Brackenridge, C.H., Kay, T. & Owusu-Sekyere, F. (2016). Child protection and SDP: The post MDG agenda for policy, practice and research. In L. Hayhurt, T. Kay, & M. Chawansky (Eds.). *Beyond sport for development and peace: Transitional perspective on theory policy and practice* (pp. 72–86). Oxon, UK: Routledge.
- Sandvik, M. R., Stang, L.A, Strandbu, Å., og Sogn, H. (2022) Trygg på trening med Redd Barna. Første delrapport i et følgeforskningsprosjekt. Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett, Norges idrettshøgskole. Rapport 1/2022.
- Schäfer-Pels A, Ohlert J, Rau T, Allroggen M. Short- and Long-Term Effects of an Intervention to Act against Sexual Violence in Sports. (2023). *Social Sciences*. 12(4):244. <https://doi.org/10.3390/socsci12040244>
- Seippel, Ø. (2024). More than sports? A study of Norwegians' opinions on sports' social and political responsibilities. *European Journal for Sport and Society*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/16138171.2024.2335580>
- Skaset, H. B. (2021, februar 24). Idretten kan miste seg selv i jakten på å løse sosialpolitiske oppgaver. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/0Ko1B2/idretten-kan-miste-seg-selv-i-jakten-paa-aa-loese-sosialpolitiske-oppgaver>
- Sogn, H. (2023). Spilletts gang! En institusjonell etnografisk undersøkelse om kjønn, makt og styring idrettsorganisasjonen i Norge. [Doktorgradsavhandling]. Norges Idrettshøgskole.
- Solstad, G.M. & Sandvik, M.R. (2024). Frivillig i idrettslag. Idrettsorganisering i spennet mellom forening og forretning. (Rapport 4/24). Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

- SSB (2020). Satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner.
- Stake, R. (2004). *Standards-Based and Responsive Evaluation*. Sage Publications, Inc.
- Steen-Johnsen, K. (2011). Særforbund i en brytningstid—Mellom byråkrati, kommersialisme og frivillighet. I D. V. Hanstad, G. Breivik, M. K. Sisjord, & H. B. Skaset (Red.), *Norsk idrett. Indre spenning og ytre press*. (s. 241–257). Akilles.
- Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli, J. & Pallesen, S. (2016). Langvarig taushet om seksuelle overgrep: Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn [Long-term silence about sexual abuse: Predictors and correlates related to adults who experienced sexual abuse as children]. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 53(11), 889–899.
- Strandbu, Å., Solstad, G.M., Stefansen, K., & Frlyland, L.R. (2023). Seksuell trakassering og andre krenkelser i ungdomsidretten: Forekomst og mønstre i utsatthet [Sexual harassment and other violations in youth sports. Prevalence and patterns of exposure]. *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*. 4(1), 1–17. <https://doi.org/10.18261/ntu.4.1.2>
- Strittmatter, A.M., Horbel, C., Strömberg, J.Z. (2024). Etisk ledelse som praksis i norske idrettslag. I: H.E. Næss (Red.), *Idrettsledelse i praksis* (s.69–90). Cappelen Damm Akademisk.
- Sølvberg, N., Torstveit, M. K., Rosenvinge, J. H., Pettersen, G. og Sundgot-Borgen, J. (2022). Sexual harassment and abuse among young elite athletes, recreational athletes, and reference students. a prospective study. *Medicine and science in sports and exercise*. DOI: <https://doi.org/10.1249/mss.0000000000002972>
- Sølvberg, N., Torstveit, M. K., Mountjoy, M., Rosenvinge, J. H., Pettersen, G., & Sundgot-Borgen, J. (2023). Sexual harassment and abuse; disclosure and awareness of report- and support resources in Norwegian sport- and non-sport high schools: a prospective exploratory study. *Frontiers in psychology*, 14, 1168423.
- Tener, D., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2015). A typology of offenders who use online communications to commit sex crimes against minors. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 24(3), 319–337. <https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1009602>
- Thagaard T. (2018). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode*. 5.utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tollånes, I., Soleng, B., Næsheim-Bjørkvik, G., Riisnæs, D., Toft Larsson, P.Ø, Titlestad, R. og Dahle, Ø. (2007). Rapport til generalsekretæren i NIF. Evaluering av barneidrettsbestemmelsene. Oslo.
- Tonheim, M., Danielsen, H., Jakobsen, R. (2019). Hjelp til å avdekke vold og overgrep mot barn og unge – en evaluering av konsultasjonsteam. (Rapport 16/NORCE Samfunn). NORCE Norwegian Research Centre AS.
- Tracy, S. J. (2010). Qualitative quality: Eight “big-ten” criteria for excellent qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 16(10), 837–851. <https://doi.org/10.1177/1077800410383121>
- Tønset, T. S., Fehn, A. og Bøe, H. (2022, 8. mai). Hull i forsvaret. NRK. https://www.nrk.no/osloogviken/xl/mange-nye-fotballtrenere-mangler-politiattest-_klubbene-vet-ikke-om-noen-av-disse-er-overgripere-1.15888594
- Verhelle, H., Vertommen, T., Adriaens, K., Parent, S., Haerens, L., & van de Veerdonk, W. (2024). What would you do? Developing, implementing and evaluating a coach bystander intervention to prevent sexual violence in youth sports clubs. *Journal of Applied Sport Psychology*, 1–22. <https://doi.org/10.1080/10413200.2024.2331212>
- Vertommen, T., Veldhoven, N. S., Wouters, K., Kampen, J.K., Brackenridge, C.H., Rhind, D.J.A., Neels, K. og Eede, F.V.D. (2016). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse and Neglect*, 51, 223–236. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.10.006>
- WHO (2014). *Global status report on violence prevention*.
- Wollebæk, D. (2009). Change in local voluntary associations (71491177020002201). Department of Comparative Politics, University of Bergen.

